

**T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**VERGİNİN SEÇMENLERİN SİYASİ TERCİHLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: AMPİRİK BİR ÇALIŞMA
SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ**

Canan OVA

Zonguldak 2015

**T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**VERGİNİN SEÇMENLERİN SİYASİ TERCİHLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: AMPİRİK BİR ÇALIŞMA
SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ**

**Hazırlayan
Canan Ova**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Gökhan Dökmen**

Zonguldak 2015

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Maliye Anabilim Dalında 125282109007 numaralı Canan OVA'nın hazırladığı "**Verginin Seçmenlerin Siyasi Tercihleri Üzerindeki Etkisi: Amprik Bir Çalışma Sakarya İli Örneği**" konulu ~~DOKTORA~~/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 04/12/2015 Cuma günü saat 10:00'te yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE/OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

Başkan _____

Prof. Dr. Muhlis BAĞDİGEN

Üye _____

Doç. Dr. Gökhan DÖKMEN (Danışman)

Üye _____

Yrd. Doç. Dr. Mehmet AVCI

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

04./01./20.16

Prof. Dr. Yasemin KÖSE
SBE Müdürü

ÖZET

Kurum	: BEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Verginin Seçmenlerin Siyasi Tercihleri Üzerindeki Etkisi: Amprik Bir Çalışma Sakarya İli Örneği
Tez Yazarı	: Canan OVA
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Gökhan Dökmen
Tez Türü, Yılı	: Yüksek Lisans Tezi, 2015
Sayfa Adedi	: 149

Demokrasinin hâkim olduğu bir siyasal sistem içerisinde, siyasi iktidarın belirlenmesinde seçmen önemli bir yer tutmaktadır. Seçmen siyasi iktidarın belirlenmesi noktasında tercihte bulunurken birçok faktörden etkilenir. Seçmen tercihini etkileyen sosyolojik ve psikolojik faktörlerin yanında ekonomik faktörler önemli bir yer tutmaktadır. Siyasi tercihlerin ve seçmen davranışlarının şekillenmesinde ekonomik faktörler içerisinde yer alan vergiler etkilidir. Siyasi aktörlerin seçmen tercihlerini etkilemek için kullandığı araçlardan biri olan vergi politikaları özellikle seçim dönemlerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu çalışma seçmenlerin tercihleri üzerinde vergilerin ne düzeyde etkili olduğunu öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Sakarya ilinde 445 katılımcı seçmen ile yapılan anket çalışmasından elde edilen bulgulara göre, seçmenlerin siyasi tercihlerinin belirlenmesinde vergilerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca seçmenlerin vergi politikalarına duyarlı olduğu görülmüştür. Öte yandan seçmen tercihinde vergi politikalarının yanı sıra siyasi partilerin ekonomik başarısı, ülkedeki siyasi gündem ve seçmenlerin sahip olduğu ideolojik faktörlerin de etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Seçmen, Seçmen Tercihi, Vergi, Vergi Politikaları, Siyasi Parti

ABSTRACT

Institution : BEÜ Institute of Social Sciences, Department of Public Finance
Title : The Impact of Tax over the Political Preferences of Voters : An Empirical Research In Sakarya Province
Author : Canan OVA
Adviser : Assoc. Prof. Gökhan Dökmen
Type of Thesis, Year : MSc. Thesis, 2015
Total Number of Pages : 149

In a political system dominated by democracy, voter has an important role in determining the government. Voter preferences are influenced by many factors while voter is at the point of determining the political power. Economic factors, as well as sociological and psychological factors that influence voter preference, have incontrovertible role. In shaping political preferences and voting behavior taxes are important alongside the other economic factors. One of the instruments used by political actors to influence voter preferences, tax policy has an important role especially during the election period.

This study was conducted to find out the level of the taxes on the preferences of voters. According to the findings obtained from the survey which was applied 445 voters in Sakarya province, taxes have influence on voter preferences. It was also found that voters are sensitive to tax policy. On the other hand, it was found that the economic success of political parties, the political agenda in the country, and the voters' political ideologies are effective on the voter preferences as well as tax policy.

Keywords: Voter, Voter Preferences, Tax, Tax Policy, Political Parties

ÖNSÖZ

Ülke yönetiminin seçimler yoluyla belirlendiği bir sistem içerisinde seçmen önemli bir görev üstlenmektedir. Bu süreçte seçmenin siyasi karar alması noktasında bazı faktörler etkili olacaktır. Bu faktörlerin arasında vergilerin de önemli bir payı vardır. Devlet için devamlı bir gelir kaynağı olma niteliğini taşıyan vergilerin, seçmenler tarafından nasıl algılandığının bilinmesi ve siyasilerin bu doğrultuda vergi politikalarını şekillendirmesi önemlidir. Bu süreç içerisinde kendi faydası doğrultusunda hareket eden seçmenler ve politikacıların vergilere yönelik tutumu arasında ilişki olup olmadığını belirlemek ve seçmen tercihlerinde vergilerin etkili olup olmadığı konusu bu çalışmada araştırılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanması ve tamamlanması sürecinde desteğini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Gökhan Dökmen'e, değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Muhlis Bağdigen'e ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Avcı'ya teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca çalışmamı hazırlarken maddi ve manevi desteğini esirgemeyen değerli eşim Ahmet Ova'ya teşekkür ederim.

Canan OVA

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1

1. SEÇMEN VE SEÇMEN DAVRANIŞINA DAİR TEORİK YAKLAŞIMLAR	3
1.1. Seçmen Davranışıyla İlgili Temel Kavramlar	3
1.1.1. Seçmen	3
1.1.1.1. Miyop Seçmen	3
1.1.1.2. Medyan (Ortanca) Seçmen.....	5
1.1.2. Seçim.....	6
1.1.3. Davranış	7
1.1.4. Siyasal Davranış.....	8
1.1.5. Siyasal Partiler	9
1.1.6. Siyasal Katılım.....	9
1.1.7. Oy.....	11
1.2. Seçmen Davranışına Dair Teorik Yaklaşımlar	12
1.2.1. Sosyolojik Yaklaşım	13
1.2.2. Psikolojik Yaklaşım	15
1.2.3. Ekonomik Yaklaşım.....	18
2. SEÇMEN DAVRANIŞINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER	23
2.1. Seçmen Davranışına Etki Eden Sosyodemografik Faktörler.....	23
2.1.1. Cinsiyet	23
2.1.2. Yaş	26

2.1.3. Eğitim.....	29
2.1.4. Gelir Düzeyi.....	32
2.1.5. Meslek.....	34
2.2. Seçmen Davranışına Etki Eden Psikolojik Faktörler ve Diğer Etkenler ...	36
2.3. Seçmen Davranışına Etki Eden Ekonomik Faktörler	37
2.3.1. Ekonomik Performans ve Seçmen Davranışı İlişkisi	38
2.3.2. Kamu Politikaları ve Seçmen Davranışı İlişkisi	44
3. VERGİNİN SEÇMEN TERCİHLERİNE ETKİSİ: SAKARYA ÖRNEĞİ... 56	
3.1. Literatür	56
3.2. Araştırma Yöntemi	59
3.2.1. Araştırmanın Hipotezi ve Amacı	60
3.2.2. Araştırmanın Varsayımları.....	60
3.2.3. Araştırmanın Kısıtlılıkları	61
3.2.4. Veri Toplama Araçları ve Yöntemi	62
3.2.5. Verilerin Analizi	62
3.2.5.1. Anket Sorularına Faktör Analizi ve Güvenilirlik Testinin Uygulanması	62
3.3. Araştırma Bulguları ve Yorum	66
3.3.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular.....	66
3.3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları.....	66
3.3.1.2. Yaş Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları.....	66
3.3.1.3. Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları.....	67
3.3.1.4. Gelir Düzeyi Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları.....	67
3.3.1.5. Gelir Kaynağı Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları	68
3.3.2. Katılımcıların Siyasete İlgili Düzeyi ve Vergi Algısına İlişkin Bulgular ..	68
3.3.2.1. Ödenen Vergilere Ait Frekans Yüzde Dağılımları.....	68
3.3.2.2. Vergi Algılarına Ait Frekans Yüzde Dağılımları.....	69

3.3.2.3. Oy Tercihlerine Ait Frekans Yüzde Dağılımları.....	70
3.3.2.4. Siyasete İlgili Düzeyine Ait Frekans Yüzde Dağılımları.....	71
3.3.3. Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Ölçeğine İlişkin Bulgular	72
3.3.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi	78
3.3.3.2. Yaş Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi	79
3.3.3.2.1. Yaş Değişkeni ve Parti Tercih İlişkisi	80
3.3.3.2.2. Yaş Değişkeni ve İdeoloji İlişkisi	81
3.3.3.2.3. Yaş Değişkeni ve Vergi Oranı İlişkisi	81
3.3.3.2.4. Yaş Değişkeni ve Kamu Harcaması İlişkisi.....	82
3.3.3.3. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi.....	83
3.3.3.3.1. Gelir Düzeyi Değişkeni ve İdeoloji İlişkisi.....	83
3.3.3.3.2. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Partilerin Dini Söylemi İlişkisi.....	84
3.3.3.3.3. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Vergi Afları İlişkisi	85
3.3.3.3.4. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Siyasi Partinin İktidarda Olması İlişkisi.	85
3.3.3.3.5. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih Ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları Ortalaması.....	86
3.3.3.4. Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi.....	87
3.3.3.4.1. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Partilerin Dini Söylemi İlişkisi	87
3.3.3.4.2. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Oranı İlişkisi	88
3.3.3.4.3. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Afları İlişkisi.....	88
3.3.3.4.4. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Ödeme İsteği İlişkisi.....	89
3.3.3.5. Katılımcıların Gelir Kaynağı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi.....	91
3.3.3.5.1. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Partinin Ekonomik Başarısı İlişkisi.....	91
3.3.3.5.2. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Vergilerin Saydamlığı İlişkisi	91
3.3.3.5.3. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Vergi Yükü İlişkisi	92
3.3.3.6. Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi.....	94
3.3.3.6.1. Oy Kararı Değişkeni ve Siyasi Parti Bağlılığı İlişkisi	94
3.3.3.6.2. Oy Kararı Değişkeni ve İdeoloji İlişkisi	95

3.3.3.6.3. Oy Kararı Değişkeni ve Vergi Oranı İlişkisi	96
3.3.3.6.4. Oy Kararı Değişkeni ve Kamu Harcamaları İlişkisi	97
3.3.3.6.5. Oy Kararı Değişkeni ve Vergi Saydamlığı İlişkisi	97
3.3.3.6.6. Oy Kararı Değişkeni ve Siyasi Partinin İktidarda Olması İlişkisi	98
3.3.3.6.7. Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Tek Yönlü Varyans Analizi Ortalaması	99
3.3.3.7. Katılımcıların Siyasete İlgi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi.....	100
3.3.3.7.1. Siyasete İlgi Değişkeni ve Parti Bağlılığı İlişkisi	100
3.3.3.7.2. Siyasete İlgi Değişkeni ve İdeoloji İlişkisi	101
3.3.3.7.3. Siyasete İlgi Değişkeni ve Vergi Oranları İlişkisi.....	102
3.3.3.7.4. Siyasete İlgi Değişkeni ve Kamu Harcamaları İlişkisi	103
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	105
KAYNAKÇA	109
EKLER.....	119
Ek 1 : Anket Formu	119
Ek 2: Katılımcıların Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	121
Ek3: Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	122
Ek 3: (devamı) Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	124
Ek 4: Katılımcıların Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	125
Ek 4: (devamı) Katılımcıların Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	126
Ek 5: Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	127

EK 5: (devamı) Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.	128
EK 5: (devamı) Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.	129
EK 6: Katılımcıların Gelir Kaynağı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	130
EK 6: (devamı) Katılımcıların Gelir Kaynağı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.	131
EK 7: Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	132
EK 7: (devamı) Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	133
EK 7: (devamı) Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	134
EK 8: Katılımcıların Siyasete İlgili Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	135
EK 8 (devamı) Katılımcıların Siyasete İlgili Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	136
EK 8 : (devamı) Katılımcıların Siyasete İlgili Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	137

TABLO DİZİNİ

No	Sayfa
Tablo 3.1 Evren Örneklem Formülü	61
Tablo 3.2. Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Güvenirlik ve Faktör Analizi	63
Tablo 3.3. Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi.....	65
Tablo 3.4. Cinsiyet	66
Tablo 3.5. Yaş	66
Tablo 3.6. Eğitim Düzeyi	67
Tablo 3.7. Gelir Düzeyi.....	67
Tablo 3.8. Gelir Kaynağı.....	68
Tablo 3.9. Ödenen Vergi Türleri.....	68
Tablo 3.10. Seçmen Vergi Algısı.....	69
Tablo 3.11. Oy Tercih	70
Tablo 3.12. Siyasete İlgi.....	71
Tablo 3.13. Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	73
Tablo 3.14. Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi.....	79
Tablo 3.15. Yaş Değişkeni ve Parti Tercih	80
Tablo 3.16. Yaş Değişkeni ve İdeoloji.....	81
Tablo 3.17. Yaş Değişkeni ve Vergi Oranı	82
Tablo 3.18. Yaş Değişkeni ve Kamu Harcaması	82
Tablo 3.19. Gelir Düzeyi Değişkeni ve İdeoloji	83
Tablo 3.20. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Dini Söylemler	84
Tablo 3.21. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Vergi Afları	85
Tablo 3.22. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Siyasi Partinin İktidarda Olması	86

Tablo 3.23. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları Ortalaması.....	86
Tablo 3.25. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Oranı.....	88
Tablo 3.26. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Afları	89
Tablo 3.27. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Ödeme İsteği	90
Tablo 3.28. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Partinin Ekonomik Başarısı	91
Tablo 3.29. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Vergilerin Saydamlığı.....	92
Tablo 3.30. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Vergi Yükü.....	93
Tablo 3.31. Oy Kararı Değişkeni ve Siyasi Parti Bağlılığı	94
Tablo 3.32. Oy Kararı Değişkeni ve İdeoloji.....	95
Tablo 3.33. Oy Kararı Değişkeni ve Vergi Oranı	96
Tablo 3.34. Oy Kararı Değişkeni ve Kamu Harcamaları.....	97
Tablo 3.35. Oy Kararı Değişkeni ve Vergi Saydamlığı	98
Tablo 3.36. Oy Kararı Değişkeni ve Siyasi Partinin İktidarda Olması	99
Tablo 3.37. Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlarının Ortalaması.....	99
Tablo 3.38. Siyasete İlgi Değişkeni ve Parti Bağlılığı.....	100
Tablo 3.39. Siyasete İlgi Değişkenine ve İdeoloji	101
Tablo 3.40. Siyasete İlgi Değişkeni ve Vergi Oranları	102
Tablo 3.41. Siyasete İlgi Değişkeni ve Kamu Harcamaları.....	103

GİRİŞ

Demokrasinin egemen olduğu toplumlarda halk kendisini yönetecek kişi veya kişileri seçimle iş başına getirir. Demokratik bir siyasi sũreç içerisinde halkın kendisini y¶netecek siyasi partileri belirlemesinin en etkin yollarından birisi oy verme davranışıdır. Seçmen kimliği ile siyasi sũrece dahil olan bireyler iktidarda g¶rmek istediği siyasi partilere oy verecektir.

Seçmenler oy verme davranışı ile siyasi iktidarı y¶netime getirmekle kalmayıp aynı zamanda siyasi iktidarı etkileyebilme g¼c¼ne sahip olduğunu da g¶stermektedir. Bu bağlamda oy verme davranışı ile seçmenlerin siyasi iktidarın politikalarını sorgulama hakkına sahip olduğu s¶ylenebilir. B¶yle bir siyasi sistem içerisinde seçmenler ve siyasi partiler kendi faydası doğrultusunda hareket edebilmektedir. Seçilerek y¶netici kadro olacak siyasi partiler dolayısıyla seçmenlerin oy verme davranışına etki edecek aynı zamanda kendileri açısından faydacı politikalar sergileyebilmektedir.

Seçmenler siyasi sũrece dahil olurken siyasi tercihinin belirlenmesi aşamasında bazı fakt¶rlerden etkilenir. Bu fakt¶rler sosyodemografik, psikolojik ve ekonomik fakt¶rler şeklinde sıralanabilir. Ekonomik fakt¶rler seçmen tercihlerini etkileyen fakt¶rler arasında ¶nemli bir yer tutmaktadır.

Devletin bireylere karşı sorumluluklarını gerçekleştirmesinde yardımcı mali araçlardan biri vergidir. Vergi devlet ile bireyler arasındaki finansal ilişkiyi açıklamakta yardımcı olmaktadır. Bir devletin kamusal mal ve hizmetleri bireyelerine sunabilmesine katkı sağlayan en etkili kaynaklardan biri vergilerdir. Siyasi iktidarın aldığı kararlar, uyguladığı politikalar arasında vergiler de yer almaktadır. Siyasi iktidarla seçmenler arasındaki ilişkiyi açıklamakta yardımcı olan vergiler seçmenlerin tercihlerinde de etkili bir fakt¶rd¼r. Seçmenlerin oy tercihinde bulunurken vergileri ne derece g¶z ¶n¼nde bulundurduğu konusu seçmen tercihlerini açıklayabilmek bakımından ¶nem taşımaktadır.

Bu bakımdan vergilerin seçmen tercihlerinde ne derece etkili olduğu araştırılmak amacıyla “Seçmenlerin siyasi tercihinin şekillenmesinde siyasi partilerin vergilere yönelik politikaları etkilidir.” hipotezi test edilecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmaya konu olan seçmen, seçim, davranış, siyasal davranış, siyasal partiler ve siyasal katılım kavramsal açıdan değerlendirilmiş ve açıklanmıştır. Aynı zamanda bu bölümde seçmen davranışlarına dair teorik yaklaşımlar sosyolojik, psikolojik ve ekonomik yaklaşımlar başlıkları altında ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde birinci bölümde yer alan seçmen davranışına dair teorik yaklaşımlar çerçevesinde seçmen davranışlarına etki eden değişkenlere yer verilmiştir. Bu değişkenler sosyodemografik, psikolojik ve ekonomik faktörler başlıkları altında ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise alan araştırması, araştırma modeli, araştırmanın amacına ve önemine, araştırmanın varsayımları ve kısıtlılıklarına, evren ve örnekleme, veri toplama yöntem ve araçlarına yönelik bilgilere yer verilmiştir. Araştırma sonuçları tablolar halinde verilerek açıklanmıştır. Ayrıca bu bölümde vergilerin seçmen tercihleri üzerindeki etkisi konulu alan araştırmamızda Sakarya ilindeki rastgele seçilmiş örneklem grubu olan seçmenlere anket formu uygulanmış ve veriler elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla değerlendirilmiştir.

1. SEÇMEN VE SEÇMEN DAVRANIŞINA DAİR TEORİK YAKLAŞIMLAR

Vergiler, başta ekonomik olmak üzere bireylerin iktisadi tercihlerinde etkili olduğu kadar siyasi tercihlerinde de önemli bir girdi niteliğindedir. Vergilerin bir karar girdisi olarak ele alınması bu yönüyle siyasal kararlar açısından önemlidir. Bu başlık altında öncelikli olarak seçmen davranışlarıyla ilgili temel kavramlar ele alınmış; sonrasında ise seçmen davranışlarına dair teorik yaklaşımlar incelenmiştir.

1.1. Seçmen Davranışıyla İlgili Temel Kavramlar

Bu kısımda seçmen davranışlarını analiz ederken kullanılacak temel kavramlar ele alınmakta ve seçmenlerin tercihlerinde etkili olan faktörler incelenmektedir.

1.1.1. Seçmen

Toplumda düzenin gerçekleşmesi ve sürekliliğinin sağlanması için yasama ve yürütme görevlerini yerine getirecek yöneticilere ihtiyaç duyulmaktadır. Şüphesiz demokratik bir yönetimde bu yöneticiler seçim yoluyla göreve getirilir. Bu yöneticileri seçme hakkı da bireylere başka bir ifadeyle seçmene aittir.

Seçmen, var olan karmaşık siyasal yapının bir getirisi olarak ortaya çıkan temsili demokrasinin gereği olarak, kendi adına ve hazır bulunmadığı zaman yasama organında karar verme ve davranma yetkisini anayasal ve yasal çerçevede belirtilmiş olan temsilciye meşru olarak seçim yoluyla devreden kişidir (Yıldırım, 1995:142). Kısaca seçmen, yasalar dahilinde seçim yolu ile yöneticileri göreve getiren bireyleri ifade etmektedir.

Seçmenler siyasi tercihleri bakımından farklı farklı davranışlar sergileyebilir. Bu bakımdan seçmenler bir sınıflandırmaya tabi tutulabilir. Seçmenlerin tutum ve davranış biçimlerini daha sağlıklı bir biçimde incelemek amacıyla seçmenler, davranışlarına göre iki temel grupta ele alınmıştır. Davranışlarına göre seçmenler, miyop seçmen ve medyan (ortanca) seçmen olarak adlandırılmaktadır.

1.1.1.1. Miyop Seçmen

Politikacıların amacı, oylarını maksimize edecek, diğer bir deyişle, seçilebilmeyi garanti edecek politikaları yürürlüğe koymaktır. Buna göre,

politikacılar kendi rasyonel davranış kalıpları içerisinde, uzun dönemde sonuç alınabilecek ekonomi politikaları yerine kısa dönemde sonuç alabilecekleri ekonomi politikalarını tercih edebilir. Literatürde buna “miyopluk etkisi” denilmektedir. Kamu harcamalarının vergiler yerine borçlanılarak finanse edilmesi buna verilebilecek en güzel örnektir (Kılınç ve Urhan, 2012:48).

Miyopluk etkisi seçmen davranışlarını da etkilemekte ve literatürde miyop seçmen olarak adlandırılan bir kavram bulunmaktadır. İktidarların yürüttüğü politikaların ilerleyen dönemlerde ne gibi sonuçlar doğuracağını düşünmeyen seçmenler, miyop seçmen olarak adlandırılır. Miyop seçmen teorisine göre; seçmenler iktidarların dönemler arası bütçe kısıtını dikkate almazlar ve artan kamu harcamalarının cazibesine kapılıp seçimler sonrasında artacak olan vergileri düşünemeyebilir. (Güvel ve Koç, 2011:236).

Miyop seçmen, kısa dönemde sağlayacağı faydaları dikkate alarak oy kullanırlar. Partilerin hazırladığı kamu politikalarını kısa vadede değerlendirir ve uzun dönemde kendilerine ne gibi etki edeceğini hesaba katmaz. Başka bir ifadeyle politikaların uzun dönemde ne gibi ekonomik sonuçlar doğuracağını düşünmeksizin sadece seçim sürecindeki kazançları maksimize etmek miyop seçmenin temel davranış biçimidir.

Seçmenlerin kısa vadeli düşünme ve bu davranış şeklini oya dönüştürme noktasında, Almanya’da 2002 yılında meydana gelen Elbe seli ve bu sel felaketi sonucu ortaya çıkan politikanın istismar edilişi, güzel bir örnek olarak sunulmaktadır. Sel felaketinin olduğu dönemde iktidarda olan siyasi partinin uygulamış olduğu politika, sel felaketini takip eden ilk seçimde seçmen tarafından olumlu karşılanmış ve Alman Sosyal Demokrat Partisi selden etkilenen alanda oylarını %7 oranında artırmıştır. Bu oran takip eden 2005 seçimlerine %25 olarak yansımıştır. Sel felaketi karşısında uygulanan politikaların etkisi, izleyen seçim döneminde ise kaybolmaya başlamıştır. Şöyle ki; sel felaketinin olduğu seçim bölgesindeki seçmenler 2009 seçimlerinde oy tercihini farklılaştırmıştır. Bu sonuç; seçmen davranışlarının, hemen seçim öncesi dönemde siyasi partiler tarafından uygulanan politikalardan etkilendiğini; geçmiş dönem politikaların ise seçmen davranışları üzerindeki

etkisinin zamanla kaybolduğunu göstermiştir. Buna bağlı olarak da siyasi partilerin kısa dönemdeki faaliyetleri ile miyop ve unutkan seçmenlerin siyasi tercihlerini etkilediği ifade edilmiştir (Bechtel ve Hainmueller, 2011:864-865; akt. Arıman :33-34).

1.1.1.2. Medyan (Ortanca) Seçmen

Medyan (ortanca) seçmen, kendisi dışında daha yüksek harcama düzeylerini tercih eden birey sayısı (yüksek gelirli birey sayısı), daha düşük harcama düzeylerini tercih eden birey sayısına (düşük gelirli birey sayısı) tam eşit olan kişidir (Stiglitz, 1994:191).

Medyan seçmenin sadece elde ettiği faydalarla, katlanacağı maliyetleri karşılaştırdığı farz edilir. Faydaları, sosyal faydalardan (başkalarının sağladığı faydaları da içerir) düşük olduğu gibi, maliyetleri de düşüktür. Dolayısıyla kamu malları konusundaki harcama düzeyinin çok fazla ya da çok az olup olmadığı, medyan seçmenin toplam (marjinal) maliyetler içindeki payının toplam içindeki payından daha fazla ya da daha düşük olup olmadığına bağlıdır denilebilir (Stiglitz, 1994:193).

Kamu Tercih Teorisi tarafından geliştirilen Medyan Seçmen Modeli'ne göre seçmenlerin, politikacıların propagandalarında kullandığı çeşitli politikalar hakkında tam bilgi sahibi oldukları kabul edilir. Böylece, oylarını almak üzere politikacıların ileri sürdüğü çeşitli alternatifler arasından, seçmenlerin kendilerine en yüksek faydayı sağlayacak olan politikayı tercih ederler. Maliye politikaları açısından değerlendirildiğinde, seçmenlerin en düşük vergi yüküne maruz kalacakları veya en fazla kamusal hizmetten yararlanacakları politikaları destekledikleri ifade edilebilir (Jackson, 1993: 27; akt. Demir, 2013:41-42).

Hatfield ve Miguel (2010), geliri az olan medyan seçmenin kamu hizmeti sağlamak için kullanılacak vergilerin yeniden düzenlenmesini isteyeceğini öne sürmüştür. Diğer taraftan medyan seçmenin daima sahiplendiği politikaya oy verdiği de ifade edilmiştir. Bir yerde medyan seçmen söz konusu ise medyan seçmenin tercih ettiği politika genellikle diğer politikaların önüne geçer. Medyan seçmenin ideal

noktası daima kazandırır. Ancak medyan seçmenin zayıf yönü daima sahiplendiği politikaya oy vermesidir. Bunun aksine güçlü yönü de her zaman en çok kabul gören politikayı benimsemesi ve tercih etmesidir (Congleton, 2002).

1.1.2. Seçim

Demokrasinin egemen olduğu toplumlarda bireylerin siyasi tercihlerini ortaya koyabilmesinde en etkili araç seçimdir. Seçim, demokratik toplumlarda siyasal karar veren kesim ile yönetici kesim arasındaki ilişkinin temel dayanağı şeklinde tanımlanabilir. Demokrasinin varlığı ile bireyler belirli aralıklarla siyasi tercihlerde bulunabilmekte ve bunun yanı sıra seçimler de ulusun milli egemenliğini sinayabildiği temel enstrüman olarak değerlendirilebilir (Yaser, Mahsud ve Chaudhry, 2011:6).

Demokrasilerde halkın eğilimlerinin tespiti, sadece yönetime katılımı gerekli çoğulculuğu yakalamaya yardım edecek bir etken değil, aynı zamanda demokrasinin kurumsallaşması ve iyi işlemesi bakımından da önemlidir. Özellikle, demokrasilerin vazgeçilmez kurumları ve halkın tercihlerinin iktidara taşınmasının en yaygın yolu olan siyasi partilerin, öncelikle “siyasi eğilimler ve davranışlar” konusunu tespit etmeleri ve ülke gerçeklerine en uygun politikaları üretmelerinin önemli ve gerekli olduğu söylenebilir (Kapusızoğlu, 2011:122)

Seçim, siyasal bir olay olarak evrensel nitelik kazanmış olmakla beraber seçimin niteliği siyasal sistemlerde farklılık gösterir. Örneğin; demokratik siyasal sistemlerde seçim, siyasal sistem içinde hükümet edecek kadroyu belirlemenin aracı olurken, otoriter ve totaliter siyasal sistemlerde var olan siyasal sisteme meşruluk kazandırmaktan öteye gidememektedir. Bundan dolayı seçimin, demokratik sistemlerdeki anlamı daha da artmaktadır (Gümüş, 2006:13).

Seçim sayesinde ki, demokratik bir siyasal sistem halka dayandırılarak biçimsel yönden bir meşruiyete kavuşturulur ve siyasal sistem içinde iktidarın barışçıl bir sürece dayalı olarak el değiştirmesi sağlanır. Seçimin iktidar değişimi sağlayan bu işlevi özellikle önemlidir. Çünkü seçimin bu işlevi aracılığıyla

demokratik sistem demokratik kurallar çerçevesinde sürdürülebilir bir nitelik kazanabilir (Karadağ, 2006:81).

Seçimler amaç değil “araç”tır ve halkın ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve onlara karşı sorumluluk duygusuyla hesap verebilecek kadroları işbaşına getirebildiği ölçüde gerçek bir demokrasinin ölçüsü olarak kabul edilmektedir. Seçimlerin hür olması kadar seçim dönemlerinde seçmenlerinin kanaatlerinin oluşma ortamının da hür olması gerekmektedir (Özkan, 2007:82).

1.1.3. Davranış

Davranış, temeli insanı inceleyen pek çok bilim dalının üzerinde durduğu bir olgudur. Davranışlar, organizmanın belli uyarılar karşısında gösterdiği tepkilerdir. Çevreden gelen uyarılar, organizmanın algılama süzgecinden geçtikten sonra davranışı etkiler. Organizmanın ise katılma, öğrenme ve toplumsallaşma yoluyla çevreye bağlı iki kolu vardır. Organizmadaki inançlar, tavırlar ve ihtiyaçlar ise bazı ön yönelimler şeklinde ortaya çıkarak, algılanmış uyarılarla birlikte davranışa yol açmaktadır. Gerçekleşen davranış ise, bu kez geriye dönerek hem çevreyi değiştirebilir hem de organizmayı tatmin ederek ya da sıkıntıya sokarak etkileyebilir. Böylece davranış sadece organizmanın kapalı bir birim şeklinde kendi içinde işleyişinin bir sonucu değil organizma ile çevre arasındaki karşılıklı etkileşimin ortaya çıkardığı bir üründür. Tepki gösterme organizma için bir karar vermeden başka bir şey değildir. Oy vermede bir karar verme işlemi olarak organizmanın gösterdiği tepkidir. Bu bakımdan kişinin genel olarak davranışlarının taşıdığı özellikler siyasal davranışlar içinde söz konusu olmaktadır (Tokgöz, 1979:15).

Davranışın siyaset bilimini ilgilendiren biçimi ise siyasal davranıştır (Avşar, 2002:6). Seçmen davranışı, siyasal hayata katılım şekillerinden birisi olup (Gümüş, 2006:11) bireyler ile hükümet arasındaki bağın kurulmasına etki etmektedir (Visser,1998). Bu yönüyle seçmen davranışı temsili demokrasinin işlediği bir alanda siyasal karar alma mekanizmasının önemli bir parçası konumundadır.

Seçmen davranışı diğer davranış biçimlerinden farklı olarak süreklilik göstermemektedir. Seçim mekanizmasının işleyişinden dolayı seçmenler belirli

aralıklarla siyasi tercihte bulunmaktadır. Seçmenlerin siyasi tercihte bulunması aynı zamanda siyasi iktidarı yani hükümeti değiştirme gücünü ortaya koyabileceğini, siyasi iktidarın politikalarını oylama davranışı sayesinde sorgulayabileceğini göstermektedir. Bu bakımdan seçmenlerin oylama davranışı sayesinde uygulanan politikaları sorgulayabilmesi esasında seçim mekanizmasının ne denli bir öneme sahip olduğunu da göstermektedir. Seçmenlerin siyasi tercihte bulunması ile oylama davranışını gerçekleştirmesi doğrudan ülke yönetiminde söz hakkına sahip olduğunu açıkça göstermektedir. Aynı zamanda oylama davranışı seçmen davranışı ile bir bütündür (Visser,1998:12). Oylama davranışı ve seçmen davranışı ilişkisinin anlaşılması bakımından siyasal davranış konusu irdelenebilir.

1.1.4. Siyasal Davranış

Seçmen davranışının bir toplumun siyasal yönetimi üzerinde nasıl bir öneme ve etkiye sahip olduğunu anlayabilmek için, bu davranışı gerçekleştiren seçim olayının en önemli objesi niteliğindeki seçmenin, seçmen olarak kimliğinin ve ortaya koyduğu siyasal tercihinin tanımlanması gerekmektedir. İlk olarak, seçim olayında vatandaşlar tarafından ortaya konulan eylemin siyasal bir davranışı ifade etmesi ve siyasal yaşama katılım yollarından birini oluşturmasından dolayı, siyasal tercihlerin ifadesi olarak oluşan seçmen davranışının, siyasal hayata katılımında bir siyasal davranışı hangi yönleriyle ifade ettiğinin incelenmesi gerekmektedir (Avşar, 2002:6).

Siyasal davranış, kişi ile siyasal yönetim arasındaki siyasal ilişkileri gösteren bir kavramdır. Bu tanım, kişilerin yaşadıkları siyasal toplum içindeki aşağı yukarı bütün siyasal eylem ve ilişkilerini kapsayacak kadar geniş görünmektedir. Öyleyse, siyasal davranış kavramının geniş veya dar anlamlarını birbirinden ayırmak gerekir. Siyasal davranışın çeşitli yolları, yoğunluk dereceleri ve farklı farklı seviyeleri vardır. İnsanlar toplu halde yaşadıklarına göre onların bütün davranışları şu ya da bu yönde, hükümet veya yönetimle ilgili faaliyetler üzerinde etkili olabilir. Siyasal davranışa, az veya çok, yoğun veya gevşek olmak üzere her siyasal toplulukta rastlanabilir. Bu bağlamda, bu olgunun varlık ve kapsamına bakarak, siyasal hayatın olduğu yerde, siyasal davranış da vardır denilebilir (Gümüş, 2006:9).

1.1.5. Siyasal Partiler

Seçmen tercihini etkileyecek değişkenlerin bir kısmı siyasal nitelik taşıyanlar olacaktır. Bu grupta yer alan değişkenlerden en önemlisi hiç şüphesiz siyasal partilerdir. Partilerin bireyin siyasal katılımı üzerindeki etkisi iki yolla işler. Bir yandan partiler, bireyler için bir özdeşleşme aracı ve referans grubu olarak onların siyasal davranışlarını etkiler. Diğer yandan birer mobilizasyon aracı olarak, bireylerin siyasal davranışını harekete geçirici bir rol oynar. Bireyin siyasal davranışının partiler tarafından şekillendirilme olasılığı, birey ile siyasal parti arasındaki bağın yoğunluğuna bağlı olarak azalıp artacaktır. Bu bağın en belirgin hali parti üyeliği şeklinde kendisini gösterendir (Gümüş, 2009:17).

1.1.6. Siyasal Katılım

Siyasal katılım, siyasal sistem içerisindeki bireyin doğrudan veya dolaylı biçimde yöneticilerin seçimini ve kararlarını etkilemeyi amaçladığı eylemler bütünü olarak tanımlanabilir. Bu eylemler bütünü sadece seçimlerde oy kullanmaktan ibaret değildir. Katılım, basit bir meraktan yoğun bir eyleme uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını kapsamaktadır. Bu yönüyle toplumun tüm üyeleri siyasete aynı derecede ve yoğunlukta katılmayabilir (Eke, 2008:17).

Bir eylem ve davranış olarak siyasal katılımın çeşitli bireysel ve toplumsal faktörlerden etkilendiği konusunda literatürde genel bir uzlaşma bulunmaktadır. Siyasal sürece hiç katılmama, sadece oy kullanma yahut oy kullanmanın yanında başka katılma eylemlerinde de bulunma şeklinde üç ayrı düzlemde hangisinde gerçekleşirse gerçekleşsin her durumda siyasal katılımın ortaya çıkmasında çeşitli faktörler etkin rol oynamaktadır. Çoğu kez aynı şartların benzer davranışların gösterilmesini sağladıkları söylene de bireylerin farklı eylemlerde buldukları da gözlenmektedir (Dursun, 2012:240-241).

Demokrasinin temel değerleri olan halk egemenliği, özgürlük, eşitlik gibi kavramlar da siyasal katılma olgusuyla yakından ilgilidir. Özgürlük, siyasal düşüncenin merkezinde yer almaktadır. Siyasal katılma davranışı, demokraside bireyin kendini gerçekleştirme ve özgürlüğünü korumasının da bir aracıdır.

Özgürlük her şeyden önce, egemen devlet karşısında ya da birey üzerinde egemenlik kurmak isteyen oluşumlar karşısında özgür davranabilmektir. Bireysel özgürlük, bireyin devlet kurumları karşısında korunması değil, aynı zamanda bireyin devlet etkinliklerine katılması ve oluşumuna katkıda bulunmasıdır (Özkan, 2007:70).

Siyasal katılım, bireysel özgürlüğün güçlenmesini de sağlayan önemli bir araçtır. Birey siyasal katılımı, siyasal erk karşısında güçsüz ve çaresiz olmadığını bilincine varmaktadır. Özgürlük, bilinçli karar verebilme gücü, toplumun çeşitliliği, düşüncelerin ve çıkarların çokluğu gibi değerlerle birlikte yaşamaktadır. Özgürlüğün bireysel sorumlulukla birlikte var olacağı da unutulmamalıdır (Özkan, 2007:70).

Halkın kendini yönetecek kişileri seçmesi klasik demokrasi anlayışının temelini oluşturmaktadır. Halk, egemenlik hakkını kullanarak temsili demokrasinin gereği olarak genel ve eşit oyla temsilcilerini seçmektedir. Klasik demokrasi anlayışından ayrı olarak bir de “katılımcı demokrasi yaklaşımı” vardır. Doğrudan demokrasi araçlarını içeren katılımcı demokrasi anlayışında ise, halkın çeşitli yollardan siyasete en geniş anlamda katılması esastır. Katılımcı demokrasinin özünde herkesi bağlayan ve ilgilendiren karar süreçlerine halkın katılımı vardır. Siyasal katılma, bu noktada demokrasi kavramıyla özdeşleştirilen anahtar bir kavram haline gelmektedir. Demokrasiyi üstün kılan halkın siyasal sisteme katılımı ve denetimi olmaktadır. Katılım bütün siyasal konularla ilişkilidir. Katılımın amacı siyaseti ve yönetimi etkilemek olduğu söylenebilir (Çukurçayır, 2000:13).

Siyasal katılma, bireyin sosyoekonomik statüsünün, psikolojik niteliklerinin ve kişilik yapısının etkisi altında gerçekleşen bir davranıştır. Bu faktörlerin yanına, siyasal faktörleri de eklemek gerekir. Yurttaşların, kendi yaşamlarıyla ilgili kararlarda belirleyici olabilmeleri için, politize olmaları ya da siyasal olarak sosyalleşmeleri zorunludur (Gümüş, 2009:18). Toplumda kabul görmüş otorite ve onun uygulanması ile ilgili faaliyetler siyasetin konusuna girmektedir. Bu bakımdan, toplumsal politikaların belirlenmesi ve yürütülmesi ile ilgili herhangi bir faaliyete katılan bir birey, siyasal hayata da katılıyor demektir (Avşar, 2002:2).

Demokratik bir işleyişin devamlılığı için hem siyasal katılımın sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi hem de seçmenlerin siyasal kanaatlerini çeşitli enstrümanlarla ortaya koymaları gerekmektedir ki bu enstrümanların en önemlisi de seçim veya oy vermedir. Siyasal katılma sürecine dahil olmanın en etkin yolu oy kullanmaktır denilebilir.

1.1.7. Oy

Bireyler siyasal davranış ile kendilerini yönetecek olan kadroyu seçer ve bu davranış sayesinde de yöneten kesimin de kararlarını etkileyebilme şansına sahip olur. Bu nedenle bireyler için siyasal katılım faktörü önem kazanmaktadır. Siyasal katılımın en doğal ve doğrudan yolu ise oy mekanizmasıdır.

Oy, bir seçim halk oylaması ya da karar alma sürecinde katılanlarca belirtilen görüş ya da tercih şeklinde tanımlanabilir. Oy verme işlemi sözle, işaretle ya da gizli olabilir. Çeşitli kurullarda ve özellikle yasama meclislerinde “kabul”, “ret”, “çekimser” sözcüklerinden birini yüksek sesle söylemek açık oylama, el kaldırma ya da ayağa kalkma yoluyla tercihini bildirmek işaretle oylama, oy sahibinin ne yönde oy kullandığının bilinmesini önleyen yöntemlerle yapılan oylamalarda gizli oylama olarak adlandırılır (Ana Britanica, 17:274).

Demokratik yönetim biçimlerinde seçimlerde kullanılan oy, hangi siyasal partinin iktidara geleceğini belirleme misyonunu üzerinde taşımaktadır (Eke, 2008:21). Oylama aynı zamanda görevdekileri disipline etmek için kullanılan temel disiplin mekanizmasıdır şeklinde ifade edilebilir (Besley ve Case,1995:30).

Seçimler iktidarın belirlenmesi ve seçmenlerin kimler tarafından yönetilmeyi istediğinin ortaya konması bakımından önemlidir (Güllüpnar, Diker ve Aslan, 2013:2). Hiç şüphesiz, seçim veya oy verme usulleri demokratik yönetim için zorunlu usullerdir. Ama bunlar, demokratik yönetimin varlığı için yeterli değildir. Seçim davranışları ya da seçimlere katılma, siyasal katılmanın en demokratik, en kapsamlı biçimi olarak oy vermenin ötesinde her türlü siyasal olaylar ve siyasal kararlar karşısında vatandaşların basit bir merakından başlayıp yoğun kitlesel protesto eylemlerine kadar uzanan davranış biçimleridir (Gümüş, 2009:17). Siyasal

katılma kimileri için daha fazla öneme sahipken kimileri için de daha az önemli olabilmektedir. Bireyler siyasete ilgi düzeylerince farklı biçimlerde siyasal katılım sergilemektedir. Siyasal katılmanın en bilindik ve önemli biçimi oy verme olup bunun dışında siyasal katılma davranışları da mevcuttur.

Demokratik ülkelerde bireylerin siyasal karar alma sürecine dahil olabilmelerinin en etkin yollarından biri seçimdir. Seçim sistemi sayesinde seçmenler siyasi sistemin karmaşıklığından arınarak bu sürece sağlıklı bir şekilde dahil olabilir. Aynı zamanda siyasal karar alma sürecinde seçmenlerin önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Bu süreç dahilinde seçmenler kendilerine en yakın gördüğü ve aynı zamanda kendilerine en çok fayda getirisinde bulunacak siyasi partiye oy vermektedir. Bir başka deyişle bu süreç içerisinde seçmen daima çıkarımı gözetecektir denilebilir.

Siyasal karar alma sürecinde seçmenler kendilerine sunulmasını tercih ettikleri kamusal mal ve hizmetleri seçim yoluyla yönetime getirecekleri siyasiler aracılığıyla sağlayabileceklerdir. Karar alma sürecinde seçmenler oy vererek siyasi temsilcilerini seçmiş olur ve bu seçimi yaparken de siyasi karar alma sürecindeki diğer aktörler gibi kendilerine yönelik fayda sağlayabilecek her türlü değişkeni göz önünde bulundurur. Bu sayede seçmenler kişisel çıkarlarını göz önünde bulundurarak siyasi tercihte bulunur ve seçilen siyasi temsilcilerinde politik karar alma sistemine etkin bir şekilde dahil olduğu söylenebilir.

1.2. Seçmen Davranışına Dair Teorik Yaklaşımlar

Bu kısımda seçmen davranışlarının teorik çerçevesine ilişkin olarak üç yaklaşım incelenmiştir. Bunlardan birincisi, sosyal faktörlerin seçmen davranışları üzerindeki etkisini ele alan ve Columbia ekolü tarafından incelenen sosyolojik modeldir. İkincisi, seçmen davranışlarının arkasında yatan psikolojik etmenleri araştıran ve Michigan ekolü tarafından incelenen psikolojik modeldir. Üçüncü teorik yaklaşım ise ekonomik değişkenlerin seçmen davranışları üzerindeki etkisini ele alan ve Rasyonel Beklentiler Ekolü tarafından incelenen ekonomik modeldir (Antunes, 2010:146).

1.2.1. Sosyolojik Yaklaşım

Sosyolojik yaklaşım, 1940'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan ilk seçmen davranışı araştırmalarını oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda seçmenlerin oy kararı alırken ne gibi etmenlerden etkilendiği ele alınmakta ve parti politikalarının, medyanın ve kampanyaların seçmenler üzerinde ne tür etki oluşturduğu incelenmektedir (Antunes, 2010:146).

Bu yaklaşımın temelinde, seçmen tercihlerinin ve davranışının bireylere ait sosyal kimlikler tarafından belirlendiği varsayımı yatmaktadır (Beren, 2013:195). Columbia Ekolü olarak da ifade edilen sosyolojik yaklaşıma göre, politik tercihlerin belirlenmesinde sosyal özellikler (bölünmeler) belirleyici rol oynamaktadır. Seçmenlerin dinsel, etnik ve mesleki farklılıkları, sosyal bölünmelerin temel kaynağıdır ve sosyal yaklaşım, seçmen davranışlarının toplumdaki bölünmüşlük tarafından belirlendiğini savunmaktadır. Bu bölünmüşlük seçmenlerin parti tercihlerini dini duygular gibi alışkanlıklar üzerine yapılandırıldığını öne sürmektedir. Bu konu üzerine yapılan araştırmalar da bu görüşü teyit eder niteliktedir. Sosyolojik görüşe göre, genellikle sınıf farklılıklarının parti tercihlerini yansıttığı söylenebilir (Gökçe, Karaçor ve Akgün, 2002:7-8)

Sosyolojik yaklaşıma göre, seçmenler siyasi partiler arasında seçim yapmaktadır ve seçmenlerin siyasi tercihlerini aile, sosyo-ekonomik statü, ait olunan grup, din gibi değişkenler etkileyebilmektedir (Boiney ve Paletz, 1991:5; akt. Arıman, 2013:6).

Lazarsfeld vd. (1944), tarafından yapılan bir çalışmada, seçmenlerin ait oldukları siyasi grupların dışına pek çıkmadığı ortaya konulmuştur. Çalışmada seçmenlerin sosyal kimlikleri neyse politik tercihlerinin de o yönde şekillendiği ifade edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada seçmen tercihlerini etkileyen sosyolojik faktörlerden üç çeşit olası etki üzerinde durulmuştur. Seçmen tercihlerini etkileyen faktörler;

- Siyasete karşı ilgisiz olan seçmenlerin ilgisinin artırılması bu seçmenlerin oylama davranışı bakımından daha etkin hale getirilmesi,

- Sosyal bir varlık olan seçmenin, partiye bağlılıklarının artırılması,
- Oylama davranışı bakımından kararsız olan seçmenlerin kararlı hale dönüştürülmesi, şeklinde ifade edilebilir.

Siyasete karşı ilgisiz olan seçmenlerin kampanya gibi faaliyetlerle yatkın olduğu partiye oy vermesinde etkili olunabilmektedir. Aynı zamanda seçmenlerin partiye bağlılıklarının artırılması seçmen davranışlarında etkili sosyal bir faktördür. Kendilerini belirli bir sosyal gruba ait gören seçmenler fikir liderlerinin etkisinde kalıyor. Bu aidiyet hissi ile seçmenlerin partiye olan bağlılıkları artabilmektedir. Ayrıca oylama davranışı bakımından kararsız olan bireyler sosyal çevrelerinden önemli ölçüde etkilenebilmektedirler. Bu durumda sosyal yaklaşıma göre bireylerin oylama davranışında bulunurken bireysel bir davranış değil sosyal bir davranış sergilediği söylenebilir (Antunes, 2010:147-149).

Bu ekolde oylama davranışı seçmenin siyasi düşüncesi olarak ele alınmış ve sosyal özelliklerin siyasi tercihleri belirleyen ve şekillendiren önemli bir etken olduğunun altı çizilmiştir. Bu ekolde ayrıca, bireyler sosyal bir varlık olarak kabul edilmiş ve bireylerin siyasal düşüncelerinin sosyal özelliklerinden bağımsız olarak ele alınamayacağı ifade edilmiştir (Visser, 1998:20-26).

Seçmen tercihinin dayalı sosyolojik yaklaşım, bireysellikten uzak ve bireyselliğin aksine grup davranışlarının seçmen tercihlerine olan etkisi üzerinde durmuştur. Seçmenlerin tercihinde sosyal çevre, ait hissedilen veya ait olunan grup, çalışma ortamı gibi birçok sosyal faktör etkili olmaktadır. Özetle bu yaklaşımın konusunun grup temelli olduğu söylenebilir (Özkan, 2007:86).

Amerika'da başkanlık seçimlerinde halkın tercihini inceleyen ve sosyolojik yaklaşımın temelini oluşturan ilk araştırma sonrasında şu genellemelere varılmıştır (Lazarsfeld, Berelson ve Gaudet, 1968; akt. Kalender, 2000:55):

- Birey sosyal olarak politikleşir. Sosyal özellikler parti tercihini belirlemektedir.
- Oy verme temel olarak bir grup deneyimidir. Birlikte çalışan ve yaşayan insanların aynı adaya oy vermeleri muhtemeldir.

- Politik eğilimler indeksi; sosyoekonomik statü derecesi, dini bağlılık ve ikamet üzerine temellenmiştir. Bu üç faktör bireylerin karar vermesinde büyük rol oynamaktadır. Özellikle din bağlılığı bireylerin evlilik ve meslek tercihlerini etkilemektedir.
- Oy vermede ailenin önemli bir rolü bulunmaktadır. Özellikle eşler birbirlerinin tercihlerine çok yakın oy kullanmaktadır. Çocukların tercihleri ile anne babaların tercihleri de büyük ölçüde benzeşmektedir.
- Seçimlere gösterilen ilgi karar verme zamanını etkilemektedir. Yüksek ilgili bireyler daha erken karar vermektedir.
- Bireyler mensup oldukları gruplar doğrultusunda oy vermeye eğilimli olmakta ve bu süreçte çapraz baskılar önemli rol oynamaktadır.

Yukarıda genel özellikleri verilen sosyolojik yaklaşımda, seçmenlerin parti tercihleri sanki dini bir aidiyet ve vazgeçilmez alışkanlıklar olarak tanımlanmakta ve seçmenlerin her bir seçimde kullandığı oy da bu değişmez kimliğin teyit edilmesi şeklinde ele alınmaktadır (Norris, 1998, akt. Akgün, 2000:77).

Sosyolojik yaklaşım, her ülkedeki parti sistemlerini veri olarak aldığı için, zamanla hem parti sistemlerindeki değişiklikleri hem de oy kaymalarını açıklayıcı teorik esneklikten yoksun olduğu gerekçeleriyle eleştiriye uğramıştır. Diğer taraftan son yıllardaki araştırmalar da sınıf temelli oy verme yaklaşımını ampirik veriler ışığında çürütmekte olduğunu göstermiştir (Dalton, 1996; akt. Akgün, 2000:77).

Literatürde sosyolojik yaklaşıma yönelik eleştiriler ağırlıklı olarak, Michigan ekolünden gelmiştir. Bu ekolün savunucuları sosyal psikolojiden etkilenmiştir (Çinko, 2006: 109).

1.2.2. Psikolojik Yaklaşım

Michigan Üniversitesi Ulusal Seçim Araştırmaları merkezi tarafından yayınlanan ve alanında bireyler üzerine odaklanmış ilk bilimsel çalışma olma niteliğine sahip olan *Amerikan Seçmeni* isimli eser ile siyaset sosyolojisi sosyopsikolojik yaklaşım ile tanışmıştır (Campbell vd., 1960 akt. Gökçe, Akgün ve Karaçor, 2002:8).

Sosyo-psikolojik yaklaşım seçmen tercihlerinde, bireylerin çocukluk dönemlerinden başlayan siyasal sosyalleşme sürecinin önemli oranda etkili olduğu varsayımı ile hareket etmektedir. Bu yaklaşıma göre, siyasal sosyalleşme süreci neticesinde kazanılan siyasal tutumlar ve ideolojik yönelimler seçmen davranışına yön vermektedir (Beren, 2013:195).

Michigan ekolü, seçmenlerin sosyal bir varlık olduğuna dikkat çeken Columbia Okulunun aksine, birey olarak seçmen fikrini vurgulamıştır. Michigan Okulu mensuplarına göre, çoğu seçmenin bir partiye yönelik olarak geçmiş algılarına göre şekillenen fikirleri bulunmaktadır ve bu fikirler oy tercihini etkileyebilmektedir (Gümüş, 2009:26).

Bu yaklaşımın temelini *partizanlık* kavramı özetlemektedir. Partizanlık, siyasi partilerin kendi programlarını anlatmalarına ve diğer bazı faaliyetlere gerek olmaksızın bireylerin kendilerini bir partiye taraftar olarak görmeleri şeklinde ele alınabilir (Antunes, 2010:153-155). Bu bakış açısı, kişilerin herhangi bir partiye karşı psikolojik bağlılık duymasını temel almaktadır (Kalender, 2000: 57). ‘Psikolojik sevgi bağı’ olarak belirtilen bu bağı oluşumunun çocukluk yıllarına kadar uzandığı ifade edilmektedir. Diğer taraftan parti kimliği şeklinde somut olarak ifade edilen bu bağlılığın, adeta dinsel bir bağlılığı andırdığı da ileri sürülmektedir (Çinko, 2006: 110).

Psikolojik yaklaşımda, adayların imajlarının da karar verme sürecinde etkili olduğu ifade edilmektedir. Adayın imajı, sosyal değer değişkeniyle çok yakından ilişkilidir ve adayların siyasal parti üyeliğinde etkili bir faktördür. Örneğin, Clinton’un başarılı kampanyasının büyük bir kısmında bir aday olarak Clinton’un kendisinin pozitif bir insan olması önemli bir etken olduğu ifade edilmiştir (Newman, 1994:72; akt. Güllüpunar, Diker ve Aslan, 2013:8).

Partiyle özdeşleşme modeli olarak da anılan seçmen davranışına psikolojik yaklaşım, seçmenin bir partiye duyduğu sevgi ve bağlılığı ifade etmektedir. Bu bağlılık bir taraftarın futbol takımı tutması gibi de değerlendirilmektedir. Bireyin

partisiyle özdeşleşmesi için herhangi hukuki bir bağının bulunması da şart değildir (Özkan, 2007:88).

Partiyle özdeşleşme modelini inceleyen Budge ve Farlie; bireylerin bağlılıklarının nedenlerini, sürecini ve şiddetini ele alırken şu varsayımlarda bulunur (akt. Kalender, 2000: 59-60).

- Çoğu seçmen, mevcut oy verme niyetinden farklı olabilen bir partiye önceden var olan bir bağlılık hissetmektedir.
- Önceden mevcut olan bu bağlılık, ailedeki sosyalleşmeyle oluşmaktadır.
- Çoğu seçmen, bütün hayatı boyunca aynı partiye bağlı kalmaktadır.
- Bağlılığını değiştiren bir azınlık; ebeveyn bağlılığının yokluğu veya çok zayıflığı, ailesinin ve kendisinin ilk bağlılığının referans gruplarından farklı olması gibi sebeplerle sapma göstermektedir.
- Bir partiye daha çok bağlı olan bir seçmenin seçimlerde bağımsız olarak oyunu o partiye kullanması kuvvetle muhtemeldir.
- Bir partiye daha çok bağlı bir seçmenin, seçimlere katılması kuvvetle muhtemeldir.
- Partiyle özdeşleşme ve oy verme arasındaki geçici tutarsızlık, aday ve konuların cazibesıyla oluşabilmektedir. Fakat bu durum bir veya iki seçim devam etmekte, izleyen dönemlerde kişi genellikle kendi parti bağlılığına uygun bir şekilde oy vermektedir.
- Bir partiye daha çok bağlı bir seçmenin kendi partizan bağlılığına uygun olabilen diğer partileri algılaması ve değerlendirmesi kuvvetle muhtemeldir.

Temel varsayımları bu şekilde gösterilen psikolojik model, gruplar yerine bireyler üzerinde odaklanmış ve seçmenlerin küçük yaşlarda ailelerinin ve çevrelerinin etkisi altında gerçekleşen siyasal sosyalleşme sürecinde kazandığı siyasal tutumlar ve ideolojik yönelimlerin ileriki yaşlarda onların parti tercihi üzerinde son derece etkili olduğunu vurgulamıştır (Akgün, 2000:78). Başka bir ifadeyle kişinin küçük yaşlarda maruz kaldığı siyasal etkinin onun ilerleyen

dönemlerdeki siyasal tercihlerinde psikolojik bir faktör olarak ortaya çıkmakta olduğunun altı çizilmiştir (Güllüpunar, Diker ve Aslan, 2013:8).

1.2.3. Ekonomik Yaklaşım

Seçmen davranışlarını ekonomik faktörler açısından inceleyen ekonomik yaklaşım, Rasyonel seçmen hipotezine dayanmaktadır. Bu hipoteze göre; seçmenlerin kararlarında etken olan temel faktör, devletten sağlanan faydadır. Seçmenler seçim sürecinde, kendilerine en fazla gelir sağlayacak veya kendilerini en az zarara uğratacak siyasal partiye oy verirler. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, vergi yükü ile seçmen davranışları arasında organik bir ilişkinin olduğu iddia edilebilir. Zira, devletle vatandaş arasındaki ekonomik ilişkinin en temel iki değişkeni, kamusal hizmetler ve vergilerdir. Vergi bireyler için gelir kaybına neden olan, harcanabilecek geliri ve tasarrufları azaltan bir maliyet unsurudur ve rasyonel bireyin seçim tercihinin, maruz kalacağı vergi yükünden etkilenmesi muhtemeldir (Demir, 2013:38).

Seçmen davranışına ekonomik olarak yaklaşanların temel varsayımı; kişinin kendi çıkarlarını iyi bilmesi, çıkarlara en iyi şekilde hizmet edecek bir aday veya partiyi değerlendirmesi ve bunun sonucunda en uygun aday veya partiye oy kullandığıdır (Kalender, 2000:61).

Ekonomik yaklaşım, “geçmişe dönük oy verme” yaklaşımı olarak da bilinmektedir. Bu anlayışa göre; seçmen iktidardaki partinin genel faaliyetlerine bakar ve kendi ekonomik durumunu göz önünde bulundurur. Bireyler ekonomik politikaların işleyişinden çok sonuçlara odaklanmaktadır. Seçmenler oy verdikleri partilerden beklediği faydayı sağlayamadığı takdirde diğer seçimlerde başka partileri tercih edebilecektir (Gökçe, Akgün ve Karaçor, 2002:9).

Ekonomik tercih yaklaşımı, kişinin hatır için herhangi bir partiye oy kullanmasının söz konusu olmaması, seçmenin politik amaçlarının üzerine odaklanarak sosyal çevreyi fazlaca dikkate almaması ve seçmenin kullanacağı oy ile ilgili daha çok politik bilgilere sahip olmak istemesi gibi özellikleri bakımından

partiyle özdeşleşme (sosyo-psikolojik) modelinden ayrılmaktadır (Harrop ve Miller, 1987:145; Akt. Doğan ve Göker, 2010:162).

Harrop ve Miller (1987), psikolojik etkenler etrafında yükselen partiyle özdeşleşme yaklaşımı ile gerçekçi talep – beklenti kıyasının etkin olduğu rasyonel tercih yaklaşımı arasındaki bazı farklar bulunmaktadır. Birincisi, seçmenin hatır için herhangi bir parti veya adaya oy kullanması söz konusu değildir. Partiyle özdeşleşme modelinde ise, psikolojik bağlılık doğrultusunda oy kullanma önem taşımaktadır. İkinci farklılık, rasyonel tercih modellerinin genellikle seçmenin politik amaçları üzerinde odaklanması sosyal çevrenin fazlaca dikkate alınmamasıdır. Rasyonel tercih yaklaşımının seçmenlerin kendi oylarıyla ilgili politik bilgilere araçsal olarak yaklaşmasıdır. İnsanların karar verebilmesi için daha çok bilgi sahibi olmaya, bu bilgileri bütüncül bir yolla, soğukkanlı değerlendirmeye ihtiyaçları vardır. Hâlbuki partiyle özdeşleşme modelinde bir partiye bağlılık geliştiğinden, bilgiye zıtlıkla, savunmacı bir tepkiyle yaklaşılmakta ve kısa vadeli dönem içerisinde yorumlanmaktadır (Harrop ve Miller, 1987; akt. Kalender, 2000: 61-62).

Ekonomik yaklaşıma göre, seçmenler çıkarları doğrultusunda hareket etmektedir. Çoğu kamu maliye teorisyeni ve ekonomist dolaylı olarak bir hükümetin işlevinin sosyal refah seviyesini en yükseğe taşımak olduğunu varsaymıştır. Bir demokraside siyasi partiler politikalarını kesinlikle oy toplamak için hazırlamışlardır. Bir demokraside hükümet oylarını alabileceği en üst noktaya taşımak için hareket etmektedir. Seçmenin kararı hükümetteki partinin uygulamalarından parti iktidarı süresince elde ettiği kazanç yararının kıyaslanmasıyla oluşur. Mevcut iktidarı karşıt partinin iktidarda olma durumlarıyla kıyaslama yapılmaktadır. Seçmen gelecekteki hükümeti seçerken her bir partinin geçmiş performanslarını onların muhtemel davranış değişikliklerini hesaba katarak yani düşünerek analizini şekillendirmekte ve hangi partiye oy vereceğini belirlemektedir. Bilinçlendirilmiş seçmenler kararlarını verirken başkalarının tercihlerinden etkilenmez. Her bir seçmen kendisine en çok neyin fayda sağlayacağını, hükümetin ne yaptığını ve diğer partilerin eğer iktidarda olsalardı ne yapıyor olacaklarını bilmektedir. Eğer seçmen bilgili olursa hangi

partiden ne fayda sağlayacağını da bilmekte ve buna göre hareket etmekte olduğu ifade edilebilir (Downs, 1957:135-139).

Temsili demokrasilerde karar alma süreçlerine ilişkin çalışmalarda genellikle Downs (1957)'nin öne sürdüğü model temel alınmış, rasyonel ve kendi çıkarını kollayan politikacı, seçmen ve bürokratların olduğu bir sistemde temsili demokrasilerin kamu harcamalarının artışına, etkisizliğe, israfa ve istikrarsızlığa nasıl yol açtığı gösterilmiştir (Kayıran, 2013:175).

Kamu tercihi teorisyenlerinden Antony Downs “Ekonomik Siyaset Kuramı” çerçevesinde fayda-maliyet esasına göre bencil-rasyonel bireylerin düşünceleri çerçevesinde siyasal davranışları incelemiştir. Downs demokrasi incelemelerinin merkezine parti rekabetini, seçimler ve seçmenlerin öncelikleri ile ilişkilerini yerleştirmiş, rekabet eden partilerin siyasetini de buna eklemiştir. Downs, siyasal aktörlerin kamu yararına yönelik hareket ettiği düşüncesine karşı çıkmıştır. Siyasal olanın analizinde de mümkün merteye kişisel çıkarlara göre hareket edildiğini belirtmiştir. Downs seçmenlerin karar alternatifleri arasındaki dengeyi sağlaması, seçime katılan adayların ve partilerin farklılaşma beklentisine dayanmaktadır. Partilerin farklılaşması beklentisi, seçmenin A partisi zaferinden ve B partisinin zaferinden beklediği faydalar arasındaki farklılık olarak tanımlanır. Seçmen, B partisine oranla A'dan daha fazla yarar sağladığında oyunu A ya verir; A'ya oranla B'den daha fazla beklentisi varsa oyunu B için kullanır. Eğer seçmenlerin partiden sağlayacağı bir yarar yoksa seçmenler seçimlere ve partilere ilgisizleşecektir. Yani faydalarında bir değişme sağlanmıyorsa seçime katılmayacağı söylenebilir (Schmidt, 2001:137-140; akt. Akcagündüz, 2010:31-32).

Seçmenler ve politikacılar her şeyden önce kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmeyi tercih edecektir. Politikacılar oylarını en yüksek düzeye çıkarmak için politikalar izlerken aynı zamanda seçmenlerde kişisel çıkarları doğrultusunda hareket edecektir. Downs (1957), seçmenler ile politikacılar arasındaki ilişkiyi daha açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Downs a göre; seçmenler ödediği vergiye kıyasla elde edecekleri faydayı politikacılar ise elde edebileceği oy sayısını maksimize etmeye çalışır. Bu nedenle seçmenler çıkarlarını en iyi şekilde sağlayacak olan adaylara

oylarını verirken; politikacılarda seçmenlerin fayda maksimizasyonunu gerçekleştirecek harcama programlarını hazırlar. Yani piyasa karar alma mekanizmasında önemli bir unsur olan “kar” elde etme motifinin yerini siyasal karar alma mekanizmasında “oy” sayısını artırma motifi almaktadır (Şener, 1998:158).

Downs’a (1957), göre seçmenler oy kullanırken şu şekilde davranır (Şener, 1998:158-159):

- Seçmen baştaki parti ile muhalefetteki partilerden hangisinin, devletten beklediği gelir akımını maksimize edeceğini göz önünde bulundurarak oyunu kullanır.
- Hükümeti kurmak için rekabet eden partilerin sayısı iki ise bunlardan tercih ettiğine oyunu verecektir. Eğer ikiden fazla siyasi parti rekabet ediyorsa diğer seçmenlerin tercihlerini de göz önünde bulundurarak; ya partisinin kazanma şansı varsa partisine ya da hiç kazanma şansı yoksa tutmadığı partinin kazanmasını önleyecek olan başka bir partiye oy verecektir.
- Eğer seçmen ileriye dönük bir kimse ise, partisinin gelecek seçimde kazanma şansını arttırmak için şimdiki seçimde kazanma şansı olamasa bile, tutmakta olduğu partiye oyunu verecektir.
- Eğer seçmen parti programlarının benzerliği nedeniyle kendi tercihleriyle uyuşan herhangi bir partiyi seçemezse bu durumda; ya oyunu kullanmaktan vazgeçer ya da programları birbirine benzeyen partilerin geçmişteki performanslarını değerlendirerek ona göre bu partilerden birisine oyunu verir veyahut çekimser kalabilir.

Rasyonel tercih yaklaşımında seçmenler yalnızca geleceği değil geçmişi sağduyu ile değerlendirerek oyunu kullanmaktadır. Seçmenler, özellikle iktidar partilerinin geçmişte yaptıkları icraatlarının genel bir değerlendirmesini yapmakta, bu icraatlardan kendisinin ne kadar yararlandığını tartarak ona göre bir karar vermektedir. Seçmen vaatlerle ilgilenmemekte, sonuçlara bakmaktadır. İktidar partisinin ya da partilerinin seçim zamanında yaptıkları propaganda ve diğer seçim

faaliyetlerini de bu gözle değerlendiren seçmenler, eğer iktidarda iken yapılan icraatlardan memnun değillerse seçim dönemindeki ikna çalışmalarından etkilenmemektedirler (Özkan, 2007:91). Aynı zamanda seçmenlerin faydasına yönelik faaliyetler yürütmediği takdirde hangi parti hükümette olursa olsun seçmen açısından bir önemi yoktur denilebilir. Downs'ın (1957), yaklaşımında hangi partinin hükümette olduğunun, seçmenin fayda seviyesini etkilemediği müddetçe bir önemi yoktur. Downs seçmenin parti tercihini etkileyen parti politikalarını temel ve pozisyon olarak ikiye ayırır. Örneğin özelleştirme konusunda iki partinin farklı tercihi olabileceğinden farklı 'pozisyon' alabilecektir. Ancak işsizliğin azaltılması gibi bir konuda partilerin farklı tercihi olmayacağından bu gibi konular 'temel' konu kabul edilir. Nelerin 'temel' nelerin 'pozisyon' konular olduğu zamana göre ve ülkeden ülkeye değişebilir. Ancak bu konuda yapılan ampirik çalışmalar hükümetlerin ekonomik başarılarını ödüllendirme ve başarısızlıklarını cezalandırmanın seçmen davranışlarında 'temel' bir belirleyici olduğunu gösterdiği düşünülebilir (Borooah, 1993; akt. Saruç ve Sağbaş, 2003)

Anthony Downs (1957), rasyonel seçmenin kullanacağı oylarla ilgili olarak iyi bir şekilde bilgilendirilmeyi pek önemsemeyeceğini belirtmiştir. Çünkü kullanılan oyun seçmenin refahına etkisi çok az olacaktır. Seçmenler bu durumun farkındadır. Seçmenlerin bilgisi üzerine yapılan ampirik çalışmalar, onların konuyla ilgilenmediklerini göstermiştir. Dahası, seçmenlerin bu genel bilgisizliği simetrik değildir. Seçmen "özel çıkar" söz konusu olduğunda bilgili olma durumundadır. Bu durumun farkında olan organize çıkar grupları propagandaları ile seçmenleri bu çıkar alanlarına çekmek için çaba sarf edecektir. Ayrıca seçmen, yalnızca kötü bir şekilde bilgilendirilmekle kalmayıp, sahip olduğu bilgide ya tamamen kendisiyle ilgili olacak ya da ilgisinin dışında kalabilecektir (Aktan ve Dileyici, 2001: 112-128).

2. SEÇMEN DAVRANIŞINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Seçmen davranışlarının şekillenmesinde etkili olan faktörlerin sınıflandırılması seçmenlerin tercihlerinin daha iyi kavranabilmesi bakımından yararlı olacaktır. Bu nedenle seçmen tercihlerini etkileyen faktörler; sosyodemografik faktörler, psikolojik faktörler ve ekonomik faktörler olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmıştır.

2.1. Seçmen Davranışına Etki Eden Sosyodemografik Faktörler

Seçmenin yaşamı boyunca siyasal nitelikte bilgi edineceği, siyasi tutum ve davranışları için ipucu arayacağı kaynaklar; çevresi, hemşehrileri, okul arkadaşları, iş arkadaşları, eğer sivil toplum kuruluşu üyesi ise sivil toplum kuruluşu üyeleri ve mesleği aracılığıyla ilişkide bulunacağı kişiler ve gruplardan oluşur. Seçmen siyasi tercihini belirlerken bu kişi ve gruplardan etkilenir (Turan, 1986:59).

Siyasal toplumsallaşmanın araçlarına/ajanlarına bakıldığında ise, aile, okul ve eğitim, arkadaş çevresi ve sosyal gruplar, siyasal partiler, ideolojiler ve kitle iletişim araçları görülebilmektedir. Siyasal toplumsallaşmayı sağlayan bu araçlar da doğal olarak seçmen davranışını ve seçmenin tercihini etkileyebilmektedir (Beren, 2013:194).

Seçmen davranışlarının şekillenmesinde etkili olan faktörler seçmenlerin özelliklerini yansıtmaktadır. Seçmen davranışlarının belirlenmesinde bireylerin demografik özellikleri, ailesi, çevresi, psikolojik durumu vb. faktörler büyük ölçüde etki gösterdiği ifade edilebilir.

2.1.1. Cinsiyet

Cinsiyet seçmen tercihlerinde etkili olan faktörlerden biridir. Hatta cinsiyet değişkeni diğer değişkenler arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu açıdan cinsiyetin seçmen tercihlerinde en göze çarpan değişkenler arasında olduğu söylenebilir (Gidengil ve Harell, 2007:172-173).

Bireyin siyasal katılma eylemleri üzerinde etkili olan değişkenlerden birisi cinsiyettir. Bütün toplumlarda cinsiyetten kaynaklanan bir rol farklılaşması bulunmaktadır ve bu durum siyasal davranışlara da yansımaktadır. Cinsler arasındaki

rol farklılaşması erkeklerde siyasal katılmanın alanını genişletirken; kadınlarda daraltma olduğu gözlenmektedir. Hukuk açısından böyle bir farklılaşma olmasa bile sosyolojik bakımdan bir gerçeklik teşkil etmektedir. Erkeğe ev dışı roller yüklenirken; kadınlara “aile içi” ve eve yönelik roller verilmektedir. Siyasal eylemlerde bulunabilme açısından erkeğin sosyo-ekonomik donanımı ile kadınıninki arasında önemli farklılıkların bulunması da kadınların aleyhine bir durum oluşturmaktadır. Ev ve aile içi rollerle yetinen bir kadının siyasal hayata aktif katılımını beklemek anlamsızdır denilebilir (Dursun, 2012:246).

Cinsiyet ve siyasal davranış arasındaki ilişkiyi belirten üç hipotez ileri sürülebilir: İlk olarak, cinsiyet rolleri siyasal davranışı toplumsal statü ve sosyo-ekonomik statü üzerindeki etkisi dolayısıyla belirler; diğer bir söyleyişle kadınların erkeklere oranla daha düşük bir sosyoekonomik statüde bulunmaları dolayısıyla siyasal yaşama daha az katıldığı varsayımdır. İkinci olarak, kadınların düşük sosyo-ekonomik statüleri dolayısıyla, erkeklere oranla daha az sahip olabildiği kitle iletişim araçlarından yararlanma, siyasal ilgi, siyasal bilgi, siyasal etkinlik ve örgütsel üyelik dolayısıyla siyasal yaşama daha az katılma olanağına sahip olduğudur. Üçüncü olarak, kadının, özellikle toplumun ondan aile ve eve yönelik bir rol beklentisi içerisinde olması halinde siyasal katılma gibi aile dışı ve kadın için toplumun yadsıdığı davranışları gerektirebilecek eylemlerle dolu bir yaşam biçimine sahip olması, erkeklere oranla daha zor olacağı için siyasal yaşamda yoğun zaman ve enerji harcamayı gerektirecek fazla bir etkinliği olamayacaktır. Böylece oy vermek gibi fazla zaman ve enerji harcamayı gerektirmeyecek ve aile üyeleri ile birlikte yerine getirilebilecek siyasal katılma türleri kadınlar tarafından daha sık başvurulan katılma türleridir (Çukurçayır; 2002: 64).

Cinsiyet rolleri, sadece oy verme faaliyeti üzerinde değil, seçmen davranışlarını her dönemde etkileyen belirleyici etkiye sahiptir. Erkeğin kadına olan üstünlüğü, en eski toplum biçimlerinde dahi eski bir iş bölümüne dayansa da bugün de etkisini devam ettiren bir olgu olmuştur. Kadına biçilen bu rol günümüzde önemli ölçüde kırılmalar gösterse de, bu ayrımın sosyo-ekonomik açıdan gelişme

gösterebilmiş kadınlar açısından yaşandığını söylemek de yanlış olmayacaktır (Gümüş, 2009:35).

Her iki cins yasa önünde eşit olsa da, haklarını kullanım konusunda kadının aleyhine işleyen toplumsal faktörler nedeniyle eşitsizlik ortaya çıkmaktadır. Bunun en belirgin hali, siyasal hakların elde edilmesinden bu yana, seçme hakkı açısından olmasa da, seçilme hakkından çok az sayıda kadının yararlanabilmiş olmasıdır. Bu sadece ülkemiz açısından değil, birçok gelişmiş ülke için de aynıdır. Kadınların, toplumsal baskılarla karşı karşıya kalarak, siyasete girmelerinin istenmemesinin yanında, kadının siyasete karşı ilgisiz kalması ve katılım faaliyetlerinde bulunmaması da bu gerçeği doğrulamaktadır. Sonuç olarak uygulamada kadınlar kağıt üzerinde kendilerine sağlanan haklardan bile yararlanmaktan uzak kalabilmektedirler (Gümüş, 2009:38-39). Ayrıca kadınların gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde bile oy hakkına sahip olmasının yakın geçmişe dayanması, toplumdaki mevcut sosyal ve ekonomik faktörlerin kadınların siyasi katılımı üzerinde olumsuz etkiler oluşturması kaçınılmaz olduğu söylenebilir (Avşar, 2002:54).

Mcdermott (1997), seçmenlere dair yaptığı çalışmasında seçmenleri demografik açıdan cinsiyet faktörlerini de göz önünde bulundurarak incelemiştir. Araştırmasında cinsiyet farklılığının seçmen davranışları üzerinde ne gibi etkilerde bulunduğunu ele almıştır. Bu amaçla cinsiyet değişkenini temel alarak iki değişkenli bir model oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre seçimlerde cinsiyet faktörünün seçmen tercihlerinde etkili bir değişken olarak karşımıza çıktığı söylenebilir (Mcdermott, 1997; akt. Üzüm, 2012:27).

Seçmen tercihlerinde etkili olan unsurların etki düzeyleri ile gelir ve cinsiyet gibi seçmen özellikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde kadınların oy verecekleri partiyi belirlemede partinin geçmişinden ve parti ideolojisinden erkek katılımcılara kıyasla daha fazla etkilendikleri, erkek katılımcıların ise parti programından kadınlara kıyasla daha fazla etkilendikleri ortaya çıkmaktadır (Orel ve Nakıboğlu, 2010:77). Ayrıca belirli bir bölgede ya da belirli bir etnik grup içerisinde siyasi iktidarın iş vaatleri ve buna benzer vaatlerde bulunması kadın seçmenlerden daha çok

erkek seçmenlerin dikkatini çektiği söylenebilir. Çünkü erkek seçmenler bu konuda daha çıkarıcı davranabilmektedirler. Ancak siyasi iktidarın sağlık, refah ya da çocuk hakları gibi konulardaki vaatleri erkek seçmenlere nazaran kadın seçmenleri daha fazla ilgisini çektiği de söylenebilir (Wantchekon, 2002:5).

2.1.2. Yaş

Farklı yaş grupları farklı toplumsallaşma etkileri altında, siyasal katılma farklılıkları göstermektedir. Yaş, bireyin toplumsallaşma sürecinde her türlü deneyimini kazandığı bir süreçtir. Dolayısıyla yaş, bireyin siyasal davranışlarının yoğunluğunu, yönünü ve biçimini belirlemede önemli siyasal kaynaklardan biridir denilebilir (Kızıldere, 2002:39).

Çeşitli değerler, inançlar, tutumlar, yönelimler ve beklentilerle donanması ve siyasal sistem içinde etkinlik gösterebilmesi için, bireyin belirli bir yaş sınırını da aşması gerekmektedir. Cinsiyet rolleri gibi bireyin denetimi dışında belirlenen bir diğer siyasal kaynak da yaştır (Çukurçayır, 2002:65).

Yaş ile siyasal katılma arasındaki ilişkiler belli yaş gruplarının siyasal olayları algılama ve içinde yaşadığı çevrede olup biten siyasal gelişmelere karşı belli tepkiler göstermesiyle ilgili gözükmektedir. Burada söz konusu olan bireyin biyolojik yaşından çok yer aldığı belli yaş grubu ve kuşağıdır. Yaş bireyin kendi iradesiyle oluşturulabilen bir siyasal kaynak değil, verili bir siyasal kaynaktır. Kişinin onu değiştirmesi, üzerinde bir tasarrufta bulunması söz konusu olamaz. Belli yaş gruplarının belli siyasal katılma eylemlerinde bulunması eğiliminin daha çok olduğu ampirik araştırmalarla da doğrulanmıştır. Mesela gençlerin zaman ve enerji olarak belli siyasal eylemlere elverişli bir durumda bulunmaları, aile ve geçim yükümlülüğünü taşımaması, disiplinli ve kontrollü çalışmayı gerektiren bir meslek sahibi olmaması gösteri yürüyüşü, boykot, grev, seçim kampanyalarında görev alma, protesto eylemlerinde gibi siyasal davranışları göstermelerine imkan verebilmektedir (Dursun, 2012:245).

Özellikle siyasal davranışın çeşitlerinin genel toplamı olarak ele alınan siyasal katılma süreci, siyasal sisteme karşı ilgi duyulması ve bilgi edinimi ile başlar. Sosyal

bir varlık olan insan ilk şekillenmelerini aile ortamında aldıktan sonra, yaşamı boyunca hayatında yer alan tüm sosyal gruplardan etkilenmektedir. Bu süreç, hayatta çeşitli evrelerle gerçekleşir. Gençlik, orta yaş, orta yaş üstü ve yaşlılık olarak belirleyebileceğimiz bu evrelerin her birinde farklı toplumsal roller üstlenen birey, farklı davranış kalıpları sergileyecektir. Siyasal yaşama katılım açısından en hareketli dönem olarak gençlik yılları gösterilirken, yaşın ilerlemesiyle birlikte bireyin sorumluluklarının ve rollerinin çeşitlenmesi siyasal davranış kalıplarının da çeşitlenmesinde ya da farklılaşmasında önemli bir etkidir. Sosyal yaşamda artan bu rol ve sorumluluklara paralel olarak, bireyin siyasal katılım sürecinde azalma görülmektedir. Yani, genel olarak yaşa bağlı olarak ortaya çıkacak siyasal katılım eğrisinde, gençlikte yükselen ve yaşlılıkta alçalan bir seyir gözleneceği muhtemeldir (Negiz, 2007:54)

Farklı yaş kategorisindeki kimselerin farklı siyasal katılım derecelerinde bulunuyor olmaları, her insanın değişik yaş grubundayken farklı sosyal etkilere maruz kalmalarından, birbirlerinden farklı hayat standartları ve tecrübelerine sahip olmalarından kaynaklandığı da söylenebilir (Negiz, 2007:53).

Ergenlikten yetişkinliğe gittikçe bireylerin siyasi hayata katılımlarının arttığı söylenebilir. 75 yaş üstü bireylerde de siyasi katılım azalmaktadır. Çünkü bu yaş grubunun fiziksel ve sağlıkla ilgili sıkıntıları olabilmektedir. Ayrıca belli tarihsel dönemlerde de bireyler seçimlere daha fazla katılım gösterebilmektedir. Tüm dünyada 60'lı ve 70'li yıllarda bireylerin seçimlere daha fazla katılım göstermesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Yaşlılar siyasi olaylara daha fazla ilgi gösterip kendi toplumlarını daha çok benimsemektedir. Bireyler yaşları arttıkça oylama üzerine daha çok tecrübe kazanmaktadır. Ayrıca yaşça büyük bireylerin seçimler için bilgilendirme maliyeti daha düşüktür. Çünkü yaşlı bireyler yetişkinliklerinden itibaren yıllarca siyasi partileri ve siyasi süreçleri izlemiş ve onlar hakkında daha çok bilgi sahibi olmuştur (Harder ve Krosnick, 2008:531-532).

Genç seçmen grubunun tecrübelerinin ve deneyimlerinin sınırlı ölçüde olması nedeniyle kararları sık değişime uğrayabilmektedir. Ancak idealist yaklaşımlar ön planda olabilmektedir. Orta yaş grubu seçmen diyebileceğimiz seçmen gruplarında

ise, beklentiler ki özellikle gelecek yönelimli beklentiler (iş, ücret vb) ağırlık kazanmaktadır. İleri yaş seçmen grubunda ise, tecrübeler ve bilgi birikimi etkili olabilmektedir. Yaş faktörü, seçmen davranışlarında önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Özellikle ileri yaş seçmenin, genç seçmene göre farklı ve karmaşık bir özellik gösterdiği de belirtilebilir (O’Cass, 2002:1029; akt.Üzüm, 2012:28).

Çocuk yaşlardan itibaren bireyin siyasete ilgisinin gelişimini inceleyen araştırmalarda, siyasete ilgiyi şekillendiren çeşitli etki grupları (aile, arkadaşlar vb.), bu grupların birbirlerine kıyasla etkileri ve politik davranışı etkileyen diğer değişkenler (oy verme modelleri, politik katılım, politik ilgi vb.) üzerinde durulmuştur. Bu çalışmaların çoğu aile ve özellikle bireyin siyasete bakış açısını şekillendiren birincil etki grubu olan anne–baba ikilisi üzerinde yapılmıştır (Ventura, 2001: 666; akt. Aydın ve Özbek, 2004:148)

Yaş ve oy ilişkisi incelenirken kuşak farkı göz önünde bulundurulur. Genç nesiller kendilerinden önceki kuşaklara nazaran giderek daha az oy kullanmaktadır. Örneğin 1972 yılında 21 yaşındaki bireylerin %48’i oy kullanmışken bu oran 2000 yılında %33’e düşmüştür. Bu durum yeni nesillerin önceki nesillere göre oy kullanımı konusunda duyarlılıklarının azaldığını gösterdiği ifade edilebilir (Hamel, Brodie ve Morin, 2003). Genç seçmenler diğer seçmen sınıflarına göre oylama davranışına daha az katılım gösterdiği belirtilebilir. Yaş ortalaması arttıkça bireyler oy kullanma konusunda daha duyarlı davranışlar gösterebilmektedir (Jowell ve Park, 1998; akt. Wiese, 2011).

Gençler, normal şartlarda 18-35 yaş olarak kategorize edilir. Bu sınıflandırmaya dahil olan bireyler yani gençler üzerindeki genel kanı siyasi katılım konusunda ilgisiz olduğudur. Bu ilgisizlik seçimlerde gençlerin katılımının düşük olması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Seçim zamanında ileri yaşlardaki seçmenler genç seçmenlere göre daha fazla katılım göstermektedir. Demokrasi şüphesiz bireylerin katılımına bağlıdır. Eğer bireylerin çoğunluğu oylama sürecine başka bir değişle de demokrasiye katılım göstermezlerse demokrasi nasıl var olmaya devam eder sorusu ortaya çıkar (Wiese, 2011:1). Demokrasinin var olması bireylerin haklarını en doğru şekilde koruyabilmeleri için siyasal katılım şüphesiz gereklidir.

Bu nedenle genç bireylerin seçimlere katılmalarının son derece önemli olduğu söylenebilir.

Bireyler yaşamlarının bazı dönemlerinde oy verme davranışı konusunda hassas davranırken bazı dönemlerde ise siyasal katılım ve oy kullanmaya yönelik daha ilgisiz davranabilmektedir. Gençlikte daha az oy kullanma eğiliminde olan bireyler yaşam tecrübeleri arttıkça ve yaşları ilerledikçe daha fazla oy verme eğiliminde olduğu söylenebilir. Bu durumun ilk nedeni, bireylerin bir kez oy kullandıktan sonra oy vermeye daha meyilli hale gelmesi ve ikinci nedeni de bireylerin yaşları ilerledikçe bilgi ve tecrübelerinin artmasıyla birlikte kendilerini oylama davranışına ve siyasal katılıma karşı daha istekli görmesi olarak düşünülebilir. Sonuç olarak bireylerin yaşları ilerledikçe oy verme eğilimlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir (Wiese, 2011:55).

Blais (2006), seçmenlerin siyasete olan ilgi düzeylerini sosyo demografik ve sosyolojik değişkenler bakımından ele almıştır. Bu çalışmada seçmenlerin siyasete olan ilgi düzeylerini yaş ve eğitim düzeyi değişkenleri açısından değerlendirmiştir. Edinilen bulgulara göre seçmenlerin siyasi katılımları ve siyasete olan ilgi düzeylerinde yaş ve eğitim değişkeninin sosyo demografik açıdan en etkili unsurlardan olduğu sonucuna varıldığı söylenebilir. Bu bakımdan yaş ve eğitim değişkenlerinin, seçmenlerin siyasete ilgi düzeyleriyle doğru orantılı bir yapı sergilediği sonucuna ulaşıldığı düşünülebilir (Blais, 2006; akt. Üzüm, 2012:28).

2.1.3. Eğitim

Eğitim düzeylerindeki farklılıklar seçmen davranışları konusunda seçmeni yönlendiren ve oy tercihlerinde etkili olan unsurlardan biridir. Eğitim sayesinde edinilen bilgiler doğrultusunda seçmen olaylara farklı yönleriyle geniş açıdan bakabilmektedir. Bunun yanı sıra eğitimle paralel olarak seçmende bilgi arayışı artış gösterebilmektedir. Eğitime bağlı olarak edinilen bilgi ve tecrübeler seçmenin bakış açısını, tercihini ve beklentisini değişime uğratabilmektedir. Bu yönüyle seçmenin oy tercihleri de şekil alabilmektedir (Üzüm, 2012:30). Örneğin, Pakistan'da eğitimsizlik yüzünden insanların çoğu siyasetten haberdar değildir. Bu kişiler oylarını partilerin

yaptığı kampanyalar ve sloganlarına göre şekillendirmekte ve seçmenlerin oy tercihlerindeki en temel etken ekonomik faktörler olmaktadır (Asim, 2012:2).

Sosyo-ekonomik faktörler içerisinde önemli bir yeri bulunan eğitimle siyasal katılma arasında anlamlı ilişkilerin bulunması beklenebilir. Eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte bireylerin siyasal katılmalarının sıklaşacağı, eğitimlilerin eğitim bakımından daha düşük düzeydekilere oranla daha çok siyasal hayata katılacağını beklemek mümkündür. Eğitim bir yandan bireylerin siyasal toplumsallaşmasına katkıda bulunurken diğer yandan siyasete karşı belli ilgilerin oluşması ve bilgilerin kazanılmasında işlev görmektedir. Bir siyasal eylemin gerçekleşmesi öncelikle bir ilginin ve bir bilginin varlığı gerekli olduğuna göre eğitim yoluyla kazanılan siyasal ilgi ve bilgilerin siyasal katılmayı artırması normaldir. Siyasal sistemle ilgili bilgisi fazla olanlar siyasal sürece daha kolay katılabilir (Dursun, 2012:243).

Katılım süreçlerinin hangi düzeylerinde olursa olsun, katılımcıların oluşmasına katılacakları kararlarla ilgili konularda en üst düzeyde bilgiye sahip olmaları, bir zorunluluktur. Tartışma konularıyla ilgili sorunları hızlı bir biçimde kavrama ve çözmeye katkıda bulunacak eğitim düzeyinde olunmalıdır. Yüksek düzeyli eğitim, istenen anlamda katılım demek değildir. Ancak, eğitim düzeyi katılımı kolaylaştırıcı etkide bulunur (Çukurçayır, 2002:70).

Eğitim düzeyi ile siyasal katılım arasında sıkı bir korelasyon bulunmaktadır. Eğitim düzeyi yüksek bireyler siyasal hayatta daha aktif bireydir. Çünkü eğitim, bireylerin siyasi açıdan algı düzeylerinin artmasını ve toplumsal açıdan da sosyal bir varlık olmasını sağlayabilir. Eğitim seviyesi yüksek seçmenler ayrıca, aile arkadaş ve medya gibi etkenlerin baskılarından daha az etkilenmektedir (Kılıç, 2012:197). Eğitim düzeyi düşük seçmenler ise soyut düşüncelerle olan düşük bağlantılarına karşılık somut objelerle daha güçlü bağlantı kurabilmektedir. Bunun tipik örneği, onların lideri nedeniyle siyasal partilere yönelişlerinin eğitim düzeyi yüksek kimselere göre daha fazla olmasıdır (Gümüş, 2009:35).

Eğitim, siyasi süreçte diğer demografik faktörler gibi belirleyici bir faktördür denilebilir. Eğitimi vatandaşlar eğitimsiz vatandaşlara göre daha çok oy vermekte daha çok siyasi katılım göstermektedir. Eğitimi seçmen toplumsal hayatta aktif olan bireydir ve bu bakımdan bu kişiler oy kullanma konusunda daha özenli davranmaktadır (Bonneau ve Cann, 2012:10-15)

Yüksek eğitimi bireyler seçimlere daha fazla katılım göstermektedir ve siyasete de daha fazla ilgi duymaktadır (Stein, 2005:2-4). Eğitimi bireylerin oy kullanması daha muhtemeldir. Eğitim kişilerin siyasi süreci anlamalarında etkilidir. Eğitim bireylere yurttaşlık ve vatandaşlık vazifesi olarak oylama davranışının aşılanmasında büyük katkı sağlamaktadır. Eğitim aynı zamanda oylamanın zorluğunu da azaltabilir. Eğitim politika dilini anlamaya katkı sağlamaktadır. Bir bireyin çevresindeki insanların, komşuların, ailesinin eğitim düzeyi arttıa bireyin daha çok oranda seçimlere katılım gösterdiği bilinmektedir. Bireyin içinde bulunduğu yaş grubunun da eğitim seviyesi arttıa bireyinde siyasi katılım artmaktadır (Harder ve Krosnick, 2008:530-531).

Avşar (2002), tarafından yapılan çalışmada, eğitim faktörünün siyasi katılım üzerindeki etkisi ele alınmış ve oy verme eğiliminin en yüksek olduğu seviyenin ortaokul mezunları olduğu belirtilmiştir. Yüksekokul mezunları ve ilkokul mezunlarının oranları aynı iken bu oran, ortaokul ve lise mezunlarının oranlarından da düşük seviyededir. Bu sonuçlar, eğitim seviyesi düşük olan bireylerde oy vermenin siyasi katılım açısından daha anlamlı bulunduğunu gösterirken, eğitim seviyesi yüksek olan bireylerde oy verme oranının düşük olması bu bireylerin, siyasi katılımın diğer biçimlerinde farklı yoğunluklarda bir katılım sergileyebileceğini düşündürmektedir (Avşar, 2002:44).

Eğitim düzeyinin seçmen davranışlarının şekillenmesinde etkili olan faktörlerden biri olduğu yadsınamaz. Eğitim düzeyinin artması ile bireylerin siyasi katılım düzeyi de artabilir. Eğitim düzeyi arttıa bireyler için siyasi katılma bir yurttaşlık görevi haline gelebilir. Aynı zamanda eğitim bireylerin sosyal yaşamlarında daha aktif olmalarını, bireylerin düşünme becerilerini geliştirmelerini ve bireylere sosyal statü olanağı sağlar. Bu durumda bireyler daha aktif ve bilgi

düzeyi bakımından daha donanımlı olacağından siyasi hayatta da daha aktif olabilecekleri düşünülebilir. Ayrıca eğitim sayesinde siyasi kavramlar daha açık ve anlaşılır düzeyde olabilir (Gümüş, 2009:34).

2.1.4. Gelir Düzeyi

Gelir ile siyasi davranış arasında eskiden beri gözlenmiş bir ilişki bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar, insanların gelirlerinin artıkça siyasi ilgilerinin de artacağını ortaya koymaktadır. Gelir ile siyasi katılım konusunda düşünülebilecek noktalardan birisi de, ülke içindeki gelir dağılımı ile siyasi davranışlar arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığıdır. Gelir dağılımındaki adaletin, bireyin siyasi davranışı üzerinde etki yaratıp yaratmadığının ortaya çıkarılması, siyasi davranış üzerinde gelirin etkisini gösterecektir (Gümüş, 2009:29).

Gelir düzeyi yüksek olan bireyler daha yüksek oranda siyasi katılım gösterebilir ve daha çok oy kullanabilir. Ekonominin olumsuz hareketlerinden daha çok etkilenen bireyler seçimlere daha az katılım gösterebilmektedir. Daha az geliri olan insanların seçimler hakkında bilgi sahibi olması için daha az zamanı vardır. Gelir düzeyi yüksek bireylerin ise siyaset ve oylama üzerinde daha çok harcayacağı zamanı olduğu düşünülebilir (Harder ve Krosnick, 2008:531).

Seçmenin davranışlarını değiştiren birtakım ekonomik değişkenlerin içinde, işsizlik oranlarındaki artış veya düşüş, kişi başına düşen gelir miktarı ve de enflasyon değerlerindeki oynamaların oldukça etkili olduğu söylenebilir. Daha da fazlası, kişilerin ekonomik gelirleri ülke koşullarına göre farklılık gösterse de, genel olarak seçmenlerin, ekonomik düzenin tamamına odaklandığı da bir gerçektir (Ercins, 2007:37).

Bireylerin gelir düzeylerinin artmasının siyasi katılma yönünde olumlu etkide bulunacağı, varlıklı olanların daha az varlıklı olanlara göre daha çok siyasi hayata katılabileceği ileri sürülmüştür. Ancak bununla birlikte her zaman ve her yerde gelirin siyasi katılmayı artırıcı yönde mutlak bir etkide bulunduğunu söylemek zordur (Dursun, 2012:242).

Oy verme konusunda gelir artışının etkisini inceleyen çeşitli gözlemler sonucu, gelir artışı ile birlikte oy verme oranının düşeceği olasılığını içeren bulgular da elde edilmiştir (Avşar, 2002:36).

Sosyoekonomik statüsü yüksek olan bireyler kendilerini siyasete aktif olmaya iten tutumlara sahip olduğu söylenebilir. Onlar siyasete daha fazla ilgi duyar daha güçlü siyasal etkinlik duygusu taşır, katılmanın sorumluluğunu daha fazla hissederler ve diğer faktörler sabit tutulduğunda (cinsiyet, eğitim, yerleşim yerleri...gibi) bu özelliklerin etkisi ile yüksek statülü kişilerin düşük statülülere oranla daha katılımcı olmaları güçlü bir olasılıkla karşımıza çıkmaktadır (Nie ve Verba, 1972; akt. Avşar, 2002:38).

Huntington ve Dominguez (1975)'e göre sosyo-ekonomik modernleşme ile siyasal katılımın artması doğru orantılıdır. Toplumda sosyo- ekonomik gelişme düzeyi ne kadar yüksekse siyasi süreçte yer alma düzeyi o kadar yüksektir. Bu durumda seçimlere katılacak olan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, toplumun sosyo-ekonomik gelişme düzeyini arttıracak, artan siyasal katılımı kendi lehlerine çevirebilecek ve seçmenleri siyasal sürece dâhil ve teşvik edebilecekleri politikalar üretmelidir (Huntington ve Dominguez, 1975: 43-44; akt. Arıman, 2013:9).

Kentsel alanlarda siyasi katılımın kırsal alanlara göre fazla olduğu durumlarda, bunun kentlerin insanlara sunmuş olduğu eğitim, sosyal statü ve meslek gibi sosyo-kültürel imkanlardan kaynaklandığını ve bunun da dolaylı bir etki yarattığı düşünülebilir. Ancak, bu faktörlerin etkilerine rağmen bazı kırsal bölgelerde kentlere oranla daha az eğitim görmüş, gelir seviyesi düşük ve siyasal konularda daha az bilgili olan seçmenlerin oy verme faaliyetine daha fazla katıldığı söylenebilir (Avşar, 2002:63).

Orel ve Nakıboğlu (2010), yaptıkları çalışmada gelir düzeyinin seçmen tercihleri ve parti ideolojisi üzerine etkisini ele almıştır. Bu çalışma 355 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiş ve parti ideolojisinin orta ve düşük gelir grubundaki öğrenciler üzerindeki etkisinin yüksek gelir grubundaki öğrencilerinden daha fazla olduğu araştırma sonuçlarında belirtilmiştir. Bununla birlikte erkek

öğrencilerin kadınlara kıyasla liderlerin televizyon konuşmalarından etkilenme düzeyi daha yüksektir. Siyasi parti tercihlerinde, orta gelir grubundaki öğrencilerin parti liderinden düşük gelir grubundakilere göre daha fazla etkilendiği görülmektedir. Siyasi partinin geçmişinin ise orta gelir grubundaki öğrenciler üzerindeki etkisinin yüksek gelir grubundaki öğrencilerden, düşük gelir grubundaki öğrenciler üzerindeki etkisinin de yüksek gelir grubundakilerden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Orta gelir grubundaki öğrencilerin düşük gelir grubundaki öğrencilere göre gazete reklamlarından daha fazla etkilendiği söylenebilir (Orel ve Nakıboğlu, 2010:77).

2.1.5. Meslek

Meslek, bireyin sosyal statüsünü gösteren bir ölçüttür. Bireyin yaşadığı çevre ve almış olduğu eğitim gibi değişkenler, bireyin elde edeceği mesleği belirlerler. Bireyin toplumsal statüsü yükseldikçe, kamusal politikalara ilgi düzeyi de artar. İlişki kurma açısından, daha zor siyasal davranış türleri olarak görülen hükümet ve bürokrasiyle ilişkiler, yüksek statülü meslek sahiplerince daha çok kullanılır. Bu gruptakiler, oy verme, siyasal ve toplumsal sorunları çevrelerindekiyle tartışma gibi etkinlikleri, diğerlerine oranla daha kolay ve sık gerçekleştirir. Sonuçta, birey kariyer yaptıkça örgüt üyeliği ve etkinliği artmakta, siyasal bilgisi ve ilgisi de, siyasal etkinliklerle birlikte fazlalaşmaktadır (Çukurçayır, 2002: 71).

Meslek, siyasal katılımı önemli bir değişken olmakla birlikte; yaş, eğitim, cinsiyet...vb değişkenler gibi rahatlıkla gözlenebilir ve ölçülebilir niteliğine sahip değildir. Meslek dışındaki yan değişkenler olarak belirttiğimiz bu değişkenler, bireyden koparılamaz birer parça gibidir. Ancak, meslek hem belirli süreler içinde sınırlanmış olmasından hem de genellikle icra edildiği ortamla ilişkili olarak bireyi etkilemesinden dolayı, tek başına bireyin siyasal davranışlarındaki yönlendirici özelliği net olarak anlaşılammakta ve ölçülmesi zorlaşabilmektedir (Avşar, 2002:69). Ayrıca ömür boyunca aynı meslekte kalmak zorunluluğu olmadığı gibi, insanın, günlük hayatının belli (ve gittikçe kısalan) bir süresini işine ayırdığını da dikkate almak icap eder (Gümüş, 2009:31).

Bireyin çalışma ortamındaki yönetim sosyal sorumluluk hissini artırmada etkili olmaktadır. Bu da siyasal katılım olarak tercüme edilebilir. Kamu çalışanlarının

seçimlere katılımı daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. Bunun nedeni de seçim sonuçlarına göre kamu çalışanlarının çalışma atmosferlerinin ve mevcut iş güvencelerinin nasıl etkileneceğini daha net bir şekilde görebilmesidir. Bu nedenle kamu çalışanları daha fazla oy verme eğiliminde olduğu söylenebilir (Harder ve Krosnick, 2008:531). Çalışma ortamları sıkı bir mesai gerektirmeyen mesleklerde bireye, siyasal faaliyetlere katılma açısından daha çok imkan sunar. Serbest mesleklerde çalışanların siyasette yüksek etkinlik göstermelerinde boş zamana sahip olmalarının rolü büyüktür (Avşar, 2002).

Bazı meslekler siyasi katılmayı artırıcı yönde etkide bulunurken bazıları sınırlandırıcı yönde etkide bulunmaktadır. Bazı mesleklerin siyasal kararlardan ve hükümetlerin eylemlerinden daha doğrudan ve sık etkilendiği ifade edilebilir. Bu nedenle bu tür meslek sahiplerinin ilgileri devamlı hükümet üzerindedir. Grup olarak icra edilen mesleklere mensup olanlar bağımsız olarak icra edilen meslek mensuplarından daha çok siyasetle ilgilidir. Bunlar arasında meslek dayanışması ve birbirini etkileme daha yüksektir. Bağımsız iş yapanlarda dayanışma az ve etkileme düzeyi düşük olduğundan siyasal katılma üzerindeki etkisi de daha sınırlı kalabilmektedir (Dursun, 2012:243).

Seçmenin ülkenin öncelikli sorununa bakışı ve siyasal partiden beklentisi meslekleri ile yakından ilişkilidir. Kamu sektöründe çalışan memur, kamu işçisi ve teknik elemanlar ülkenin öncelikli sorununun ekonomik problemlerin çözümü olarak görmekte ve siyasal partiden beklentisi de kamu personel ücretinin arttırılması olmaktadır. Ülkenin öncelikli sorununu ekonomi olarak gören diğer meslek gruplarından çiftçiler zirai ürünlerin taban fiyatlarının arttırılmasını, öğrenciler ve işsizler de istihdam alanlarının yaratılmasını siyasal partilerden beklemektedir (Avşar, 2002:140).

2.1.6. Yerleşim Yeri

Seçmenlerin tutumuna etki eden diğer faktörlerden biride yerleşim yeridir. Kırsal kesimlerde yaşayan insanlar kentsel alanlarda yaşayan insanlara göre daha fazla oy kullanmaktadır. Örneğin, çiftçiler esasen eğitim ve gelir düzeylerine göre

beklenilenin çok üstünde oy kullanmaktadır ve ayrıca oylarını kullanırlarken hükümetlerin tarım politikalarını göz önünde bulundurmaktadır. Yerleşim yerinin değişmesi de seçmenlerin oy kullanmasını etkilemektedir (Harder ve Krosnick, 2008:533).

Dahl (1991)'a göre seçmenin siyasi sürece katılması seçmenin siyasi sürece olan ilgisine, seçim sürecini önemsemesine, seçim sürecine dair bilgisine ve siyasi eylemlerine bağlıdır. Seçmenlerin içinde bulunduğu çevreleri Dahl (1991), dörtlü gruba ayırmıştır. Buna göre; ilk grup siyasi olmayan grup, ikincisi siyasi grup, üçüncüsü iktidar peşinde koşanların oluşturduğu grup, dördüncüsü iktidar sahiplerinin oluşturduğu gruptur. Buna göre, seçmenlerin bulunduğu grubun özellikleri ve ait olduğu grubun menfaatleri doğrultusunda hareket edeceği ifade edilebilir (Dahl, 1991:96; akt. Arıman, 2013:7).

2.2. Seçmen Davranışına Etki Eden Psikolojik Faktörler ve Diğer Etkenler

Sosyodemografik faktörler tek başlarına seçmen davranışlarını belirlemede yeterli değildir. Seçmenlerin siyasi tercihleri belirlenirken psikolojik ve ideolojik etmenlerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Şöyle ki; seçmenlerin tutum ve davranışları kişisel ihtiyaçları, ilgi düzeyleri, güven duyguları ve dini inançları gibi etmenler doğrultusunda şekillenmektedir.

Seçmenlerin siyasi tercihlerini; sosyo-ekonomik durumları, ırkları, cinsiyetleri, siyasi partilere olan yakınlıkları ve ideolojik yaklaşımları etkilemektedir. Bunun yanı sıra seçmen davranışları; seçmenlerin yaşadığı yerden, siyasi partilerin ve adayların seçim kampanyalarından etkilenir (Winburn ve Wagner, 2010:381-383; akt. Arıman, 2013:34)

Seçmenlerin siyasi parti ve aday tercihi üzerinde medyanın da açık bir etkisi olduğu söylenebilir. Şöyle ki; seçmenler, politika ile ilgili bilgileri medya aracılığıyla da öğrenmektedir. Toplumda yaşayan, politik bilgiye az sahip olan seçmen medyadan olumsuz etkilenmektedir. Ayrıca politik bilgisi az olan seçmenler ile politik bilgisi yeterli olan seçmenler oy kullanmada gönüllüdür. Başka bir ifadeye

göre, politik bilginin varlığı seçmenlerin oy kullanma isteği üzerinde bir etkiye sahip olmadığı ifade edilebilir (Winburn ve Wagner, 2010:381-383; akt. Arıman, 2013:34).

Seçmen davranışlarını şekillendiren psikolojik faktörler arasında güven duygusunun da önemli bir yeri bulunmaktadır. İnsanlara olan güven duygusu yüksek bireyler daha çok oy verme eğiliminde olabilirler. Bu açıdan güven duygusu ve oylama davranışı arasında olumlu bir ilişki olduğu söylenebilir (Harder ve Krosnick, 2008:533). Seçmenin siyasi tercihlerini ilgi duyduğu, güvendiği, kişisel beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve kendi düşüncelerine yakın gördüğü partilerden yana kullandığı ifade edilebilir.

Oy vermede seçmenlerin davranışını etkileyen en önemli unsurlardan birinin “güven” olduğu dikkate alındığında; adayın “dürüstlüğü, yolsuzluklara karşı hassasiyeti, çalışkan olması, tarafsız ve adil olması, şehir ve sorunları hakkında bilgi sahibi olması, vb. ” gibi işlevsel açıdan üstleneceği sorumluluğu yerine getirip getiremeyeceğine dair özellikleri, seçmenin zihnindeki imajını belirleyecek değişkenler olarak görülmektedir (Damlapınar ve Balcı, 2005:76).

Hükümete duyulan güven seçmen katılımın ve siyasi uyumun farklı yapılarıyla ilişkili olabilmektedir. Güven duygusu seçimlere daha çok katılımı sağlamaktadır. Seçmenler siyasi kurumlardan kişisel yarar sağladıklarında psikolojik olarak siyasi katılımdan yarar sağlamış gibi olurlar (Stein, Leighley ve Owens, 2005:2-4).

Dindarlık düzeyi ile dini öne çıkaran parti ya da milletvekillerine verilen destek arasında anlamlı bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Dindarlık düzeyi yükseldikçe dini öne çıkaran parti ya da milletvekili adayını desteklemeyi dindarlığın bir gereği olarak gören tutumlar güçlenmektedir (Eser, 2012: 128). Bu yönüyle dinin seçmen gruplaşmasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir (Wiese, 2011:33).

2.3. Seçmen Davranışına Etki Eden Ekonomik Faktörler

Seçmen davranışlarının şekillenmesinde sosyodemografik, ideolojik, kişisel ve psikolojik faktörlerin etkili olmasının yanı sıra ekonomik faktörlerde önemli bir etkiye sahiptir. Enflasyon oranı, işsizlik oranı, milli gelir, vergiler ve kamu

harcamaları gibi değişkenler siyasal iktidarın belirlenmesinde seçmen tercihlerinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

2.3.1. Ekonomik Performans ve Seçmen Davranışı İlişkisi

Siyasal karar alma sürecinde tercihte bulunan seçmenler eksik bilgi ile tercihte bulunabilir (Aktan, Dileyici ve Özen; 2007:11). Gerek mevcut iktidarın uyguladığı politikalar ile ilgili bilgi edinme olanaklarının sınırlı olması gerekse birçok ülkede alternatif partiler hakkında bilgi edinmenin olanaksızlığı, seçmenin iktidar tercihlerini belirlerken, çoğu kez katı ideolojik yönelimlerle hareket etmesine yol açmaktadır. Ancak seçim dönemlerinde her zaman ideolojik tercihler ön plana çıkmamaktadır. Bazı durumlarda, piyasadaki ekonomik koşullar, seçmen davranışlarını belirleyebilir. Başka bir ifadeyle, piyasadaki makroekonomik göstergeler seçmenler için önemli bir karar girdisi niteliğine bürünebilir (Erdoğan, 2004:105).

Siyasal karar alma sürecinin önemi devletin ekonomiye giderek daha fazla müdahalede bulunması veya milli gelirin önemli bir kısmını tahsis etmesi nedeniyle artmaktadır. Öte yandan, kişisel tercihlerin politik karar alma sürecinde esas alınması gerektiği görüşü de günümüzde önemli bir şekilde savunulmaktadır. Gerçekten, demokratik sistemin istikrarlı bir şekilde işleyebilmesi için bireysel tercihlerin politik karar alma mekanizmasıyla iyi bir biçimde yansıtılması gerekmektedir (Sax; 1962, s.178; akt. Sakal, 1998:213).

Siyasal karar alma sürecinde kamusal mal ve hizmetlere olan talebin belirlenmesinde siyasal partiler önemli görevler üstlenmektedir. Çok partili temsili demokrasilerin olduğu ülkelerde seçmen aynı zamanda tüketici kamu mal ve hizmetlerine olan tercihlerini doğrudan belirtebilir. Bireyler tercihlerini partilerin açıklamış olduğu parti programları doğrultusunda belli süre bir siyasi partiye oy vererek açıklamış olmaktadır (Sakal, 1998:214).

Kapitalist bir demokraside toplumsal tercih konusunda kullanılan metotlardan birisi politik kararlar verebilmek için başvurulan oylama yöntemidir (Arrow, 1951). Siyasal karar alma sürecinde toplumsal tercihler doğrultusunda, topluma sunulacak

kamusal mal ve hizmetlerin kim tarafından sunulacağı bireylerin oylama davranışı ile belirlenmektedir. Bu süreç içerisinde bireyler kendilerine sunulacak mal ve hizmetleri kimin sunmasını istiyorsa o doğrultuda hareket ederek oylama davranışında bulunacaktır. Bireyler oy verirken siyasilerin parti programlarını değerlendirirler ve aynı zamanda bu programların içinde ekonomik politikalarda önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca böyle bir oluşum içerisinde siyasilerin bireylerin hoşuna gidecek ekonomik politikalar düzenleyerek oy kazanımı sağlamaya çalışacağı da düşünülebilir.

İktidardaki politika otoritesinin seçimde elde edeceği sonuç, büyük ölçüde, seçim dönemlerinde ekonominin gösterdiği performansa bağlı olup söz konusu otoritenin makroekonomik performansı etkileyen politika enstrümanları üzerinde belirli bir kontrolü bulunmaktadır (Telatar, 1998:38).

Hükümetlerin seçim dönemlerinde izledikleri politikalar nedeniyle ekonomi kısa dönemde bir canlılık yaşayabilir ancak bu politikalar uzun dönemde çok da çözüm getiren politikalar olmayabilir. Siyasiler fayda maksimizasyonu doğrultusunda ekonomiyi kısa süreliğine canlandıran işsizliğin azaltılması, enflasyonun düşürülmesi, faiz oranlarının düşürülmesi gibi politikalar belirlerler ancak seçim sonrası uzun dönemde bu politikaların çok fayda sağlamadığı görülmektedir. Bu süreçte yapılan düzenlemelerle kamu harcamalarının artması sonucu bütçe açıkları oluşur. Seçim sonrası dönemde de seçim sürecinde yapılan harcamaları karşılamak ve bütçe açıklarını kapatmak amacıyla vergilere başvurulmaktadır. Bu durum bize oy kaygısıyla düzenlenen ekonomik yapının ve kamu politikalarının sonraki dönemlerde olumsuz bir şekilde geri döneceğini göstermektedir.

Seçmenlerin oy kullanırken partilerin ekonomik faaliyetlerini göz önünde bulundurduğu söylenebilir (Fair, 1978). Seçmenlerin davranışlarını şekillendirmesinde siyasi partilerin ekonomik faaliyetleri ve ekonomik vaatleri önemli bir değişken olarak karşımıza çıkabilmektedir. Seçmenlerin tercihte bulunurken işsizlik, enflasyon, ülkenin ekonomik durumu gibi değişkenleri göz önünde bulunduracağı da ifade edilebilir.

2.3.1.1. Kişi Başına Düşen Gelir Miktarı ve Seçmen Davranışı İlişkisi

Seçmen davranışları üzerinde etkili olan faktörler arasında ekonomik faktörler de yer almaktadır. Ekonomik faktörlerin seçmen kararları üzerinde etkili olan faktörlerin yanında önemli yer tuttuğu söylenebilir. Siyasi partiler ekonomik politikaları özellikle seçim dönemlerinde seçmen tercihlerini etkileyebilecek bir araç olarak kullanabilmektedir. Bu ekonomik politikalar arasında işsizlik, enflasyon ve kişi başına düşen gelir miktarı gibi değişkenler yer almaktadır.

Seçmenin davranışlarını değiştiren birtakım ekonomik değişkenlerin içinde, işsizlik oranlarındaki artış veya düşüş, kişi başına düşen gelir miktarı ve de enflasyon değerlerindeki oynamalar oldukça etkilidir. Daha da fazlası, kişilerin ekonomik gelirleri ülke koşullarına göre farklılık gösterse de, genel olarak seçmenlerin, ekonomik düzenin tamamına odaklandığı da bir gerçektir denilebilir (Ercins, 2007:37).

Günümüzde seçmen davranışları ile ekonomik konular arasındaki ilişkiyi inceleyen hipotezler bulunmaktadır. Bu hipotezler; sorumluluk hipotezi, müvekkil hipotezi ve temel hedef hipotezidir. Söz konusu hipotezlerin her üçünde de seçmen davranışları üzerinde etkili olan temel faktörler olarak işsizlik ve enflasyon gibi makroekonomik faktörler gösterilmiştir. Siyasal süreçte oy verme kararlarını belirlerken makroekonomik değişkenlerin yanı sıra hane halkı gelirinde de meydana gelen veya gelmesi muhtemel değişimleri kapsayan mikro ekonomik değişkenlerin etkili olduğu söylenebilir (Paldam, 1997: 345; akt. Demir, 2013:38).

Ekonomik oy verme ile ilgili literatür karmaşık bir yapıda değil ve sorumluluk hipotezi üzerine kurulmuştur. Bu duruma göre ekonomik şartlar iyi gittiğinde seçmen hükümeti ödüllendirmekte, ekonominin durumu kötüye gittiğinde seçmen, iktidar partisini cezalandırmaktadır. Bu ekonomik oylamanın en basit teorisidir (Alcoe, 2001:1; akt. Sezgin, 2007:22-23).

Müvekkil hipotezine yaklaşımın temelinde seçmenler, iktisadi büyüme performansındaki pozitif gelişmeleri hoşnutlukla karşılarken; enflasyonist eğilimlerdeki tırmanışı, aynı tutumla karşılamazlar. Seçmenlerin politik desteklerini

hangi yönde kullanacaklarını reel hasıla ve enflasyon değişkenleri belirler. Başka bir ifade ile enflasyonist eğilimlerin arttığı dönemlerde, cumhuriyetçi başkanların benimsediği daraltıcı politikalar talep edilirken, düşük reel hasıla oranı ile ılımlı enflasyonun söz konusu olduğu dönemlerde, genişletici politikalar talep edilir (Swank, 1998: 367; akt. Çinko, 2006:110).

Temel hedef hipotezine göre, iktidar süresinin sürekliliğini, partilerin temel hedeflerine ulaşma konusunda gösterdiği başarı düzeyi belirler. Bu iddia seçmenlerin her zaman ideolojik önyargılar ile hareket etmeyeceği sonucunu doğurabilmektedir (Çinko, 2006:111).

Ekonomik değişkenlerin seçmen davranışları üzerindeki etkileri Markus (1992) tarafından yapılan çalışmada ele alınmıştır. 1956-1984 yılları arasında gerçekleşen başkanlık seçimlerinde, ulusal ekonomik şartlar ve koşullar değerlendirilerek yapılan bu çalışmada, kişisel mali şartların seçmenlerin oylama davranışı üzerine etkisi araştırılmıştır. Çalışmada kişisel mali şartların iyileşmesi durumunun seçmen davranışı üzerinde etki göstereceği söylenebilir ancak aynı zamanda çalışmada ulusal ekonomik koşullarında seçmenler üzerinde etkili bir faktör olarak karşımıza çıkabileceği söz konusudur.

Markus (1993), ekonomik oylama literatüründe seçmenin alternatif davranış şeklini ele almıştır. Bunlardan birincisi, seçmenlerin kişisel çıkar ikincisi ise, ulusal ekonomik çıkar güdüsü ile hareket ettiği. Seçmen davranışında kişisel çıkar güdüsünün belirleyici olduğu öne sürülen görüşe göre seçmenlerin, siyasal iktidara ya da taraftarı olduğu partiye ilişkin desteklerini, kişisel mali durumlarındaki iyileşme düzeyi belirlemektedir. Buna karşın ikinci görüşü savunanlara göre ise, seçmenlerin siyasi partilere karşı tutumlarını kişisel çıkarları yerine ulusal ekonomik durumları göz önünde bulundurduğu ileri sürülmüştür. Hemen belirtmek gerekir ki, seçmenlerin cari iktidara ilişkin desteklerinin belirlenmesinde hangi güdünün belirleyici olduğunu saptamak güçtür. Çünkü makroekonomik performanstaki gelişmelerin en azından orta-uzun dönemde bireysel refah üzerinde doğrudan etkili olacağı rahatlıkla söylenebilir. Dolayısıyla bu gerçeğin farkında olan seçmenlerin

gerçek niyetini belirlemenin oldukça güç olduğu söylenebilir (Markus, 1993: 154, akt. Çinko, 2006:108-109).

Fair (1976) yaptığı çalışmada kişi başına düşen yıllık gelirdeki artışın genel seçimler üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmada iktidardaki bir partinin gelecek seçimleri kazanması için milli gelir düzeyini en üst seviyelere taşıması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Seçmen iktidarda olan siyasi partinin ekonomik politikalarından az da olsa memnun olduğu takdirde yine iktidarda olan siyasi partilere oy vermeyi sürdürebilir. Bu bakımdan ekonomik faktörlerin seçmen tercihleri üzerinde etkili olduğu ancak bunun yanında seçmenlerin muhalefet partilerinin ekonomik politikaları hakkında tam olarak bilgi sahibi olmadığı da söylenebilir. Seçmenler iktidar partinin uygulamış olduğu ekonomik politikaları gözlemleyip bilgi sahibi olabilirken, muhalefet partilerin ekonomik politikaları hakkında bilgi edinmesi daha güç olabilecektir. Buna karşın seçmenler siyasi partilerin ekonomik faaliyetlerini göz önünde bulundurmaktadır. Ekonomik faaliyetler ve ekonomik politikalar seçmenlerin siyasi tercihlerinde etkili olabilmektedir ancak seçmenler ekonomik faaliyetleri göz önünde bulundururken çokta geçmiş bir zamanı ele alarak değerlendirme yapmamaktadır. Seçmenlerin siyasi tercihte bulunurken yalnızca birkaç sene öncesine kadar değerlendirmede bulunduğu söylenebilir. Bu durum ülkemizde yaşanan ekonomik krizlerden sora yapılan seçimleri aklımıza getirmektedir. Bir krizin ardından iktidar partisinin oylarının önemli ölçüde düşmesinin sebebi iktidar partisine ekonomiyi düzeltme fırsatı verilmeden, krizin hemen ardından seçime gidilmesi olarak açıklanabilir.

2.3.1.2. Enflasyon ve Seçmen Davranışı İlişkisi

Türkiye'de seçmen davranışlarının eğiliminde iktisadi faktörlerin öneminin artması, kronikleşen ve yaşamımızın her karesinde yer alan ekonomik ve sosyal sorunlardan kaynaklandığı söylenebilir. Ülkemizde 1970'li yıllardan beri süregelen kronik yüksek enflasyon, istikrarsız büyüme performansı, sürdürülemez boyutlara ulaşan borç stoku, gelir dağılımında sürekli olarak artan adaletsizlik ve politik yozlaşma gibi sorunlar göz önüne alındığında ekonomik faktörlerin seçmen davranışlarını belirleyen temel değişken niteliğine büründüğü ifade edilebilir. Hemen

belirtmek gerekir ki, ekonomik faktörlerin seçmen davranışlarında belirleyici bir duruma gelmesi, seçmenlerin sorunlarını çözecek partiye oy verme şansını elde ettiği şeklinde yorumlanmamalıdır (Çinko, 2006:113).

Türkiye ile ilgili bulgular göstermektedir ki, hükümetteki partilerin oyu ekonomideki fiyat hareketlerine (enflasyona) bağlı olarak önemli ölçüde değişmektedir. Ekonomik büyüme hükümetlere siyasal desteğini devam ettirmede avantaj sağlamaktadır. Ancak bunun etkisi nispeten azdır. Seçmen negatif ekonomik göstergelere pozitif ekonomik gelişmelerden daha güçlü biçimde duyarlılık göstermektedir. Daha çok cezalandırmakta, daha az ödüllendirmektedir. Bunun bir nedeni olarak şu iddia edilebilir: Ekonomik çöküntüler ve özellikle enflasyonist ortam aynı anda daha çok insanı etkilerken, ülkenin genel ekonomik koşullarındaki pozitif gelişmelerin (ekonomik büyüme gibi) neden olduğu zenginlik kısa dönemde halka aynı ölçüde yansımamakta olduğu söylenebilir (Akgün, 2000:80-82).

Çeşitli ekonomik göstergeler ile seçmen davranışları arasındaki ilişki, Türkiye açısından pek çok çalışmaya konu olmuştur. Sezgin (2007), yaptığı çalışmada Türk seçmenin siyasi parti ve liderleri değerlendirirken ekonomik değişkenlerden etkilenip etkilenmediğini araştırmıştır. Çalışmada enflasyon oranlarındaki değişimin bir dönem gecikme ile hükümetin popülerliğini olumsuz etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle GSMH'de meydana gelen artışın hükümetin popülerliğine olan etkisi beklenildiği gibi pozitif çıkmıştır. Çalışmada ayrıca, işsizlik ve enflasyondaki etkinin daha hızlı; GSMH değişikliği etkisinin ise dört dönem sonra ortaya çıktığı ifade edilmiştir.

2.3.1.3. İşsizlik ve Seçmen Davranışı İlişkisi

Ekonomik performans ve seçim başarısı arasındaki ilişki Çarkoğlu (1997), tarafından yapılan ve 1950-1995 arasındaki 21 seçimi kapsayan çalışmada ortaya konulmuştur. Bu çalışma seçimlerde siyasi partilere olan desteğin "tüketici fiyatları endeksindeki değişim", "kişi başına GSMH" ve "işsizlik haddi" gibi makro düzeydeki ekonomik göstergeler ile ilişkisini ortaya çıkarmıştır (Ercins, 2007:29)

Lewis-Beck (1990), milli gelir, enflasyon ve işsizlik gibi ekonomik göstergeler seçimlerde vatandaşların oy verme tercihi üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Genel olarak toplam refaftaki değişmeyi temsil eden milli gelir (MG) rakamları iktidar partisinin oylarıyla pozitif yönde değişirken, enflasyon işsizlik rakamları ile negatif yönde ilişkilendirildiği söylenebilir (Lewis-Beck, 1990; akt. Akgün, 2000:81).

Nordhaus'a (1989) göre, seçmenlerin oyu üzerinde makroekonomik değişkenlerin değişimleri etkili olabilmektedir. Seçmenler yalnız düşük işsizlik ve düşük enflasyonu göz önüne alarak hükümetleri yargılamaktadır. Bu nedenle politikacılar seçim öncesi hızlı büyümeyi yaratmak ve işsizliği azaltmak için toplam talebi teşvik etmektedir. Politikacı ve seçmen arasındaki ilişki politikacının alabileceği oyu maksimize etmeye uğraşmasına ve seçmenin politikacının başarısını saptayabilmesine dayandığı söylenebilir. Ayrıca seçmen seçim dönemlerinde oy vermeyi ödül ve ceza aracı olarak kullanabilmektedir. Hükümetlerde bu durumu kendi lehlerine çevirebilmek için seçim öncesi işsizlik gibi ekonomik değişkenleri kullanacaktır. Bununla birlikte politikacılar oy maksimizasyonuna yönelik olarak sadece seçimleri kazanmak için partizanca hareket edecekler ve seçmenlere uygun olan politikaları izleme ve uygulama yoluna gidebilecektir (Nordhaus, 1989; akt. Onur, 2001:163-165).

Seçmenlerin tercihlerinde etkili olabilecek ekonomik değişkenlerden biri olan işsizliğin bu bakımdan ön plana çıktığı söylenebilir. İşsizliğin azaltılması seçmenlerin ilgisini çekebilecek bir husustur. Enflasyon ve işsizliğin azaltıldığı bir ortamda seçmenlerin bu durumu sağlayan politikacılara yönelik daha ılımlı bir tutum sergileyeceği de ifade edilebilir.

2.3.2. Kamu Politikaları ve Seçmen Davranışı İlişkisi

Kamu politikalarında kullanılan temel araçlardan birisi vergi dığeri de harcamadır. Birer vergi mükellefi olan seçmen kamu politikalarının şekillenmesinde ve belirlenmesinde etkili bir faktördür. Seçim dönemlerinde siyasi kadrolar parti politikalarını faydaları doğrultusunda belirler. Bu bakımdan siyasilerin göz önünde bulunduracağı en önemli konu oy kazanımıdır. Şüphesiz bu durumda en çok oyu kazanabilmek için çeşitli araçları kullanacaklardır ve bu araçlara kamu politikaları

araçları olan vergiler ve kamu harcamaları da dahildir. Bu süreçte siyasiler kamu harcamalarını; sübvansiyon ve transfer harcamalarını artırma vergileri azaltma ya da muafiyet, indirim ve istisna gibi vergi kolaylıkları sağlayan vergi politikaları izleme yoluna gidebilmektedir. Seçmenlerde aynı şekilde siyasiler gibi kendi faydaları doğrultusunda hareket etmektedir ve oylarını kendilerine en çok fayda sağlayan kamu politikalarını oluşturan partiden yana kullanacağı söylenebilir.

Seçmenler oy verirken kendi faydaları doğrultusunda (rasyonel) hareket etmektedir. Seçmenlerin, oy tercihinde bulunurken partilerin ekonomik politikalarını göz ardı etmediği düşünülebilir. Seçmenler ülkenin ekonomik şartlarına dikkat ederek siyasi tercihlerini şekillendirmekte ve aynı zamanda seçmenler ülkenin ekonomik gidişatından memnun olduğu takdirde siyasi iktidarı desteklemeye devam ederken aksi koşullarda siyasi tercihini başka partilerden yana kullanabilmektedir. Bu durumda ülkenin ekonomik gidişatı, ülkede uygulanan kamu politikaları ve ekonomik politikalar seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılabilir (Akgün, 2000:81-90).

Tipik demokrasilerde bireyler aynı zamanda birer vergi mükellefidir. Bireyler seçim sürecine girdiklerinde doğal olarak siyasi partilere taleplerini belirtecek ve bu süreç içerisinde taleplerini maksimum düzeyde karşılayabilecek siyasi partilerden yana oy kullanacaktır. Siyasi partilerde programlarını hazırlarken elbette seçmenlerin talepleri doğrultusunda mal ve hizmet sunma eğilimde olacaktır. Sunulacak mal ve hizmetlerin finansmanı ise vergiler aracılığıyla sağlanmaktadır. Seçmen olan bireyler aynı zamanda birer vergi mükellefi olduklarından bu sürecin şeffaf bir biçimde yürütülmesi hem etkinliğin artmasını hem de bireylerin ikna olmasını sağlar (Kılınç ve Urhan, 2012:112).

2.3.2.1. Vergi ve Seçmen Davranışı İlişkisi

Siyasal partilerin siyasal süreç içerisinde seçmen tercihlerini etkileyerek, oy kazanmak için başvurduğu çok sayıda kültürel, sosyal ve ekonomik propaganda aracı bulunmaktadır. Ekonomik araçlar arasında genellikle enflasyon ve işsizlik gibi makro ekonomik faktörler ön plana çıksa da, bunlara ilave edilebilecek bir diğer faktör de kamu ekonomisi içinde üretilecek mal ve hizmetlerin bedeli olarak

seçmenlerden tahsil edilecek vergilerdir (Demir, 2013:40). Vergiler geçmişten günümüze kadar yöneticilerin sıkça başvurduğu bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek demokrasinin gelişmediği zamanlarda gerekse günümüzde demokrasinin hakim olduğu toplumlarda vergilerin bireyler ve yöneten kesim arasındaki ilişkiyi de bir bakıma ortaya koyan bir araç olarak karşımıza çıktığı ifade edilebilir.

Henüz demokrasinin hâkim olmadığı dönemlerde bireyler yöneticilerin kamu politikalarına karşı tepkilerini isyanlarla dile getirirlerdi. Demokrasinin olmadığı toplumlarda istenmeyen politikalara yönelik tepkiler ayaklanmalarla ortaya konulurdu. Tarihte bu duruma örnek verecek olursak vergi isyanları en önemli tepkiler arasında yer almaktadır. İnsanlar ağır vergilerden ayaklanmalarla kurtulamaya çalışmışlardır. Oysa günümüze baktığımızda demokrasinin hâkim olduğu toplumlarda bireyler tepkilerini seçim hakları sayesinde ortaya koyabilmektedirler. Bir bakıma seçimlerle birlikte sadece yöneticileri değil aynı zamanda vergi politikalarının, harcama politikalarının da kendilerine en uygun olanını seçebilmektedir.

18. yy ikinci yarısında Amerika'nın kuzey kolonileri arasında özellikle Boston Bölgesi'nde "Temsilsiz vergi olmaz" sloganıyla temsil talebi yükselmiştir. Aslında koloniler İngilizlere vergilerini ödemekteydiler ancak İngiliz parlamentosunda temsil edilmiyorlardı. Temsil edilmedikleri içinde İngiliz vatandaşı olarak görülmemekteydiler (Daude ve Melguizo, 2010). Bu durumun bizlere vergi ile yönetme gücünün doğrudan bağlantısının olduğunu gösterdiğini belirtebiliriz. Vergisini ödeyen birey yönetimde de bir şekilde söz hakkına sahip olmak istemektedir. Bireyler demokratik ülkelerde vergilerini ödeyip oy kullandığı sürece o topluma bir aidiyet hissiyle bağlanmaktadır, toplumu ve devletini sahiplenmektedir. Bireyler ödedikleri vergileri doğrudan yönetici güç ile ilişkilendirmektedir. Yani vergi ödediği müddetçe kimlerin temsil hakkına sahip olacağını bireyler için son derece önemli bir olgu olduğu ifade edilebilir.

Demokratik toplumlarda kişiler aynı zamanda seçmen oldukları için talep ettikleri mal ve hizmetlerin miktarını siyasal yoldan seçim ve temsil yoluyla

tercihlerini bildirmek zorundadır. Hizmet maliyetlerini de yine demokratik temsil ve politik kararlar yolu ile ödeme gücüne göre alınan vergilerle ödemektedir (Green-Laffont; 1979, s.162; akt. Sakal, 1998:212).

Ross (2004), vergi ve siyasal temsil arasındaki ilişkinin düzeyini ölçmek amacıyla yaptığı çalışmada bazı sonuçlar elde etmiştir. Vergi artışlarının siyasal tercih üzerinde olumsuz bir etki yaratmadığını bilakis artan bu vergilerle hükümetin sağladığı toplumsal hizmetlerin ve kamu harcamalarının da arttığını, haliyle bu durumun seçimlerde hükümete oy kaybı yerine oy kazancı olarak dönüş yaptığını belirtmiştir. Ancak yine çalışmasında kamu hizmetlerine dönüşmeyen vergi artışlarının toplumu vergiye karşı isyan noktasına taşıyabileceğini söylemiştir. Aynı zamanda bu çalışmada diktatörlükle ya da belli bir rejim altında yönetilen toplumlarda kamu yararı gözetilmeksizin yapılan vergi artışları vergiye karşı değil de yönetime karşı bir tepki doğurabilir (Ross, 2004:229-247). Ayrıca bireyler aynı oranda vergi ödemeye devam ederken aldığı kamusal hizmet ve gelir azaldığı bir durumda da hükümetler seçmenler karşısında zor durumda kalacaktır. Bu durumda seçmenin oy tercihini belirlemede etkili olacağı söylenebilir.

Siyasal süreçte şüphesiz kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden her iki grup yani seçmenler ve politikacılar kamu politikalarını da kendi faydaları doğrultusunda belirleyecektir. Bu nedenle birer vergi mükellefi olan seçmenler siyasi süreç dahilinde kendilerine en az vergi ödemeyi vaat eden partilerden yana oy kullanmayı tercih edebilecektir. Seçmenlerin oylama davranış ile bu süreci kendi lehlerinde sürdüreceği düşünülebilir. Siyasi partiler de vergiler yoluyla seçmenleri etkileme yoluna gidebilecektir. Cho ve Endersby (2003), seçmenlerin, siyasi süreç içerisinde siyasi partilerin vergiler ile ilgili görüşlerini ve faaliyetlerini göz önünde bulundurup bu doğrultuda hareket edeceği söylenebilir (Cho ve Endersby, 2003; akt. Demir, 2013:43). Siyasi partiler bu süreç içerisinde vergi politikalarını kullanarak seçmenlerin oylarını kendilerine çekmek istemektedir. Ayrıca seçmenlerin de oy tercihinde bulunurken siyasi partilerin hazırlamış olduğu vergi politikalarını göz önünde bulundurduğu ifade edilebilir (Nunez, 2009).

Besley ve Case (1995), yaptığı çalışmada ABD'nin 1960-1988 yılları arasındaki ampirik çalışma verilerini göz önünde bulundurarak oy arayışı ve vergi düzenlemeleri arasında bir bağ olduğunu söylemektedir. Vergi düzenlemeleri ve değişiklikleri kimin seçileceği konusunda önemli bir belirleyici olmaktadır. Hükümetin getirmiş olduğu ek vergiler eğer bireyler tarafından kabul görmüyorsa hükümet alternatif mali kaynaklara yönelme ihtiyacı duyabilir. Öte yandan hükümet ısrarla her alana ek vergi getiriyorsa bu durumda bireylerde uygulanan bu yeni vergilerin gerekli olduğu algısını da uyandırabilir. Aynı zamanda çalışmada iktidarda olan partilerin aşırı vergi yükü getirmeleri seçmenlerde iktidarın kötü yönetim sergilediği algısını uyandırmakta ve sonraki seçimlerde buna bağlı olarak oy kaybı yaşadıklarını da ortaya koymuştur.

Siyasal iktidarların aldığı kararların bir kısmı vergilere ve kamu harcamalarına yöneliktir. İktidardaki siyasal otoriteye oy vermiş olan vergi mükelleflerinin vergisel kararlara uyumu, oy vermemiş olanlara nazaran daha kolaydır. Çünkü psikolojik açıdan, desteklenen siyasal partinin programlarını savunmak doğal bir sonuçtur. Aynı şekilde, iktidardaki siyasal partiyi desteklemeyen mükellefler, muhalefet partilerinin de yönlendirmesi ile hükümetin mali kararlarına karşı çıkma eğiliminde olurlar. Bu nedenle, vergi karşısında gösterilecek davranışın şiddetini belirlemesi açısından siyasal iktidarın kabulü önem arz etmektedir (Tosuner ve Demir, 2009:6). Slemrod (2002) yaptığı çalışmada, siyasal iktidarın benimsenmesi güven duygusuyla gerçekleşir ve iktidara duyulan güven hissi hükümet ile bireyler arasındaki iletişimi kolaylaştırmaktadır. Bireylerin gelirleri artması sonucu da hükümete olan güven duygusu artar. Hükümete duyulan güven sayesinde vergiler seçmenlerden daha kolay toplanabilecektir ve vergiler seçmenler tarafından daha kolay kabul edilecektir. İktidar ile bireyler arasında olan bu ilişki sayesinde vergiler kolay toplanmakla kalmayıp aynı zamanda vergilerin yükünü azaltma konusunda da hükümet üzerinde etkili olabilecek bir süreç olmaktadır.

Bireyler, desteklediği siyasal iktidarın vergisel düzenlemelerini kendi objektif ve sübjektif vergi yükü sınırlarına kadar devam ettirir. Siyasal iktidarın vergisel düzenlemeleri bireylerin kabul edebileceği düzeyleri aştığında, bireyler siyasal

iktidardan desteklerini çekebileceği gibi, vergi karşısında da ahlâksız kabul edilen davranışlara yönelebilecektir. Bu durumdan, seçmenlerin büyük bir çoğunluğu tarafından desteklenen siyasal iktidarların toplam vergi ahlâkına pozitif katkı yapacakları, ancak elde edilen bu gücün sınırsız olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Yani, seçmenlerin büyük bir çoğunluğunun desteğine mazhar olmuş bir siyasi otorite, ülkedeki vergi ahlâkını yükseltmek istiyorsa, maliye politikalarını belirlerken finansal durumu dikkate aldığı kadar, vergi ödeyen vatandaşların beklentilerini de dikkate almak zorunda olduğu söylenebilir (Tosuner ve Demir, 2009:7).

Seçmenler, vergilemede kullanılabilir gelirlerinde dolayısıyla -çoğu durumda- kişisel refahlarında azalmaya yol açtığı ve "elem verici" bir şey olduğu için vergi yükünü, vergi yükünün adillliğini ve politikacıların vergi yüküne ilişkin tutumlarını yakından takip eder ve politikacılara izlediği vergi politikalarına karşılık farklı oylama tepkileri ile sinyaller gönderir. Bu davranışın en önemli sebeplerinden biri seçmenlerin kamusal hizmetlerin finansmanına katılım paylarını minimize etme isteğidir (Berksoy ve Demir, 2004:515-516).

Toplumun vergi nedeniyle katlandığı fedakârlık ile kamusal hizmetler nedeniyle elde ettiği faydanın birbirine eşit olması gerekir. Refah İktisadı'nın kamu kesimi için öngördüğü "Marjinal Sosyal Maliyet=Marjinal Sosyal Fayda" şeklindeki denge koşulu bunu gerektirir. Genellikle, iktidarda bulunan siyasal partiler vergi oranlarını belirleme yetkisine sahip bulunmaktadır. Bu amaçla iktidar partileri, siyasal desteklerini maksimize edecek kamu harcama politikalarını uygulamaya koyarken, en az oy kaybına neden olacak vergi politikalarını da tercih etmek durumundadır (Sakal, 1998: 211).

Politikacıların gelir maksimizasyonunu hedefledikleri öne sürülürken seçmen- vergi mükellefinin de ödediği vergiyi minimize etmeye çalıştığı gözden kaçırılmamalıdır. Vergi toplayan bir kurum olarak devlet daha doğru bilgiye sahip teknik elemanlar yoluyla bu faaliyetini sürdürürken, vergi ödeyen mükellef kitlesinin görece daha yetersiz bilgiye sahip olması vergileme sürecinin sağlıklı işlemesine bir engel teşkil eder. Vergi mükelleflerini temsil eden kurumların olması bu süreci daha

sağlıklı hale getirecektir. Bu durumun kamu politikaları açısından da önemli bir yeri vardır. Herkesin aynı imkânlarla sahip olduğu varsayılırsa, mükellefler açısından vergi adaleti, kamu otoritesi açısından ise vergi kaybının önlenmesi daha gerçekçi bir ortamda tartışma konusu olacaktır. Ayrıca herhangi bir vergi düzenlemesinin kendisine getireceği kaybın ve kazancın farkında olan seçmenin siyasal karar alma sürecinde daha bilinçli davranacağını düşünmek gerçeklerden çok da uzak sayılacak bir varsayım değildir (Pınar, 2000:108).

Vergilerin geniş bir tabana yayılmaması, politikacının seçmene hesap verme sorumluluğu (accountability) üzerinde negatif etki yaratır, çünkü bedavacı seçmen ödemediği vergilerin politikacı tarafından nasıl harcılandığı konusunda çok duyarlı veya dikkatli olmayacaktır. Sonuç olarak, iktidara aday olan bir partinin vergi konusundaki uygulamayı vaat ettiği politika veya iktidardaki bir hükümetin izlemiş olduğu vergi politikası bedavacı seçmenin maliyetlerine etki yapmadığı için, vergi konusu da bedavacı seçmenin parti tercihinin önemli bir belirleyicisi olmayacaktır. Seçmenin parti tercihinde partilerin vergi politikasının etkili olmamasının diğer bir nedeni de, ülkemizde kayıt dışı ekonominin oldukça yüksek olmasıdır. Kişiler vergisini tam olarak ödemiyorsa, vergi oranlarındaki artış onları etkilemeyecek, bu yüzden seçimlerde vergi politikalarını dikkate almayacakları düşünülebilir (Saruç ve Sağbaş, 2003).

Vergiler geleneksel olarak dolaylı vergiler ve dolaysız vergiler şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Dolaysız vergiler, büyük oranda vergi yükünün yeniden dağılımına olanak sağlamakla beraber, dolaylı vergilerde ise artan oranlılığın uygulanması pratik olarak mümkün değildir. Bundan dolayı, seçmenler bakımından daha görünür olan ve vergi yükünün yeniden dağıtımının seçim malzemesi olarak kullanıldığı ülkelerde dolaysız vergiler daha popülerdir. Bu durumda yüksek gelir vergisi vergi oranlarının açığa çıkmasına neden olabilir (GİB, 2014:9).

Politikacının vergileme davranışı oy maksimizasyonu ile tutarlı olmak zorunda olduğu için politikacılar vergileme davranışında sınırsız bir serbestiye sahip değildir. Politikacılar oylarını korumak ya da arttırmak için kamu hizmeti sunmak, bunun için de kamu harcaması yapmak zorundadır. Ancak, harcamaların hem politikacıya hem

de seçmene en düşük maliyetle finanse edilmesi gerekmektedir. Devlet, vergi alma yetkisi bakımından tekeldir. Devletin bu gücünü kullanan siyasi iktidar diğer tekeller gibi bir rant maksimizasyoncusu olabilir mi? Hangi mekanizmalar iktidardaki parti (politikacı) tarafından kullanılan bu tekel gücünü sınırlar? Politikacı vergi yükünü maksimize mi etmeli minimize mi etmeli? Daha önce de belirttiğimiz gibi vergi yükünün büyüklüğü kadar hatta ondan daha çok dağılımı da önemlidir ve herhangi bir kısıtlama olmadığında politikacının bu yükü seçim kazanma amacına yönelik olarak etkileyebileceğini, bunun ise vergilemede adalet ve etkinlik hedefleri açısından arzulanır bir durum olmayacağını, bu yüzden de politikacının diğer davranışlarında olduğu gibi vergileme davranışlarının da kurumsal olarak kontrol altına alınması gerektiği ifade edilebilir (Berksoy ve Demir, 2004:525). Politikacıların vergi davranışını sınırlayan en önemli unsur seçim ya da seçim beklentisidir ve seçimlerin de en önemli karakteri bir muhalefetin (alternatif politikalar) varlığıdır. Politikacılar oylarını maksimize etmek isterler ve vergi oranlarını bu maksimizasyon hedefine göre ayarlamak zorundadırlar. Seçmenler vergi politikalarını beğenmedikleri politikacıları seçimler aracılığıyla iktidardan uzaklaştırıp alternatif politikaları oylayabilirler. Bu yüzden politikacıların vergileme davranışını frenleyen önemli bir unsur da muhalefetin varlığı ve muhalefetin kazanması tehdidinin büyüklüğüdür. Ciddi bir muhalefetle karşılaşmayan politikacılar ekonomik ve mali değişkenleri etkilemekte daha rahat davranabileceklerdir (Berksoy ve Demir, 2004:526).

Vergilemeye ilişkin temel ekonomik kısıtlar Laffer eğrisinden elde edilen çıkarımlarla ifade edilebilmektedir. Laffer eğrisi, herhangi bir kurumsal-politik sınırlama olmasa bile oy maksimizasyoncusu rasyonel politikacıların vergi oranlarını vergilemeden doğan refah kayıpları nedeniyle Laffer eğrisinin azalan kısmında değil de artan kısmında bir yerde tutacaklarını; aynı vergi gelirini sağlayan biri yüksek diğeri düşük iki orandan düşük olanını tercih edeceklerini; ya da vergi oranlarını en çok vergi gelirlerindeki marjinal artışın sıfır olduğu noktaya kadar arttıracaklarını öngörmektedir. Ancak bu öngörü özellikle bilgi eksiklikleri-bilgi maliyeden ile politikada aksak rekabet nedeniyle politikacıların vergileme davranışı üzerinde yeterli bir baskı oluşturamayabilir. Bu yüzden, birçok mali ve hukuki sistemde

politikacının vergileme davranışını sınırlayan bazı kurumsal düzenlemeler yer almaktadır. Bu düzenlemelerin vergileme konusundaki keyfiliği önlemeyi hedeflediği söylenebilir (Berksoy ve Demir, 2004:525).

Seçmenin oy tercihi üzerinde etki edecek vergi politikaları arasında vergi aflarının da belirli bir yer kapladığı söylenebilir. Gerek iktidar partisi gerekse diğer siyasi partiler vergi politikaları arasında vergi aflarına yer vererek oy kazanma yoluna gidebilecektir. Bu durumda vergi borçlarının yeniden düzenleneceği veya silinebileceği düşüncesi belki de vergi aflarının seçmenlerin kararlarında etkili olacak faktörler içinde yer almasına sebep olabilecektir

Türkiye’de bazen seçimlerden önce bazen de hemen sonra vergi afları gündeme gelen başlıca konulardan biri olagelmıştır. “Vergi Barışı” uygulaması iktidarda olmayan bir parti tarafından seçimlerden önce ilan edilmiş olmakla farklılık sergilese de vergi affı vaadinin bütün içinde seçmenleri etkileme amacı taşıdığı da söylenebilir (Savaşan, 2006:55).

Seçmen oyunu kullanırken tercih edeceği siyasi partinin gelecek planlarının yanı sıra geçmişte göstermiş olduğu faaliyetlerin kendi çıkarlarıyla ne doğrultuda örtüştüğünü de incelemektedir. Geçmiş dönemde uygulanan vergi politikalarından ne kadar memnun olduğu ya da partinin vaat ettiği vergi politikalarından ne kadar fayda sağlayacağını göz önünde bulundurur.

2.3.2.2. Kamu Harcamaları ve Seçmen Davranışı İlişkisi

Seçim dönemlerinde seçmenlerin tercihlerini etkilemek için kullanılan kamu politikalarından bir diğeri olan kamu harcamaları da partilerin oy kazanımı konusunda etkili olabilmektedir. Kamu harcamaları cari, transfer ve yatırım harcamaları olarak üçe ayrılır. Cari harcamalar, kamunun tüketim için yaptığı harcamadır. Hükümet cari harcamaları artırarak seçmenlerin tercihleri üzerinde etkili olabilmektedir. Transfer harcamaları kamunun karşılıksız olarak yaptığı harcamadır. Yatırım harcamaları da üretim hacmini artırmak amacıyla yapılan harcamadır. Bu harcamaların artırılması seçim dönemlerinde seçmenler üzerinde etkili olabilecektir.

Seçmenlerin kamu harcamalarında artış eğilimi gözlemlendiği takdirde oy tercihlerinde de bu durumu dikkate alarak hareket edeceği ifade edilebilir.

Seçim sürecine giren bir ekonomide belirgin olarak görülen ilk şey toplam harcamaların artmasıdır. Bu harcamalar tüm siyasi partilerce gerçekleştirilir. Politikacıların yeniden seçilebilmeyi garantileyebilmek ve oylarını maksimize etmek için kamu harcamalarını arttırmak ve vergi oranlarını indirmek şeklindeki (veya vergi oranlarını kamu harcamalarındaki artıştan daha az bir oranda arttırmak) genel eğilimleri ekonomik sorunların ve ekonomik yapıdaki yozlaşmaların temelini teşkil eder. Artan kamu harcamalarının emisyon ve borçlanma ile karşılanması kronik bütçe açıklarının ve kronik enflasyonun kaynaklarından birisidir (Özdemir, 2007:88).

Schuknecht (2000) tarafından, gelişmekte olan ülkelerin bir kısmı üzerinde yaklaşık 20 yıllık bir dönem (1973-1992) baz alınarak yapılan bir araştırmada, seçmen tercihlerini etkilemek için maliye politikalarının kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, seçimlerin yaklaştığı dönemlerde kamu harcamalarında anlamlı artışlar görülmektedir. Ancak, seçmen tercihlerini etkilemek için vergilerin azaltıldığı yönünde bir bulguya ulaşılamamıştır. Diğer taraftan, söz konusu araştırmada seçim dönemlerinde seçmen tercihlerini etkilemek için kullanılan maliye politikalarının, seçim sonuçlarına hangi ölçüde yansıdığına dair bir bulgu yer almamaktadır (Schuknecht, 2000; akt.Demir, 2013:42).

Siyasi iktidar seçim öncesinde kamu harcamalarını artırarak vergileri azaltmaktadır. Seçim sonrası dönemde ise artan kamu harcamalarını borçlanma ve para basma yoluyla finanse etmektedir. Bu anlamda hükümetlerin amacı seçim dönemlerinde seçmenlerin reel kullanılabilir gelirlerini artırmak ve bu suretle yeniden seçilebilmektir (Tuftte, 1978: 9-10; akt. Çınar, 2010:43).

Downs, siyasal partilerin politik süreçte oynadıkları rolü firmaların fiyat sürecinde oynadıkları rollere benzer bir şekilde analiz etmektedir. Downs'a göre siyasal partiler marjinal vergi artışı nedeniyle kaybettiği oy sayısını, kamu harcamalarındaki artış sonucu kazandığı oy sayısına eşitlemeye çalışır. Yani siyasal partiler, bir kamu harcamasına, bundan yararlananlardan sağlanan marjinal oy

sayısının bunun finansmanı nedeniyle kaybedilen marjinal oy sayısına eşit olduğu miktara kadar devam eder (Aktan ve Dileyici, 2001). Downs'a (1957), göre mevcut vergi oranlarında herhangi bir değişiklik yapmadan kamu harcamalarını artırmakla baştaki parti oy sayısını hızlandırabilmektedir. Buna karşın vergi oranlarını artıran hükümet ise oy kaybı ile karşılaşacaktır (Şener, 1998:158).

Herkesin aynı miktar vergi ödediği bir vergiyle, fakir bir bireyin daha düşük bir kamu malı harcama düzeyini tercih etmesi, kendisinin katlanacağı marjinal maliyeti (vazgeçmek zorunda kaldığı özel mallardan kaybettiği fayda cinsinden) yüksek olması sebebiyle muhtemel bir sonuçtur. Ne var ki eğer fakir bireyler kamu malı için zengin bireylerden daha az ödemek durumundaysa, o zaman daha yüksek bir kamu malı harcama düzeyini tercih edebilirler. Açıkça görülmektedir ki hiç vergi ödemeyen bir birey artan kamu harcamalarından sadece fayda sağlayacak ve mümkün olduğunca yüksek bir kamu harcama düzeyi için oy verecektir (Stiglitz, 1994:187).

Schuknecht (1998), gelişmiş ülkelerde oy verme davranışı üzerinde yaptığı çalışmada kamu yararına yapılan harcamalar ve kamuya dönük hizmetlerin ücretsiz olarak verilmesi vergi oranlarını düşürmekten daha çok etkili olduğu ifade edilmiştir. Geniş vergi alanları olan gelişmiş ülkelerde vergi indirimleri seçim dönemlerinde hükümetlerin popülerliğini anlamlı bir şekilde artırabilir. Bu vergi indirimleri bireyler tarafından çabucak fark edilebilir. Oysaki gelişmekte olan ülkelerde vergi alanları sınırlı ve gelir vergilerinin düşük olması sebebiyle vergi indirimleri hükümetlere geniş çapta oy artışı sağlamayabilir. Aynı zamanda gelişmiş ülkelerde kamu harcama politikaları seçim dönemlerinde hükümetlerin oy kazanabilmesi için önemli bir enstrüman olabilir. Örneğin işsizliği azaltmaya yönelik doğrudan yapılan harcamalar seçmenler tarafından daha kolay fark edilebilmektedir. Seçimlerden önce hükümetlerin seçmenlere yönelik doğrudan harcamalar yapması oy kazanımı bakımından vergi indirimlerinden daha etkili olabilmektedir. Ayrıca hükümetler yeniden seçilebilmek için kamusal hizmetlerin sunumunda seçmenlerin hemen fark edebileceği hizmetleri sunmayı tercih edeceklerdir. Hükümetler seçimlerden önce coğrafi bakımdan seçmenlerin kolay fark edebileceği yerlerde yol çalışmaları

yapabilir. Bu çalışmalara dönük kamu harcamaları yaparlar ve seçimlerden sonra bu çalışmaların yavaşlatılması ve durdurulabilmesinin daha kolay olması hükümetleri bu tür harcamalar yapmaya ve seçmenleri etkilemeye yönlendirdiği söylenebilir.

Seçim dönemlerinde kamu harcamalarında artış yaparak seçmenlerin oyunu kazanmaya çalışan siyasi iktidar seçim sonrasında yüksek kamu harcamalarının finansmanı için kaynak arayışına yönelecektir. Seçim sonrasında artan kamu harcamalarını seçim öncesinde indirme yoluna gittiği vergiler yerine farklı şekillerde finanse edeceği söz konusu olabilir. Ayrıca seçim döneminde bir yandan kamu harcamalarını artırırken bir yandan ise bu harcamaları vergileri artırma yoluna giderek finanse etmesi seçmenlerden gelecek oyların azalmasına sebep olacağı düşünülebilir.

Artan kamu harcamaları finansmanının vergiler değil de borçlanma ve para basma yoluyla sağlanmasının nedeni vergilerin seçmenler açısından bir yük niteliğinde olmasıdır. Finansman olarak vergilerin tercih edilmesi durumunda siyasi iktidar seçilebilme şansını azaltmış olacaktır (Aktan, Utkulu ve Togay, 1998: 93).

3. VERGİNİN SEÇMEN TERCİHLERİNE ETKİSİ: SAKARYA ÖRNEĞİ

3.1. Literatür

Bu başlık altında seçmen davranışlarına etki eden faktörlere yönelik çalışmalara yer verilmiştir.

Demir (2013), seçmen tercihlerinin oluşumunda vergi propagandasının etkisini araştırmıştır. Araştırmada Türkiye genelinde yapılan anket çalışmasından elde edilen verilere göre vergi mükelleflerinin yaklaşık %33'ü vergi yüklerini azaltacak siyasi partilere oy vereceğini belirtmiştir. Aynı zamanda gelir düzeyi, vergi yükü ve vergi ahlakı gibi faktörlerin de seçmen tercihleri üzerinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir.

Öz (2015) yaptığı çalışmada vergi, demokrasi, seçmen ve siyasi parti ilişkilerini incelemiştir. Aynı zamanda siyasi partilerin programlarında geçen vergi kavramına ilişkin ifadeler değerlendirilmekle birlikte öte yandan siyasi partilerin vergilere dönük vaatlerinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği ele alınmıştır. Seçmenlerin bu vaatleri kendi çıkarları doğrultusunda ele alarak oy kullandığı ve bu bakımdan kendisi, ailesi ve çevresi için oy kullandığı bulgusu elde edilmiştir.

Baltacı ve Eke (2012) siyasal propaganda araçlarının seçmenler üzerindeki etkisini ve bu konudaki seçmen algısını ölçme amacı doğrultusunda Isparta şehir merkezindeki seçmenlere anket uygulamıştır. Edinilen bulgulara göre seçmenlerin siyasal propaganda araçlarının kendi üzerlerindeki etkisi konusunda olumsuz bir algıya sahip olduğu görülmüştür. Seçmenlerin önemli bir çoğunluğu siyasal propaganda araçlarının kendileri üzerinde etkili olmadığını düşünmektedir.

Çakır ve Biçer (2015) yaptığı çalışmada seçmenlerin oy kullanma davranışlarının ortaya konmasını amaçlamıştır. 905 kişi ile yapılan anket çalışmasının bulgularına göre seçmen tercihinde etkili olan en önemli unsurların adayın proje ve vaatleri, lider ve bununla birlikte aday olduğu ve aynı zamanda buna bağlı olarak seçmenlerin çoğunun rasyonel oy verme ve konuya oy verme yaklaşımlarına uygun olarak oy kullanma eğiliminde olduğu elde edilmiştir.

Çinko (2006) yaptığı araştırmasında seçmen davranışı ile ekonomik performans arasındaki ilişkilerin teorik temellerini analiz etmiştir. Türkiye’de seçmen davranışlarının yöneliminde ideolojik tercihlerden ziyade ekonomik koşulların belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmış ve bununla birlikte Türkiye’de seçmenleri ideolojik tercihlerine göre ayırıştırmanın güç olduğu belirtilmiştir.

Downs (1957) çalışmasında seçmenler ve politikacılar arasındaki ilişkiyi ele almakla birlikte seçmen davranışlarını analiz etmeye çalışmıştır. Ayrıca seçmen tercihini incelerken rasyonel seçmen hipotezini ele almış ve seçmenlerin siyasi tercihte bulunurken rasyonel tercihte bulunduğunu açıklamıştır. Siyasi tercihte bulunurken hem seçmenin hem de politikacıların kendi faydaları doğrultusunda hareket ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Beren (2013) araştırmasında seçmenlerin siyasi tercihlerini şekillendirirken hangi faktörlerden etkilendiğini incelemiştir. Aynı zamanda seçmen tercihini ele alırken seçmen tercihlerini etkileyen faktörler arasında seçim güvenliğinin bulunup bulunmadığı da araştırmanın diğer bir konusu olmuştur. Elde edilen bulgulara göre demografik, ideolojik, kültürel ve feodal faktörlerin seçmen tercihlerinde etkili olduğu belirlenmiş ve aynı zamanda seçmen tercihini etkileyen faktörler arasında seçim güvenliğinin önemli bir yer tuttuğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nunez (2009) yapılan çalışmada siyasi partilerin vergi temasını seçim aracı olarak kullandıklarını ve seçmenin de bu durumdan nasıl etkilendiğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda seçmenin vergiyi tam olarak anlamadığı ve benimsemediği sonucuna ulaşılmış, hem dar gelirli seçmenin hem de yüksek gelirli seçmenin vergilerin düşürülmesini istediği görülmüş. Ayrıca siyasi partilerin iktidar olduktan sonra vergi konusundaki vaatlerini yerine getirmediği görülmüştür.

Phillips (2008) yapılan çalışmada Amerikan politikacılarının seçimlerden önce temsil gücünü elde etmek için vergi temasını kullandıklarını ancak seçimlerden hemen sonra partilerin seçim öncesi politikalarının ortadan kaybolduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uslu (2009) araştırmasında 2007 seçimlerinde oy verme davranışını etkileyen faktörler arasında seçim kampanyalarının yeri, medya üzerinden yürütülen kampanyaların seçmen tercihlerinin belirlenmesinde hangi sırada yer aldığı belirlenmesi ve siyasal reklamlar ile oy verme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Seçmenlerin siyasal reklamlardan düşük düzeyde etkilendiği ve seçmen tercihlerini belirlerken kampanyaların önemli bir yer tutmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Kampanya faaliyetlerinin seçmen tercihi üzerindeki düşük etkisi kampanyaların uzun vadeli ve sürekli olmasıyla artırılabilceği belirtilmiştir.

Sağbaş ve Saruç (2003), yaptıkları çalışmada diğer şeyler sabit varsayımı altında, vergi politikalarının seçmenlerin parti tercihleri üzerinde bir etkisi olup olmadığını araştırmış ve vergi politikalarının parti tercihi üzerinde bir etkisinin olmadığını sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada seçimlerde oy kullanan ve vergi mükellefi olan 411 kişi ile görüşülerek vergi konusunun seçmenin parti tercihi üzerinde etkili olup olmadığını veya vergi konusunun seçimlerde dikkate alınıp alınmadığını test etmek için “Oy verdiğim parti vergileri artıracaklarını söylerse, yine de aynı partiye oy verirdim.” ve “Sevmediğim bir parti vergileri azaltacaklarını söylerse, bu partiye oyumu veririm.” ifadelerine katılım düzeyleri araştırılmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde birinci ifadeye verilen yanıtlar vergi konusunun parti tercihinin etkilemediğini göstermektedir. Ankete katılanların %48’i oy verdiğim parti vergileri artıracaklarını söylerse, yine de aynı partiye oy verirdim ifadesini benimsemiştir, %40’ı ise bu ifadeye katılmamıştır. İkinci ifadeye verilen yanıtlar da benzer sonucu daha da güçlü bir şekilde teyit etmektedir. Ankete katılanların %58’i sevmediğim bir parti vergileri azaltacaklarını söylerse, bu partiye oyumu veririm ifadesine katılmadığını bildirmiş, %19’u ise bu ifadeye katılmıştır. Bu bulgular, çalışmanın hipotezini desteklemektedir. Bulgulara dayalı olarak vergilerin parti tercihinin etkileyen bir faktör olmadığı iddia edilebilir.

Ercins (2007) çalışmasında ekonomik ve ekonomik olmayan değişkenler yardımıyla Türk seçmen profilini analiz etmeye çalışmış ve seçmenlerin tutumlarını değerlendirmiştir. Seçmenin kendi ekonomik durumunu göz önünde bulundurmadan ziyade ulusal ekonominin durumunu göz önünde bulundurarak oy verdiği ve aynı

zamanda seçmenin oy verirken geleceği göz önünde bulundurmaktan çok geçmişteki ekonomik durumu değerlendirdiği ifade edilmiştir. Bununla beraber seçmen davranışlarının şekillenmesinde işsizlik oranı, enflasyon değeri ve kişi başına düşen gelir miktarı gibi değişkenlerin önemli yer tuttuğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akgün (2000) Türkiye'deki seçmen tercihinin neye göre şekillendiğini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada Türk seçmenin parti tercihinin siyasal, ideolojik ve kültürel değerlerin etkilediği belirlenmiştir. Türk seçmenin kendi faydası doğrultusunda hareket ettiği ve ülkedeki ekonomik gidişatın seçmenin parti tercihinin etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kapusızoğlu (2011) 2001 yılında Türkiye'de yaşanan ekonomik krizin seçmenlerin oy verme davranışı üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan çalışmada, hükümetin ekonomik performansının seçmen tercihi üzerindeki etkisinin özellikle kriz dönemlerinde ortaya çıktığı ve sonuç olarak ekonomik krizlerin seçmen tercihinin etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Güllüpinar, Diker ve Aslan (2013) oy verme yaklaşımlarının seçmenlerin sandıkta oy verme davranışlarını nasıl etkilediğini anlamak amacıyla Gümüşhane ilinde 2011 Milletvekili Genel Seçimleri öncesinde yapılan araştırmada rasyonel eğilimli seçmenlerin diğer seçmenlere göre daha yüksek oranlarda aday merkezli oy kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda seçmenlerin oy verme davranışında en büyük etken ülke menfaatleri ve sonrasında parti olarak görülmekle birlikte seçmenlerin parti bağlılığının rasyonel tercihlere göre şekillendiği bulgusu elde edilmiştir.

3.2. Araştırma Yöntemi

Bu bölümde alan araştırması, araştırmanın amacı ve gerekliliği, evren-örneklem, katılımcıların seçimi, verilerin toplanması ve verilerin analizine dair bilgilere yer verilmektedir.

3.2.1. Araştırmanın Hipotezi ve Amacı

Seçmenlerin siyasi tercihlerinin şekillenmesinde ekonomik, sosyolojik ve psikolojik değişkenler etkilidir. Bu değişkenler arasında vergilerde yer almaktadır. “Seçmenlerin siyasi tercihinin şekillenmesinde siyasi partilerin vergilere yönelik politikaları etkilidir.” hipotezi bu çalışmada test edilecektir. Diğer bir değişle seçmenlerin siyasi tercihte bulunurken vergileri göz önünde bulundurup bulundurmadıkları araştırılmaktadır. Bununla birlikte seçmenlerin vergiler konusundaki duyarlılığı ve siyasi tercihlerini şekillendirirken vergi kavramı üzerindeki hassasiyetleri de ele alınmaktadır.

Seçmenlerin siyasi tercihlerini belirleyen birçok faktör vardır. Bu faktörlerden biriside vergilerdir. Alan araştırmasında seçmenlerin siyasi tercihlerinde etkili olan faktörler ve vergilerin bu faktörler arasında hangi öncelik sırasında yer aldığı belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada vergilerin ne derecede seçmenlerin siyasi tercihinde etkili olduğunu belirlemek amacıyla Sakarya ilinde, 2015 yılında alan araştırması yapılmıştır. Bu amaçla literatürdeki kaynaklardan faydalanılarak çeşitli sorular hazırlanmıştır. Araştırma kapsamındaki katılımcılardan, oluşturulan anket formunu yanıtladıklarını istenmiştir.

Bu çalışma, seçmenlerin vergilere yönelik fikirlerini oy verme davranışı ile ifade edip etmediklerini, seçmenler tarafından vergilerin ne derece önemsendiğini araştırmak ve aynı zamanda vergilerin siyasi tercihler üzerindeki etkisini anlayabilmek açısından yapılmıştır. Bu bakımdan bu ile çalışma vergilerin, seçmenin oy verme eğilimine etkisinin anlaşılabilmesi açısından literatüre yeni bir boyut kazandıracaktır.

3.2.2. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada bazı varsayımlarla hareket edilmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak oluşturulan ankette yararlanılan ölçeklerin, ölçülmek istenen değişkenleri ölçebildiği kabul edilmektedir ve araştırma kapsamına alınan seçmenlerin kendilerine verilen ölçeği gerçek durumlarını yansıtacak şekilde doldurarak ilettikleri öngörülmektedir.

3.2.3. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırma Sakarya ilinde ikamet eden seçmenlerle sınırlıdır. Araştırma sonucunun tüm seçmenlere genellenebilmesi ancak bulguların benzer türdeki araştırmalarca desteklenebilmesi oranında mümkün olacaktır. Araştırma Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Ölçeği'nin kapsadığı niteliklerle sınırlıdır ve araştırma sonucunun araştırmacı, katılımcı veya uygulama ortamlarından kaynaklanan kontrol dışı faktörlerden düşük düzeyde de olsa etkilenebileceği kabul edilmektedir.

3.2.3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın ana kütesini Sakarya İlindeki kayıtlı seçmenler oluşturmaktadır. Yüksek Seçim Kurulunun web sitesinden alınan verilere göre 2014 yılı Cumhurbaşkanlığı seçimleri Sakarya İli Seçmen Sayısı 653487 ' dir.

Örneklem büyüklüğünü hesaplamak için farklı kaynaklarda farklı formüller verilmektedir. Evren büyüklüğü bilindiğinde, örneklem büyüklüğünü hesaplamak için şu formül kullanılabilir (Şahin, 2011:126):

Tablo 3.1 Evren Örneklem Formülü

$$n = \frac{t^2 \cdot \frac{p \cdot q}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \cdot t^2 \cdot \frac{p \cdot q}{d^2}}$$

n= Örneklem Büyüklüğü

N= Evren Büyüklüğü

d= Tolerans Düzeyi

t= Güven Düzeyi

p= Olayın Görülme Sıklığı (q=1-p)

formül kullanılarak 653487 kayıtlı seçmeni kapsayan evren için % 95 güven aralığında, ± % 5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü n= 384 olarak hesaplanmıştır. Yukarıdaki bilgiler ışığında araştırma örneklemini araştırmaya katılmaya gönüllü tesadüfi örnekleme yöntemi yöntemiyle seçilmiş 445 seçmen oluşturmaktadır.

3.2.4. Veri Toplama Araçları ve Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen araştırma konusu kapsamında geniş bir yazın taraması yapılarak kullanılacak değişkenleri en iyi bir biçimde ortaya koyacak ölçekler tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket formunun, sayı, tasarım ve uygulama yönüyle genel kabul gören kurallara ve formata uygun olmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket formu literatürdeki çeşitli kaynaklardan derlenmiş ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup bir ön bilgilendirme yazısı ile başlamakta ve üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yöneliktir. İkinci bölüm katılımcıların siyasete olan ilgi ve vergi kavramına karşı algılarını belirlemeyi amaçlayan çoktan seçmeli üç sorudan oluşmaktadır. Son bölüm ise seçmenlerin oy tercihini belirleyen faktörler, aynı zamanda seçmenlerin vergiye bakış açılarının ve vergiye yönelik algılarının ölçülmesini amaçlamakta ve beşli likert tipinde 26 sorudan oluşmaktadır. Kullanılan anket formu Ek 1’de verilmiştir.

Araştırma verileri, bizzat katılımcılarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı hakkında aydınlatıcı bilgiler verildikten sonra onayları alınmıştır. Daha önce oy kullanmamış katılımcılarla ankete devam edilmeyip, bu anketler değerlendirilmemiştir. Araştırmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve sonrasında gerekli analizler yapılmıştır.

3.2.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamına alınan örnekleme, toplamda 445 adet anket formundan elde edilen veri ve bilgiler, SPSS 18.0 istatistik paket programı aracılığıyla tez çalışmasının amaçları ve hipotezleri doğrultusunda çeşitli istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

3.2.5.1. Anket Sorularına Faktör Analizi ve Güvenilirlik Testinin Uygulanması

Anket sorularının güvenilirliğini ve faktör yüklerini ölçmek amacıyla güvenilirlik ve faktör analizi uygulanmıştır. Güvenilirlik analizi soruların algılanış

farklarından ve yorumlanmasından kaynaklanan farkları ortaya çıkarmak ve soruların güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılan analizdir. Bu bakımdan güvenilirlik analizi yorum hatasına neden olan soruları gösterir (Eymen, 2007:75-76). Bununla birlikte faktör analizi, gözlemlenen çok sayıdaki değişken içerisinde gruplandırılmış temel değişkenler ya da faktörler tanımlayarak değişken sayısını azaltmak için yapılır. Tanımlanan her faktör, değişkenler arasındaki ilişkinin ölçülmesi sonucu aynı özelliği ölçen birbiri ile ilişkili değişken setinden oluşur. Bir konunun farklı boyutlardan oluştuğu varsayılırsa, faktör analizi yapılarak elde edilen her bir temel değişken (faktör), konuya ilişkin farklı boyutları temsil eder. Diğer bir anlatım ile bir faktörü oluşturan değişken seti, belirli bir konunun aynı boyutunu ölçer (Kırtak, 2015:3).

Büyüköztürk (2011) genel olarak madde toplam korelasyonu, 0,30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği 0,20-0,30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceğini ve güvenilirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olmasının test puanlarının güvenilirliği için yeterli olacağını ayrıca faktör yük değerlerinin 0,45 ya da daha yüksek olmasının iyi bir ölçü olacağını ancak az sayıda madde için bu değer 0,30'a kadar indirilebileceğini ifade etmektedir. Bu bağlamda başlangıçta 26 maddeden oluşan ölçekte, madde toplam korelasyonu ve faktör yükleri belirlenen değer altında kalan 6 madde değerlendirme dışında bırakılmıştır. Anketin son haline ilişkin geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3.2.'de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Güvenirlik ve Faktör Analizi

ANKET SORULARI	Faktör Yüğü	Madde Toplam Korelasyonu
1. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partiye olan bağlılığım etkilidir.	0,503	0,217
2. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin ekonomik başarısı etkilidir.	0,399	0,398
3. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde ülkedeki politik gündem etkilidir	0,702	0,400
4. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir	0,678	0,251
5. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir	0,418	0,332
6. Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.	0,467	0,294
7. Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	0,593	0,380
8. Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	0,714	0,384
9. Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	0,598	0,429
10. Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	0,550	0,411
11. Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	0,648	0,250
12. Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	0,493	0,201
13. Ödediğim verginin nereye nasıl harcılandığını oy sandığında sorgularım.	0,466	0,241
14. Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	0,624	0,324
15. Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	0,479	0,324
16. Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	0,422	0,415
17. Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	0,584	0,360
18. Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	0,518	0,451
19. Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	0,521	0,349
20. Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	0,581	0,276

Cronbach α = 0,770,
Açıklanan Toplam Varyans= %54,79

Yapılan değerlendirmede seçmen tercihi ve vergi ilişkisine ait madde toplam korelasyonlarının 0,201 ile 0,451 arasında değerler aldığı dolayısıyla maddelerin genelde ölçmeye çalışıldığı kavramla ilişkisinin yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca ölçek maddelerinin faktör yükleri 0,399 ile 0,714 arasında değerler almaktadır ki bu durumda ölçenin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğu; diğer bir ifadeyle diğer sorularla ortak bir varyansı paylaştığı söylenebilir. Ölçenin alt boyutlarının ve genelinin güvenirlilik katsayılarının (Cronbach α =0,77) ise 0,70 değerinin üzerinde

olması ölçek maddelerinin yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Yapılan analizde değişkenler arasında ilişki olup olmadığını belirlemek; şayet ilişki var ise bu ilişkinin şiddetini ve yönünü belirlemek amacıyla ilişkileri incelemeye yönelik istatistik tekniklerinden faydalanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek amacıyla normallik varsayımını sınanan hipotez testlerinden One-sample Kolmogorov Smirnov testi uygulanmıştır.

Kolmogorov-Smirnov Testi, frekans dağılımlarının belirli ya da herhangi bir dağılıma uygunluğunu test etmek için yararlanılan bir uygunluk testidir (Ankara, Yerel ve Konuk, 2007:106). Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov yardımıyla bir örneklemden toplanan verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğini incelemek mümkündür. Yapılan tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi bulguları Tablo 3.3.'de sunulmuştur. Tablo 3.2'de görüldüğü üzere, Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov testi bulgularına göre ($Z= 0,807$; $p> 0,05$), verilerin normal dağılımdan anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Tablo 3.3. Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi

Değerler	Seçmenlerin Vergi Algısı
N	445
\bar{X}	3,42
SS	0,53
K-Smirnov Z	0,807
p	0,533

Tablo 3.3. incelendiğinde araştırmaya yönelik normallik varsayımı sağlanmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılım göstermesi nedeniyle parametrik testlerin uygulanması mümkün hale gelmiştir. Bu durumda grupların karşılaştırılması söz konusu olduğunda ve gruplar arası farklılıkların incelenmesine yönelik olarak İlişkisiz Örneklem t-Testi (Independent Samples t-Test) ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way Anova) uygulanmıştır.

3.3. Araştırma Bulguları ve Yorum

Bu bölümde, araştırma sonucu elde edilen verilerin analizleri sonucu ulaşılan bulgular ve yorumlar yer almakta ve aynı zamanda uygulanan istatistiksel analizler sıralamasına uygun olarak verilmiştir.

3.3.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında katılımcıların demografik bilgilerine ait frekans yüzde dağılımları tablolar halinde verilmiştir.

3.3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin cinsiyet değişkenine ait frekans yüzde dağılımları tablo 3.4’de sunulmuştur.

Tablo 3.4. Cinsiyet

Değişkenler (Cinsiyet)	f	%
Kadın	183	41,1
Erkek	262	58,9
Toplam	445	100,0

Tablo 3.4. incelendiğinde katılımcıların %41,1’i kadın, %58,9 ’u erkektir. Buna göre örneklem içindeki seçmenlerin daha ziyade erkek olduğu görülmektedir.

3.3.1.2. Yaş Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin yaş değişkenine ait frekans yüzde dağılımları tablo 3.5’de sunulmuştur.

Tablo 3.5. Yaş

Değişkenler (Yaş)	f	%
19-25	75	16,9
26-35	175	16,9
36-45	122	27,4
46-55	42	9,4
56+	31	7,0
Toplam	445	100,0

Tablo 3.5. incelendiğinde yaş değişkenine göre; katılımcıların %16,9 ’u 19-25 yaş aralığında, %16,9 ’u 26-35 yaş aralığında, %27,4 ‘si 36-45 yaş aralığında, %9,4 ‘si 46-55 yaş aralığında ve %7’si 56 ve üstü yaşlardadır. Buna göre örneklem içindeki seçmenlerin en çok 26-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcı

seçmenlerin büyük bir çoğunluğunu genç ve orta yaş seçmen grubunun oluşturduğu görülmektedir.

3.3.1.3. Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin eğitim düzeyi değişkenine ait frekans yüzde dağılımları tablo 3.6'da sunulmuştur.

Tablo 3.6. Eğitim Düzeyi

Değişkenler (Eğitim Düzeyi)	f	%
Okuryazar-İlkokul	76	17,1
Ortaokul	52	11,7
Lise	160	36,0
Önlisans	37	8,3
Lisans ve üstü	120	27,0
Toplam	445	100,0

Tablo 3.6. incelendiğinde eğitim düzeyine göre; katılımcıların %17,1 'i okuryazar ve ilkokul , %11,7'si ortaokul, %36'sı lise, %8,3'ü önlisans, %27'si lisans ve üstü eğitim almıştır. Ankete katılan seçmenlerin önemli bir kısmının eğitim düzeyinin lise olduğu görülmektedir.

3.3.1.4. Gelir Düzeyi Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin gelir düzeyi değişkenine ait frekans yüzde dağılımları tablo 3.7'de sunulmuştur.

Tablo 3.7. Gelir Düzeyi

Değişkenler (Gelir Düzeyi)	f	%
0-1000	123	27,6
1001-2000	153	34,4
2001-3000	114	25,6
3001+	55	12,4
Toplam	445	100,0

Tablo 3.7. incelendiğinde gelir düzeyine göre; katılımcıların %26,6'sı 1000TL ve altı, %34,4'ü 1001TL-2000TL, %25,6'sı 2001TL-3000TL ve %12,4'ü 3001TL ve üstü aylık gelire sahiptir. Katılımcı seçmenlerin önemli bir çoğunluğunun gelir düzeyinin 1001-2000 TL düzeyinde olduğu görülmektedir.

3.3.1.5. Gelir Kaynağı Değişkenine Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin gelir kaynağı değişkenine ait frekans yüzde dağılımları tablo 3.8’de sunulmuştur.

Tablo 3.8. Gelir Kaynağı

Değişkenler (Gelir Kaynağı)	f	%
Ticari Kazanç	82	18,4
Zirai Kazanç	25	5,6
Ücret-Maaş	287	64,5
Serbest Meslek	51	11,5
Toplam	445	100,0

Tablo 3.8. incelendiğinde gelir kaynağı değişkenine göre; katılımcıların %18,4’ü ticari kazanç, %5,6’sı zirai kazanç, %64,5’i ücret-maaş ve %11,5’i serbest meslek kazancı elde etmektedir. Ankete katılan seçmenlerin büyük bir çoğunluğunun gelir kaynağının ücret-maaş olduğu görülmektedir. Katılımcı seçmenlerin gelir kaynağı içinde en az dilimi zirai kazanç oluşturmaktadır.

3.3.2. Katılımcıların Siyasete İlgili Düzeyi ve Vergi Algısına İlişkin Bulgular

Katılımcıların siyasete ilgi düzeyi ve vergi algısına ilişkin bulgulara ait frekans yüzde dağılımları tablolar halinde verilmiştir.

3.3.2.1. Ödenen Vergilere Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin ödediği vergilere ait frekans yüzde dağılımları Tablo 3.9’da sunulmuştur.

Tablo 3.9. Ödenen Vergi Türleri

Katılımcıların Ödedikleri Vergiler	f	%
Katma Değer Vergisi	445	100,0
Kişisel Gelir Vergisi	245	55,1
Özel Tüketim Vergisi	141	31,7
Motorlu Taşıtlar Vergisi	139	31,2
Emlak Vergisi	125	28,1
Kurumlar Vergisi	62	13,9
Veraset ve İntikal Vergisi	3	0,7

Tablo 3.9. incelendiğinde katılımcıların tamamının Katma Değer Vergisi ödediği görülmektedir. Yapılan her türlü alışverişte vatandaşların doğal olarak bu

vergiyi ödediğinin bilincinde olduğu söylenebilir. Katılımcıların ödediği diğer vergi türleri ise sırasıyla Kişisel Gelir Vergisi (%55,1), Özel Tüketim Vergisi (%31,7), Motorlu Taşıtlar Vergisi (%31,2), Emlak Vergisi (%28,1), Kurumlar Vergisi (%13,9), Veraset ve İntikal Vergisi (%0,7) dir.

3.3.2.2. Vergi Algılarına Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin vergi algısına ait frekans yüzde dağılımları Tablo 3.10’da sunulmuştur.

Tablo 3.10. Seçmen Vergi Algısı

Katılımcıların Vergi Algısı	f	%
Vatandaşlık görevidir.	289	64,9
Devletin vatandaşlara sunmuş olduğu kamu hizmetlerinin bir karşılığıdır.	154	34,6
Ekonomik yaşama müdahaledir.	85	19,1
Kutsal bir ödevdir.	77	17,3
Karşılıksız yapılan bir ödemedir.	74	16,6
Mükellefler üzerinde yüküdür.	67	15,1
İşletmeler üzerinde yüküdür.	26	5,8
Girişimcilerin iş kurma sürecinde motivasyonunu azaltır.	22	4,9

Tablo 3.10. incelendiğinde seçmenlerin %64,9’unun vergiyi vatandaşlık görevi olarak düşündüğü görülmektedir. Seçmenlerin göz ardı edilemez çoğunluğu vergilerin ne derece öneme sahip olduğunun farkındadır. Seçmenler, her ne kadar vergileri öderken olumsuz bir hisse kapılsalar da vergilerin öneminin de bilincinde olduğu söylenebilir. Bazı durumlarda vergiler bireyler tarafından zorunlu ödenen bir araç olarak algılansa da aynı zamanda vergilerin devletin hizmet sunmakta kullandığı etkin bir kaynak olduğu bilinmektedir.

Seçmenlerin %34,6’sı vergileri devletin vatandaşlara sunmuş olduğu kamu hizmetlerinin bir karşılığı olarak düşündüğü görülmektedir. Seçmenlerin %17,3’ünün vergileri kutsal bir ödev olarak düşündüğü görülmektedir. Bu bağlamda seçmenlerin yadsınamaz bir çoğunluğu esasında ödemek zorunda olduğu ve gelirinde bir azalma meydana getiren vergileri her koşulda bir ödev olarak kabul ettiği ve bu düşünceyle vergilere vatandaşlık görevi olarak baktığı ifade edilebilir. Bununla birlikte seçmenlerin %19,1’inin vergileri ekonomik yaşama müdahale olarak düşündüğü görülmektedir. Vergiler seçmenler tarafından yük olarak da algılanabilmektedir. Her

ne kadar vergi hem birey açısından hem devlet açısından bir öneme sahip olsa da bazı bireyler tarafından da yük ya da gelirlerinde olumsuz etki yapan bir araç olarak görülmektedir. Seçmenlerin %15,1'inin vergileri mükellefler üzerine yük olarak düşündüğü görülmektedir. Seçmenlerin %5,8'inin vergileri işletmeler üzerine yük olarak düşündüğü görülmektedir. Seçmenlerin %4,9'unun vergileri girişimcilerin iş kurma sürecinde motivasyonunu azalttığını düşündüğü görülmektedir. Bu durumda göz ardı edilemez bir kesim, vergilerin mükellefler ve girişimciler üzerinde külfet olduğunu, aynı zamanda vergilerin girişimcilerin faaliyetleri üzerinde olumsuz etki oluşturduğunu düşünmekte ve ifade etmektedir.

Seçmenlerin %16,6'sının vergileri karşılıksız yapılan bir ödeme olarak düşündüğü görülmektedir. Vergilerin kamusal mal ve hizmetlerin karşılığı olarak alındığını düşünen seçmenlerin aksine vergilerin bir karşılığının olmadığını düşünen seçmenler de vardır. Vergilerin karşılığında kamusal mal ya da hizmet aldığını düşünmeyen seçmenlerin vergileri öderken daha isteksiz davranabileceği söylenebilir. Bu bakımdan vergilerin seçmenlere nasıl geri döndüğü hakkında bilgi verilmesi hem seçmenlerin bu konuda daha hassas davranmasını hem de siyasi tercihlerini şekillendirirken daha öngörülü davranmasını sağlayabilir.

3.3.2.3. Oy Tercihlerine Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin oy tercihlerine ait frekans yüzde dağılımları Tablo 3.11'de sunulmuştur.

Tablo 3.11. Oy Tercihi

Oy tercihi	f	%
Oy vereceğim parti çok önceden bellidir.	280	62,9
Adaylar belirlendikten sonra	100	22,5
Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra	30	6,7
Sandık başında	28	6,3
Seçimlerden birkaç gün önce	7	1,6
Toplam	445	100,0

Tablo 3.11 incelendiğinde katılımcıların %62,9'unun siyasi partilere oy vermeden çok önce hangi partiye oy vereceklerine karar verdikleri görülmektedir. Katılımcıların %22,5'inin ise adaylar belirlendikten sonra kime oy vereceklerine

karar verdiği görülmektedir. Katılımcıların %6,7'sinin seçim kampanyalarını takip ettikten sonra oy tercihinde bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların %6,3'ünün sandık başında oy tercihinde bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların %1,6'sının seçimlerden birkaç gün önce oy tercihinde bulunduğu görülmektedir.

Bu tabloda seçmenlerin önemli bir çoğunluğunun siyasi kararlarını önceden şekillendirdiğini görmekteyiz. Her ne kadar seçmenler partizanca tutumlar sergilemese de siyasi kararlarını partilerin politikaları hakkında bilgi sahibi olmadan önce vermesi, seçim anında hazırlanan ya da gerçekleşen politikaların çok da anlam ifade etmeyeceğini düşündürmektedir. Bu bakımdan gerçek manada seçmenler bilgilendirilmeli ve siyasi aktörlerin hazırladığı politikalar seçmenlere doğru bir şekilde indirgenmelidir. Aksi halde partilerin tutumlarını ve politikalarını hiç göz önünde bulundurmadan tercihte bulunan seçmenler bu bakımdan her zaman doğru siyasi kararlar alamayabilir ve demokrasiyi zedeleyecek tercihlerde bulunabilir.

3.3.2.4. Siyasete İlgili Düzeyine Ait Frekans Yüzde Dağılımları

Araştırmaya katılan seçmenlerin siyasete ilgi düzeyine ait frekans yüzde dağılımları Tablo 3.12'de sunulmuştur.

Tablo 3.12. Siyasete İlgili

Siyasete ilgi	f	%
Alt düzeyde siyasete katılım	190	42,7
Sadece oy kullanım.	121	27,2
Siyasetle ilgilenmiyorum	69	15,5
Orta düzeyde siyasete katılım	39	8,8
Üst düzeyde siyasete katılım	26	5,8
Toplam	445	100,0

Tablo 3.12. incelendiğinde katılımcıların siyasete ilgi düzeylerini ölçmeye yönelik sorulan soruya katılımcıların %42,7'sinin alt düzeyde siyasete katılım cevabını verdiği görülmektedir. Seçmenlerin önemli bir çoğunluğu siyaseti alt düzeyde yani gazete, radyo ve TV yolu ile ya da arkadaşlarıyla siyaset konuşarak takip etmektedir. Bu bağlamda seçmenlerin siyasete tamamen kapalı olmayıp alt düzeyde siyasetle ilgilendiği söylenebilir.

Katılımcıların %27,2'sinin sadece oy kullanırım yanıtı verdiği görülmektedir. Göz ardı edilemez bir grupta siyasetle ilgi düzeylerinin sadece oy kullanmak olduğunu belirtmiştir. Bu oran seçmenlerin önemli bir kısmının siyasetle ilgilenmeyip sadece oyunu vererek siyasi katılım gösterdiğini ve siyasi olaylardan habersiz bir şekilde oy kullandığını göstermektedir. Siyasi partilerin oy toplama araçlarına bu ilgisiz kesimin dikkatini çekecek ve onları da siyasete dahil edecek unsurlar eklemesi bu bakımdan faydalı olabilir.

Seçmenlerin %15,5'i siyasetle ilgilenmiyorum yanıtını vermiştir. Bu durum siyaset ve siyasi aktörlerle ilgilenmeden ya da siyasete dair bilgilendirilmeden oy kullanan bir seçmen kitlesinin olduğunu ortaya koyuyor. Bu sonucun sadece oy kullanırım diyen kitlenin tavrıyla benzer nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Seçmenlerin %8,8'inin orta düzeyde siyasete katılım yanıtını verdiği ve %5,8'inin ise üst düzeyde siyasete katılım yanıtını verdiği görülmektedir. Bu durumda katılımcıların az bir kısmının siyasete aktif katılım gösterdiği ancak büyük bir çoğunluğun ise siyasetle ilgilenmediği veya alt düzeyde siyasete katılım gösterdiği söylenebilir.

3.3.3. Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Ölçeğine İlişkin Bulgular

Sakarya ili sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerin Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi ile ilgili sorulara verilen yanıtlara ilişkin temel istatistiksel bulgular aritmetik ortalama ve standart sapma bağlamında Tablo 3.13'de sunulmaktadır.

Tablo 3.13. Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

ANKET SORULARI	\bar{X}	SS
1. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partiye olan bağlılığım etkilidir.	2,986	1,402
2. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin ekonomik başarısı etkilidir.	3,474	1,359
3. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde ülkedeki politik gündem etkilidir.	3,662	1,244
4. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir.	3,761	1,155
5. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir.	3,116	1,437
6. Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.	2,615	1,445
7. Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	3,966	1,068
8. Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	3,548	1,217
9. Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	3,555	1,215
10. Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hâsılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	3,507	1,179
11. Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	3,202	1,323
12. Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	2,703	1,310
13. Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığını oy sandığımda sorgularım.	3,737	1,195
14. Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	4,033	1,048
15. Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	3,910	1,074
16. Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	3,510	1,173
17. Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	3,033	1,387
18. Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	3,170	1,214
19. Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	3,844	1,040
20. Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	3,024	1,252
Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi	3,418	0,536

\bar{X} = Ortalama, SS = Standart Sapma

Siyasi partiler açısından seçmen kitlesini kendisine yöneltmenin önemli yollarından biri ekonomik vaattir. Ekonomik başarının, seçim dönemlerinde siyasi partilerin iktidara taşınmasında önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Şöyle ki, “Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin ekonomik başarısı etkilidir” sorusuna

verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,474$; $SS= 1,359$) düzeyinde olup genel olarak katılımcıların siyasi partilerin ekonomik başarılarını oy verirken göz önünde bulundurduğu söylenebilir. Seçmenler için, içinde bulunduğu ekonomik koşullar önemlidir denilebilir. Çünkü ekonomik koşullar doğrudan bireyleri ve bireylerin yaşam standartlarını etkiler. Dolayısıyla bireyler ekonomik başarıları iyi olan partileri tercih etmekte haklıdır denilebilir. Ekonomik başarıları yüksek olan partiler ekonomik koşulları daha iyi düzeyde şekillendirebilecektir. Seçmenler de kendileri açısından en faydalı ekonomik açıdan da en başarılı partilerden yana tercihlerini kullanabilecektir. Birey hem sosyal hem kültürel zenginliğin yanı sıra ekonomik açıdan da maksimum refah seviyesinde bir yaşam standardına sahip olmak ister. Bu bağlamda siyasi tercihte bulunurken partilerin ekonomik başarılarını elbette göz önünde bulundurur.

Ülkedeki politik gündemin seçmenlerin siyasi tercihleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, “Oy verdiğim partiyi tercih etmemde ülkedeki politik gündem etkilidir” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,662$; $SS=1,244$) düzeyinde olup seçmen oylarının ülkenin politik gündemine göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Siyasi karakterlerin ülke sorunlarına olumlu-olumsuz yaklaşımları ya da ilgileri bireylerin oy tercihleri üzerinde etkili olabilmektedir. Zira ülke sorunlarına duyarlılığın boyutu ve çözüm üretme ve bu çözümü uygulama potansiyeli olan bireylerin toplumsal huzur ve kişisel ilişkiler üzerinde de dolaylı etkileri gözlemlenebilir. Bu sebepten ülkedeki politik gündem içerisinde siyasilerin tutumu ve seçmenlerin bu duruma bakışı siyasi tercihler üzerinde etkili olabilmektedir.

Seçmenler kendi ideolojileriyle örtüşen partilere yönelebilir. Bireyler her zaman olmasa da genellikle kendi siyasi ve dini düşüncelerini yansıtan partilere daha ılımlı bir tavır sergilemektedir. Bununla birlikte, “Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,761$; $SS=1,155$) düzeyinde olup seçmenlerin parti tercihinde sahip olduğu ideolojinin etkili olduğu söylenebilir. Kişisel ve ulusal faydaların odak noktasında düşünce uyuşmasından kaynaklanan fikirselleme sağlamlık yatar. Birey kendi iradesiyle ortaya koyduğu görüşünün siyasi aktörler tarafından desteklendiği ve

yahut duymak istediği fikirlerin ve kendi savunduğu ideolojinin siyasi aktörler tarafından güçlendirildiği ortamlarda seçmenlerin oy verme eğilimleri de bu doğrultuda gerçekleşebilir.

Yapılan sağlık, eğitim ve güvenlik gibi kamusal harcamalar toplum için olmazsa olmaz hizmetlerin oluşturduğu olumlu dönüşümler sayesinde kişisel huzur ve toplumsal refahın artmasına imkan sağlar ve bu doğrultuda kamusal harcamalara önem veren siyasi partilerin tercih edilmesi yüksek ihtimal olabilir. Bununla birlikte, “Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimini olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,966$; $SS=1,068$) düzeyinde olup kamu harcama politikalarının seçmenlerin oy tercihinde etkili olduğu söylenebilir. Seçmenler kamusal mal ve hizmetlere yönelik yapılan harcamaların oy tercihlerinde etkili olabileceğini söylemiştir. Vergilerle finanse edilen kamu harcamalarının topluma geri dönüşü ve bunun olumlu olumsuz etkileri bireylerin siyasi partileri benimsemesi noktasında önemlidir. Sunulan hizmetlerin topluma ve ülkeye sağladığı kalkınmışlık derecesine katkısı, siyasi parti ve aktörlerin tercih edilmesinde etkili olabilmektedir. “Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimini olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,548$; $SS=1,217$) düzeyinde olup kamu harcamalarının yüksek düzeyde belirlenmesinin seçmenlerin oy tercihinde etkili olduğu söylenebilir.

Bireyler geçmişten günümüze vergileri zaman zaman gelirlerinde azalmaya yol açtığından gelir azaltıcı bir araç olarak görebilmekteydi. Bu bakımdan vergilerin düşük düzeylerde belirlenmesi bireylerin vergilere karşı daha ılımlı yaklaşmasını sağlayacaktır. Bu durum siyasi süreçte de geçerli olabilmekte. Zira seçmen gelirinde gerçekleşecek azalmayı en aza indirmeyi vaat eden siyasi partiden yana bir tutum izleyebilecektir. Şöyle ki “Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimini olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,555$; $SS=1,215$) düzeyinde olup vergi oranlarının düşük düzeyde belirlenmesinin seçmenlerin oy tercihinde etkili olduğu söylenebilir. Her ne kadar vergiler seçmenler için vatandaşlık görevi olsa da bazen de yük olarak

algılanabilmektedir. Bu bağlamda bireyler geçimlerini sağlaması noktasında kazançlarını ellerinde tutabilmelerini sağlayacak vergi politikalarından yana tercihte bulunacaktır. Seçmenler gelirlerindeki azalmayı minimum düzeyde tutacak vergi politikalarını tercih edecektir. Bu nedenle vergi oranlarını asgari düzeyde tutan siyasi partiler seçmenin ilgisini çekmekte daha başarılı olabilmektedir.

Bununla birlikte düşük düzeylerde vergi beklentisi içinde olan seçmenin, kamu harcamalarının yüksek düzeylerde gerçekleştirilmesi siyasi tercihi üzerinde etkili olabilecektir. Bu bağlamda, “Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hâsılatı ile finanse etmesi oy tercihimizi olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,507$; $SS=1,179$) düzeyinde olup, siyasi partilerin yüksek düzeyde kamu harcamalarını düşük düzeyde vergi hâsılatı ile finanse etmesinin seçmenlerin oy tercihinde etkili olduğu söylenebilir. Kendi faydaları doğrultusunda hareket eden seçmenler kamu hizmetlerinden faydalanırken aynı zamanda kendi gelirlerinde meydana gelecek bir kayıptan da hoşnut olmazlar. Dolayısıyla vergileri en az düzeyde alacak ve kamusal mal ve hizmetleri en yüksek düzeyde sunacak olan siyasi partileri tercih edeceklerdir. Vergi hasılatının düşük düzeylerde olması kendi gelirlerinde de düşük düzeyde azalma demek olacağı için oy kararında etkili olabildiği söylenebilir.

Seçmen ödediği vergilerin nerelerde kullanıldığını bilmek ister. Şöyle ki, “Ödediğim verginin nereye nasıl harcandığını oy sandığımda sorgularım” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,737$; $SS=1,195$) düzeyinde olup seçmenlerin ödediği vergilerin nereye nasıl harcandığının oy sandığımda sorgulandığı söylenebilir. Bireyler için vergilerin hangi düzeyde ve nerelere harcandığı önem arz etmektedir. Bireyler vergilerin gerçekten kamusal mal ve hizmetler için harcanıp harcanmadığını ve ödediği vergilerin ne düzeyde kendilerine döndüğünü bilmek ister. Bu doğrultuda kendilerine göre vergileri doğru yerde kullanan veya kullanmayı vaat eden siyasi partileri tercih etmelerinde etkili olabilir. Ayrıca siyasi partilerin oy kazanmak adına seçmenlere sunduğu vaatler, bu vaatlerin gerçekleşme ihtimalleri ve devamında uygulamaya konulması bireylerin kendilerinden alınan vergilerin ne kadarının yine kendilerine sunulacak olması ile paralellik gösterdiği takdirde

bireylerin oy kararını etkileyebilir. Vergilerin ne denli seçmen yararına kullanılmış olması sandık başında siyasi tercihleri belirleyebilir.

Vergilerle finanse edilen kamu harcamalarının ekonomik etkilerinin gözle görünürlüğü bireyler üzerinde olumlu etkiler yaratır. Bu etkinin yanında siyasi aktörlerin uyguladığı vergi politika içeriklerini kamu ile paylaşması, şeffaf bir şekilde hesap verilebilirliğin varlığını gözler önüne koyması ve atılacak adımların, alınacak tedbirlerin maddi manevi bireyleri tatmin etmesi seçmenlerin parti tercihi noktasında etkin rol oynayabilir. Bununla birlikte, “Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimin olumlu etkiler” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=4,033$; $SS=1,048$) düzeyinde olup ödenen vergilerin açık ve net olarak nerede kullanıldığının bilinmesinin seçmenlerin oy tercihinde etkili olduğu söylenebilir.

Bireyler açısından vergilerin adaletli olması önem taşımaktadır. Şöyle ki, “Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimin olumlu etkiler” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,910$; $SS=1,074$) düzeyinde olup adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformunun seçmenlerin oy tercihinde etkili olduğu söylenebilir. Vergiler kamu harcamaları açısından önemli bir kaynak niteliğindedir. Vergiler kısa süreli toplanan bir finansman aracı olmadığından bireyler tarafından yük olarak da algılanabilmektedir. Bu nedenle vergilerin bireylerden adil bir şekilde alınması gerekir. Adil bir vergi yükü dağılımı olmadığında bireyler vergi ödeme taraftarı olmayacaklardır ve bu konuda da haklılık payları olduğu söylenebilir. Adaletsiz bir ortamda hiçbir birey refahından ödün vermek istemeyecektir. Bu bakımdan bireylerin adil bir vergi yükü dağılımına tabi tutulmaları, onların vergiler konusunda daha hassas davranmalarını ve siyasi tercihlerini de bu doğrultuda şekillendirmelerini sağlayabilir.

Adaletli bir vergi sistemi beklentisi içinde olan seçmen aynı zamanda vergi oranları konusunda da bir beklenti içerisindedir. Bu bakımdan vergi oranlarının düşük düzeyde belirlenmesi seçmenin oy tercihinde etkili olabilir. Seçmenlere yöneltilen, “Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimin olumlu etkiler” sorusuna verilen yanıtların

ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,510$; $SS=1,173$) düzeyinde olup siyasi partilerin uygulamış ya da vaat etmiş olduğu vergi oranlarının seçmenlerin parti tercihinde etkili olduğu söylenebilir. Vergi düzenlemelerinin gerçekleştirilmesi, bireylerin vergileri algılayışında ve vergileri ödeme isteğinde de etkili olabilecektir. En nihayetinde vergilerin olumsuz yönü üzerine odaklanan bireyler vergi politikalarını yeniden ve kendi isteklerine en yakın şekilde düzenleyen siyasi partilere daha ılımlı yaklaşacaktır. Bireylerin siyasi tercihlerini şekillendirirken vergi politikalarını önemsendiği sonucuna ulaşabiliriz. Vergi politikalarına karşı duyarlı olan bireyler kendi bütçelerinde ve gelirlerinde minimum azalmayı sağlayacak ve vergileri en az oranlarda belirleyen siyasilerden yana tercihte bulunacaktır.

“Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim” sorusuna verilen yanıtların ortalaması katılıyorum ($\bar{X}=3,844$; $SS=1,040$) düzeyinde olup seçmenlerin siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak istemelerinin oy tercihinde etkili olduğu söylenebilir.

3.3.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi

Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi kullanılarak test edilmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu bakımdan cinsiyet değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisini ölçmek amacıyla bir parametrik test olan İlişkisiz Örneklem t-testi uygulanmıştır.

T-testi, hipotez testlerinde en yaygın olarak kullanılan yöntemdir. T-testi ile iki grubun ortalamaları karşılaştırılarak, aradaki farkın rastlantısal mı, yoksa istatistiksel olarak anlamlı mı olduğuna karar verilir. Küçük örneklerle de çalışmaya imkan verdiği için, araştırmacılar için büyük kolaylık sağlamaktadır (Akçıl, 2015:8). İlişkisiz örneklem t-testinde iki ayrı grubun ortalamaları karşılaştırılmaktadır.

Sakarya ili sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerin cinsiyet değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdikleri yanıtların değerlendirilmesine ilişkin t-testi sonuçları EK 2’de sunulmuştur. Yapılan t-testi sonuçlarında ortaya çıkan anlamlı farklar ise Tablo 3.14’de verilmiştir.

Tablo 3.14. Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi

Sorular	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*
	Erkek	262	2,91	1,45			

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Tablo 3.13 değerlendirildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan seçmenlerin “Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler” sorusuna verdiği yanıtların ortalamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir (t= 2,150; p=0,032). Buna göre vergi aflarının kadın katılımcıların ($\bar{X}= 3,20$) oylarını, erkek katılımcılara ($\bar{X}= 2,91$) oranla daha olumlu etkilediği söylenebilir. Diğer sorulara verilen yanıtlar cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde ise anlamlı fark tespit edilmemiştir. Bu durumda kadın ve erkek seçmenlerin görüşlerinin birbirine benzer olduğu söylenebilir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise kadın ve erkeklerin siyasi tercihlere ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olmadığı ifade edilebilir.

3.3.3.2. Yaş Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi

Sakarya ili sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerin yaş değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü varyans (One-Way Anova) analizi sonuçları EK 3’de sunulmuştur.

Varyans analizi, normal dağılım gösteren bağımlı ya da bağımsız toplumların ortalamalarına ilişkin hipotezlerin test edilmesinde yararlanılan bir analiz yöntemidir. Varyans analizi (ANOVA), k gruptan ($k>2$) elde edilen veri setinde incelenen değişkene ait olan genel varyansı (genel değişimin), bu değişime katkıda bulunan öğelerine ayırarak analiz etmeyi sağlayan bir yöntemdir. Tek yönlü varyans analizi ise bağımsız $k>2$ gruplu bir çalışma tasarımında, incelenen bir değişkene ait elde edilen verilerin analizinde yararlanılan bir yöntemdir. K bağımsız örneklem varyans analizi olarak tanımlanabilmektedir. Bağımsız örneklerde t testinin ikiden fazla grup için genellenmiş bir şekli denilebilir (Çolak, 2015:2-6).

Varyans analizi sonucu ortaya çıkan anlamlı farklara ilişkin bulgulara yer verilmiş ve anlamlı farkların ortaya çıkmadığı bulgulara ise EK 3’de yer verilmiştir.

3.3.3.2.1. Yaş Değişkeni ve Parti Tercih İlişkisi

Seçmenlerin yaş değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, yaş değişkeni ve parti tercihi arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.15’de yer verilmiştir.

Tablo 3.15. Yaş Değişkeni ve Parti Tercih

Sorular	Yaş	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	75	3,05	1,39							
	2	175	3,39	1,41							
S2	3	122	3,63	1,25	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	27,01	4	6,75	3,742	0,005*	1-3,4,5
	4	42	3,80	1,27		793,94	440	1,80			
	5	31	3,87	1,20		820,95	444				
	Toplam	445	3,47	1,35							

1= 19-25 yaş, 2= 26-35 yaş, 3=36-45 yaş, 4=46-55 yaş, 5=56 yaş ve üstü

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Genç seçmenlerin orta yaş grubuna göre daha tecrübesiz ve meslek hayatının henüz başında veya öğrenci statüsünde yer alması bu grubun ekonomik açıdan değerlendirmelere daha uzak olmasının bir sebebi olabilir. Şöyle ki bu yaş grubu henüz mesleki bir sorumluluk edinmediğinden ya da aile geçindirme yükümlülüğü olmadığından ekonomik koşulları orta yaş grubuna göre daha geri planda tutabilir.

“Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin ekonomik başarısı etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar yaş değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}=3,742$; $p= 0,005$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde 19-25 yaş aralığındaki katılımcıların ($\bar{X}= 3,05$) puanlarının, 36-45 yaş ($\bar{X}= 3,63$), 46-55 yaş ($\bar{X}= 3,80$) ve 56 yaş üzerindeki katılımcılara ($\bar{X}= 3,87$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durumda 19-25 yaş aralığındaki katılımcıların oy verirken partinin ekonomik başarısını 36 yaş ve üzerindeki katılımcılara oranla daha az dikkate aldığı söylenebilir. Ayrıca 19-25 yaş aralığındaki seçmenlerin büyük ölçüde bir ya da iki kez oy kullanmış olduğunu düşünürsek yaş ilerledikçe seçmenlerin oy verme kriterleri arasına ekonomi faaliyetlerinin girmiş olması doğal karşılanabilir.

3.3.3.2.2. Yaş Değişkeni ve İdeoloji İlişkisi

Seçmenlerin yaş değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, yaş değişkeni ve ideoloji arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.16’da yer verilmiştir.

Tablo 3.16. Yaş Değişkeni ve İdeoloji

Sorular	Yaş	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	75	3,44	1,21							
	2	175	3,92	1,09							
S4	3	122	3,70	1,21	Gruplararası	12,911	4	3,22	2,449	0,046*	1-2
	4	42	3,76	1,18	Gruplarıçi	579,840	440	1,31			
	5	31	3,87	0,95	Toplam	592,751	444				
	Toplam	445	3,76	1,15							

1= 19-25 yaş, 2= 26-35 yaş, 3=36-45 yaş, 4=46-55 yaş, 5=56 yaş ve üstü

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Bireylerin sahip olduğu ideoloji edindiği tecrübe, bulunduğu çevre gibi faktörlerle şekillenebilir. Genç bireylerin sahip olduğu ideoloji zamanla şekillenebilmekte ve bu nedenle diğer bireylere yani yaş bakımından daha olgun bireylere göre ideoloji açısından daha kesin değiştirilemez düşünceler değil de daha şekillenebilir veya esnek düşüncelere sahiptir. Bu bağlamda “Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar yaş değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}= 2,449$; $p= 0,046$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde 19-25 yaş aralığındaki katılımcıların ($\bar{X}= 3,44$) puanlarının, 26-35 yaş ($\bar{X}= 3,92$) aralığındaki katılımcılara oranla düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durumda 19-25 yaş aralığındaki katılımcıların oy verirken sahip olduğu ideolojiyi, 26-35 yaş aralığındaki katılımcılara oranla daha az dikkate aldığı söylenebilir. Aynı zamanda 19-25 yaş aralığındaki katılımcıların ideolojik bağlılığa 26-35 yaş aralığındaki katılımcılara oranla daha az sahip olduğu veya oy verirken başka önceliklere önem verdiği söylenebilir.

3.3.3.2.3. Yaş Değişkeni ve Vergi Oranı İlişkisi

Seçmenlerin yaş değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, yaş değişkeni ve vergi oranı arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.17’de yer verilmiştir.

Tablo 3.17. Yaş Değişkeni ve Vergi Oranı

Sorular	Yaş	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	75	3,42	1,26							
	2	175	3,77	1,08							
S9	3	122	3,54	1,19	Gruplararası	20,279	4	5,07			
	4	42	3,16	1,46	Gruplarıçi	635,622	440	1,44	3,509	0,008*	2-4
	5	31	3,19	1,32	Toplam	655,901	444				
	Toplam	445	3,55	1,21							

1= 19-25 yaş, 2= 26-35 yaş, 3=36-45 yaş, 4=46-55 yaş, 5=56 yaş ve üstü

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihi olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtlar yaş değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 3,509$; $p = 0,008$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların ($\bar{X} = 3,77$) puanlarının, 46-55 yaş ($\bar{X} = 3,16$) aralığındaki katılımcılara oranla yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumda 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların 46-55 yaş aralığındaki katılımcılara oranla vergi oranlarının daha düşük düzeyde olması durumunda oylarının olumlu yönde etkileneceği söylenebilir. Yaş ilerledikçe devlete olan aidiyet duygusu daha fazla belirgin olabilmektedir. Öte yandan vergilerin gerekliliğini, orta yaş üstü seçmen genç seçmenlere nazaran daha fazla önemseyebilir.

3.3.3.2.4. Yaş Değişkeni ve Kamu Harcaması İlişkisi

Seçmenlerin yaş değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, yaş değişkeni ve kamu harcaması arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.18’de yer verilmiştir.

Tablo 3.18. Yaş Değişkeni ve Kamu Harcaması

Sorular	Yaş	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	75	3,38	1,24							
	2	175	3,62	1,06							
S10	3	122	3,63	1,11	Gruplararası	14,887	4	3,72			
	4	42	3,09	1,51	Gruplarıçi	602,335	440	1,36	2,719	0,029*	2-4
	5	31	3,22	1,23	Toplam	617,222	444				
	Toplam	445	3,50	1,17							

1= 19-25 yaş, 2= 26-35 yaş, 3=36-45 yaş, 4=46-55 yaş, 5=56 yaş ve üstü

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimini olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtlar yaş değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}= 2,719$; $p= 0,029$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların ($\bar{X}= 3,62$) puanlarının, 46-55 yaş ($\bar{X}= 3,09$) aralığındaki katılımcılara oranla yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumda 25-36 yaş aralığındaki katılımcıları yüksek oranda yapılan kamusal harcamaların finansmanı için düşük düzeyde vergi alınması 46-55 yaş aralığındaki katılımcılara oranla olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Seçmen tercihi ve vergi ilişkisi anketine verilen yanıtların ortalaması yaş değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir.

3.3.3.3. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi

Sakarya ili sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerin gelir düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesine ilişkin varyans analizi sonuçları Ek 4’de sunulmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklar ise aşağıda verilmiştir.

3.3.3.3.1. Gelir Düzeyi Değişkeni ve İdeoloji İlişkisi

Seçmenlerin gelir düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, gelir düzeyi değişkeni ve seçmenlerin sahip olduğu ideoloji arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.19’da yer verilmiştir.

Tablo 3.19. Gelir Düzeyi Değişkeni ve İdeoloji

Sorular	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	123	3,46	1,18							
	2	153	3,77	1,13	Gruplararası	20,209	3	6,736			
S4	3	114	4,04	1,04	Gruplarıçi	572,541	441	1,298	5,189	0,002*	1-3
	4	55	3,81	1,24	Toplam	592,751	444				
	Toplam	445	3,76	1,15							

1= 1000TL altı, 2= 1001TL-2000TL, 3=2001TL-3000TL, 4=3001TL ve üstü

$p<,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar gelir düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(3-441)}= 5,189$; $p=0,002$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde gelir düzeyi 1000TL altında olan katılımcıların ($\bar{X}= 3,46$) puanlarının, 2001TL-3000TL aralığındaki katılımcılara ($\bar{X}= 4,04$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durumda gelir düzeyi 1000TL altında olan katılımcıların parti tercihlerini yaparken sahip olduğu ideolojiyi 2001TL-3000TL aralığındaki katılımcılara oranla daha az önemseydiği söylenebilir.

3.3.3.3.2. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Partilerin Dini Söylemi İlişkisi

Seçmenlerin gelir düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, gelir düzeyi değişkeni ve partilerin dini söylemi arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.20’de yer verilmiştir.

Tablo 3.20. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Dini Söylemler

Sorular	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S5	1	123	3,35	1,37	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	18,411 899,513 917,924	3 441 444	6,137 2,040	3,009	0,030*	1-4
	2	153	3,15	1,40							
	3	114	3,01	1,51							
	4	55	2,69	1,43							
	Toplam	445	3,11	1,43							

1= 1000TL altı, 2= 1001TL-2000TL, 3=2001TL-3000TL, 4=3001TL ve üstü

$p<,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar gelir düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(3-441)}= 3,009$; $p=0,030$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde gelir düzeyi 1000TL altında olan katılımcıların ($\bar{X}= 3,35$) puanlarının, 3001TL ve üstündeki katılımcılara ($\bar{X}= 2,69$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu bağlamda gelir düzeyi 1000TL altında olan katılımcıların parti tercihinde bulunurken partilerin dini söylemlerini gelir düzeyi 3001TL ve üzerinde olan katılımcılara göre daha çok dikkate aldığı söylenebilir.

3.3.3.3.3. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Vergi Afları İlişkisi

Seçmenlerin gelir düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, gelir düzeyi değişkeni ve çıkarılacak vergi afları arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.21’de yer verilmiştir

Tablo 3.21. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Vergi Afları

Sorular	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S17	1	123	3,26	1,32	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	15,171 839,323 854,494	3 441 444	5,057 1,903	2,657	0,048*	1-4
	2	153	3,00	1,35							
	3	114	3,02	1,40							
	4	55	2,63	1,51							
	Toplam	445	3,03	1,38							

1= 1000TL altı, 2= 1001TL-2000TL, 3=2001TL-3000TL, 4=3001TL ve üstü

p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimizi olumlu etkiler” sorusuna verilen yanıtlar gelir düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(3-441)} = 2,657$; $p=0,048$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde gelir düzeyi 1000TL altında olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,26$) puanlarının, 3001TL ve üstündeki katılımcılara ($\bar{X} = 2,63$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir siyasi partinin çıkarmış ya da vaat etmiş olduğu vergi afları, düşük gelir düzeyindeki seçmenleri yüksek gelir düzeyindeki seçmenlere göre daha fazla etkilediği söylenebilir. Gelir düzeyi düşük seçmen ellerindeki gelirin azalmasından hoşnut olmayacaktır. Bu nedenle gelirlerinde azalmaya yol açabilecek her durumdan kaçınacaktır.

3.3.3.3.4. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Siyasi Partinin İktidarda Olması İlişkisi

Seçmenlerin gelir düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, gelir düzeyi değişkeni ve oy verilen siyasi partinin iktidarda olması durumu arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.22’de yer verilmiştir.

Tablo 3.22. Gelir Düzeyi Değişkeni ve Siyasi Partinin İktidarda Olması

Sorular	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S20	1	123	3,26	1,15	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	15,055 681,673 696,728	3 441 444	5,018 1,546	3,246	0,022*	1-3
	2	153	3,05	1,22							
	3	114	2,78	1,30							
	4	55	2,87	1,33							
	Toplam	445	3,02	1,25							

1= 1000TL altı, 2= 1001TL-2000TL, 3=2001TL-3000TL, 4=3001TL ve üstü
p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum” sorusuna verilen yanıtlar gelir düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(3-441)} = 3,246$; $p=0,022$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde gelir düzeyi 1000TL altında olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,26$) puanlarının, 2001TL-3000TL aralığında olan katılımcılara ($\bar{X} = 2,78$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi 1000TL ve altında olan bireylerin oy verdiği siyasi partilerin iktidarda olması durumunda gelir düzeyi 2001TL-3000TL aralığında olan bireylere göre vergi ödemeye daha istekli olduğu söylenebilir.

3.3.3.3.5. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercihi Ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları Ortalaması

Seçmenlerin gelir düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde elde edilen bulguların ortalamasına Tablo 3.23’de yer verilmiştir.

Tablo 3.23. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeyi Tek Yönlü Varyans Analizi Ortalaması

Sorular	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
Ortalama	1	123	3,42	0,58	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	,945 126,904 127,848	3 441 444	0,315 0,288	1,094	0,351	
	2	153	3,42	0,52							
	3	114	3,45	0,48							
	4	55	3,30	0,54							
	Toplam	445	3,41	0,53							

1= 1000TL altı, 2= 1001TL-2000TL, 3=2001TL-3000TL, 4=3001TL ve üstü

Seçmen tercihi ve vergi ilişkisi anketine verilen yanıtların ortalaması gelir düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir ($F_{(3-441)} = 1,094$; $p = 0,351$). Diğer bir ifadeyle bütün

gelir düzeyi guruplarındaki seçmenlerin seçmen tercihi ve vergi ilişkisi açısından görüşleri birbirine benzer olup genel olarak katılıyorum ($\bar{X}=3,41$) düzeyindedir.

3.3.3.4. Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi

Sakarya ili sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdikleri yanıtların değerlendirilmesine ilişkin varyans analizi sonuçları Ek 5’de sunulmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklar ise aşağıda verilmiştir.

3.3.3.4.1. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Partilerin Dini Söylemi İlişkisi

Seçmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, eğitim düzeyi değişkeni ve partilerin dini söylemi arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.24’te yer verilmiştir.

Tablo 3.24. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Dini Söylemler

Sorular	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S5	1	76	3,60	1,38	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	57,230 860,693 917,924	4 440 444	14,308 1,956	7,314	0,000*	1-5, 3-5
	2	52	3,17	1,24							
	3	160	3,26	1,38							
	4	37	3,13	1,45							
	5	120	2,57	1,46							
	Toplam	445	3,11	1,43							

1= Okuryazar İlkokul, 2= Ortaokul, 3= Lise, 4= Önlisans, 5= Lisans Ve Üstü

*p<.05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar eğitim düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}=7,314$; $p=0,000$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde eğitim düzeyi okuryazar-ilkokul olan katılımcıların ($\bar{X}=3,60$) puanlarının lisans ve üstü katılımcılara ($\bar{X}=2,57$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi lise olan katılımcıların ($\bar{X}=3,26$) puanlarının lisans ve üstü katılımcılara ($\bar{X}=2,57$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi okuryazar-ilkokul düzeyinde olan katılımcılar oy verdiği siyasi partiyi tercih ederken partinin dini söylemlerinden eğitim düzeyi lisans ve üstü katılımcılara göre daha fazla etkilendikleri söylenebilir.

Eğitim düzeyi lise olan katılımcılar oy verdikleri siyasi partiyi tercih ederken partinin dini söylemlerinden eğitim düzeyi lisans ve üstü katılımcılara göre daha fazla etkilendikleri söylenebilir. Bu durumda bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça siyasi partilerin dini söylemlerinden daha az etkilendiği söylenebilir.

3.3.3.4.2. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Oranı İlişkisi

Seçmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, eğitim düzeyi değişkeni ve vergi oranlarının düşük düzeyde belirlenmesi arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.25’de yer verilmiştir.

Tablo 3.25. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Oranı

Sorular	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S9	1	76	3,36	1,26	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,567 641,334 655,901	4 440 444	3,642 1,458	2,499	0,042*	2-3
	2	52	3,25	1,31							
	3	160	3,75	1,22							
	4	37	3,43	1,14							
	5	120	3,57	1,11							
	Toplam	445	3,55	1,21							

1= Okuryazar İlkokul, 2= Ortaokul, 3= Lise, 4= Önlisans, 5= Lisans Ve Üstü

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimini olumlu yönde etkiler.” sorusuna verilen yanıtlar eğitim düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 2,499$; $p=0,042$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde eğitim düzeyi ortaokul olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,25$) puanlarının eğitim düzeyi lise olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 3,75$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi ortaokul olan katılımcıların siyasi partilerin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi durumunda oy tercihini, eğitimi lise düzeyinde olan katılımcılara göre daha az olumlu etkilediği söylenebilir.

3.3.3.4.3. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Afları İlişkisi

Seçmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, eğitim düzeyi değişkeni ve çıkarılacak vergi afları arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.20’de yer verilmiştir

Tablo 3.26. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Afları

Sorular	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	76	3,32	1,47							
	2	52	3,21	1,30							
	3	160	3,12	1,40	Gruplararası	33,069	4	8,267			
S17	4	37	3,18	1,28	Gruplarıçi	821,425	440	1,867	4,428	0,002*	1-5, 3-5
	5	120	2,60	1,28	Toplam	854,494	444				
	Toplam	445	3,03	1,38							

1= Okuryazar İlkokul, 2= Ortaokul, 3= Lise, 4= Önlisans, 5= Lisans Ve Üstü

*p<.05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimini olumlu etkiler.” sorusuna verilen yanıtlar eğitim düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 4,428$; $p=0,002$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde eğitim düzeyi okuryazar-ilkokul olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,32$) puanlarının eğitim düzeyi lisans ve üstü olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 2,60$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi lise olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,12$) puanlarının eğitim düzeyi lisans ve üstü olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 2,60$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi okuryazar-ilkokul olan katılımcılar siyasi partilerin çıkarmış ya da vaat etmiş oldukları vergi aflarından eğitim düzeyi lisans ve üstü olan katılımcılara göre daha fazla olumlu etkilendiği söylenebilir. Eğitim düzeyi lise olan katılımcılar siyasi partilerin çıkarmış ya da vaat etmiş oldukları vergi aflarından eğitim düzeyi lisans ve üstü olan katılımcılara göre daha fazla olumlu etkilendiği söylenebilir. Eğitim düzeyinin artmasıyla vergi ödeme bilincinin de arttığı söylenebilir.

3.3.3.4.4. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Ödeme İsteği İlişkisi

Seçmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, eğitim düzeyi değişkeni ve vergi ödeme isteği arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.27’de yer verilmiştir.

Tablo 3.27. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Vergi Ödeme İsteği

Sorular	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	76	3,27	1,34							
	2	52	3,09	1,20							
S20	3	160	3,17	1,18	Gruplararası	24,488	4	6,122	4,007	0,003*	1-5, 3-5
	4	37	2,91	1,25	Gruplarıçi	672,240	440	1,528			
	5	120	2,66	1,23	Toplam	696,728	444				
	Toplam	445	3,02	1,25							

1= Okuryazar İlkokul, 2= Ortaokul, 3= Lise, 4= Önlisans, 5= Lisans Ve Üstü

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.” sorusuna verilen yanıtlar eğitim düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 4,007$; $p=0,003$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde eğitim düzeyi okuryazar-ilkokul olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,27$) puanlarının eğitim düzeyi lisans ve üstü olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 2,66$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi lise olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,17$) puanlarının eğitim düzeyi lisans ve üstü olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 2,66$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi okuryazar-ilkokul olan katılımcılar oy verdiği siyasi partilerin iktidarda olması durumunda eğitim düzeyi lisans ve üstü olan katılımcılara göre vergi ödemeye daha istekli olduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi lise olan katılımcılar oy verdiği siyasi partilerin iktidarda olması durumunda eğitim düzeyi lisans ve üstü olan katılımcılara göre vergi ödemeye daha istekli olduğu söylenebilir.

Eğitim düzeyi yüksek birey vergi ödemeyi herhangi bir koşula bağlamamaktadır. Şöyle ki eğitim düzeyi yüksek birey vergi ödemenin bilincinde olup her koşulda kendine görev bilmiş iken eğitim düzeyi azaldıkça birey vergi ödeme isteğini belli koşullara dayandırabilmektedir.

Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi anketine verilen yanıtların ortalaması eğitim düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir.

3.3.3.5. Katılımcıların Gelir Kaynağı Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi

Sakarya ili sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerin gelir kaynağı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdikleri yanıtların değerlendirilmesine ilişkin varyans analizi sonuçları Ek 6'da sunulmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklar ise aşağıda verilmiştir.

3.3.3.5.1. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Partinin Ekonomik Başarısı İlişkisi

Seçmenlerin gelir kaynağı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, gelir kaynağı değişkeni ve partilerin ekonomik başarısı arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.28'de yer verilmiştir.

Tablo 3.28. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Partinin Ekonomik Başarısı

Sorular	Gelir Kaynağı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	82	3,39	1,39							
	2	25	3,80	1,32	Gruplararası	15,443	3	5,148			
S2	3	287	3,55	1,33	Gruplarıçi	805,510	441	1,827	2,818	0,039*	3-4
	4	51	3,01	1,40	Toplam	820,953	44				
	Toplam	445	3,47	1,35			4				

1= Ticari Kazanç, 2= Zirai Kazanç, 3=Ücret-Maaş, 4=Serbest Meslek

$p < ,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin ekonomik başarısı etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar gelir kaynağı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(3-441)} = 2,818$; $p = 0,039$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,55$) puanlarının gelir kaynağı serbest meslek olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 3,01$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumda gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcıların oy kullanırken partilerin ekonomik başarılarını serbest meslek erbabı seçmenlere nazaran daha çok göz önünde bulundurdıkları söylenebilir.

3.3.3.5.2. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Vergilerin Saydamlığı İlişkisi

Seçmenlerin gelir kaynağı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, gelir kaynağı değişkeni ve

vergilerin saydamlığı arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.29’da yer verilmiştir.

Tablo 3.29. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Vergilerin Saydamlığı

Sorular	Gelir Kaynağı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S14	1	82	3,81	1,15	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,580 473,914 488,494	3 441 444	4,860 1,075	4,522	0,004*	1-3, 3-4
	2	25	3,80	1,08							
	3	287	4,16	0,98							
	4	51	3,74	1,11							
Toplam		445	4,03	1,04							

1= Ticari Kazanç, 2= Zirai Kazanç, 3=Ücret-Maaş, 4=Serbest Meslek

$p < ,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihi olumlu etkiler” sorusuna verilen yanıtlar gelir kaynağı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(3-441)} = 4,522$; $p = 0,004$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde gelir kaynağı ticari kazanç olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,81$) puanlarının gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 4,16$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durumda gelir kaynağı ticari kazanç olan katılımcıların ödediği vergilerin nerelerde kullanıldığının bilinmesini gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcılara nazaran daha az önemseydiği ve oy kullanırken daha az göz önünde bulundurduğu söylenebilir. Ayrıca gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcıların ($\bar{X} = 4,16$) puanlarının gelir kaynağı serbest meslek olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 3,74$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumda gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcıların ödediği vergilerin nerelerde kullanıldığının bilinmesini gelir kaynağı serbest meslek olan katılımcılara nazaran daha çok önemseydiği ve oy kullanırken daha fazla göz önünde bulundurduğu söylenebilir.

3.3.3.5.3. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Vergi Yükü İlişkisi

Seçmenlerin gelir kaynağı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, gelir kaynağı değişkeni ve vergi yükü arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.30’da yer verilmiştir.

Tablo 3.30. Gelir Kaynağı Değişkeni ve Vergi Yükü

Sorular	Gelir Kaynağı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S15	1	82	3,93	1,14	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	41,729 470,676 512,404	3 441 444	13,910 1,067	13,033	0,000*	1-2, 2-1,3,4, 3-4
	2	25	2,84	1,28							
	3	287	4,05	0,96							
	4	51	3,54	1,06							
	Toplam	445	3,91	1,07							

1= Ticari Kazanç, 2= Zirai Kazanç, 3=Ücret-Maaş, 4=Serbest Meslek

p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler” sorusuna verilen yanıtlar gelir kaynağı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(3-441)} = 13,033$; $p = 0,000$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde gelir kaynağı ticari kazanç olan katılımcıların ($\bar{X} = 3,93$) puanlarının gelir kaynağı zirai kazanç olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 2,84$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumda gelir kaynağı ticari kazanç olan katılımcılar adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformunu gelir kaynağı zirai kazanç olan katılımcılara nazaran daha çok önemseyeceği ve oy kullanırken daha fazla göz önünde bulunduracağı söylenebilir. Ayrıca gelir kaynağı zirai kazanç olan katılımcıların ($\bar{X} = 2,84$) puanlarının gelir kaynağı ticari kazanç olan katılımcılara ($\bar{X} = 3,93$), gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcılara ($\bar{X} = 4,05$) ve gelir kaynağı serbest meslek olan katılımcılara ($\bar{X} = 3,54$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durumda zirai gelir elde eden seçmenlerin adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformunu diğer seçmen gruplarına göre daha az önemseyecekleri ve oy kullanırken daha az göz önünde bulunduracakları söylenebilir. Ayrıca gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcıların ($\bar{X} = 4,05$) puanlarının gelir kaynağı serbest meslek olan katılımcılara oranla ($\bar{X} = 3,54$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumda gelir kaynağı ücret-maaş olan katılımcılar adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformunu gelir kaynağı serbest meslek olan katılımcılara nazaran daha çok önemseyecekleri ve oy kullanırken daha fazla göz önünde bulunduracağı söylenebilir.

Zirai kazanç elde eden seçmen için verginin adil olup olmaması çokta göz önünde bulundurulmayabilir. Çünkü bu gruptaki seçmenin kullandığı tarım

aletlerinin ayrıca özellikle küçük çaplı tarımsal faaliyetle ilgilenen seçmenin ödediği vergilerin doğrudan bu gruptaki bireyleri etkilemesi daha az olanaklıdır.

Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi anketine verilen yanıtların ortalaması gelir kaynağı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir.

3.3.3.6. Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi

Sakarya ili sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerin oy kararı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdikleri yanıtların değerlendirilmesine ilişkin varyans analizi sonuçları EK 7’de sunulmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklar ise aşağıda verilmiştir.

3.3.3.6.1. Oy Kararı Değişkeni ve Siyasi Parti Bağlılığı İlişkisi

Seçmenlerin oy kararı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, oy kararı değişkeni ve siyasi partiye olan bağlılık arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.31’de yer verilmiştir.

Tablo 3.31. Oy Kararı Değişkeni ve Siyasi Parti Bağlılığı

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	280	3,17	1,43							
	2	100	2,60	1,23							
S1	3	30	2,56	1,19	Gruplararası	30,592	4	7,648	3,990	0,003*	1-2
	4	7	3,14	1,57	Gruplarıçi	843,327	440	1,917			
	5	28	2,89	1,47	Toplam	873,919	444				
	Toplam	445	2,98	1,40							

1= Oy vereceğim parti çok önceden bellidir, 2= Adaylar belirlendikten sonra, 3= Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 4= Seçimlerden birkaç gün önce, 5= Sandık başında

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partiye olan bağlılığım etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar oy kararı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 3,990$; $p = 0,003$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcıların ($\bar{X} = 3,17$) puanlarının adaylar belirlendikten sonra diyen katılımcılara

($\bar{X}= 2,60$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcılar oy verdiğim partiyi tercih etmemde partiye bağlılığım etkilidir sorusuna adaylar belirlendikten sonra oy kararı veren katılımcılara nazaran daha fazla katıldıkları söylenebilir.

3.3.3.6.2. Oy Kararı Değişkeni ve İdeoloji İlişkisi

Seçmenlerin oy kararı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, oy kararı değişkeni ve seçmenlerin ideolojisi arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.32’de yer verilmiştir.

Tablo 3.32. Oy Kararı Değişkeni ve İdeoloji

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S4	1	280	3,95	1,10	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	42,368 550,383 592,751	4 440 444	10,592 1,251	8,468	0,000*	1,2,3-4 1-2,5
	2	100	3,54	1,09							
	3	30	3,60	1,00							
	4	7	2,28	0,95							
	5	28	3,14	1,45							
	Toplam	445	3,76	1,15							

1= Oy vereceğim parti çok önceden bellidir, 2= Adaylar belirlendikten sonra, 3= Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 4= Seçimlerden birkaç gün önce, 5= Sandık başında

* $p<,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar oy kararı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}= 8,468$; $p= 0,000$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde oy vereceğim parti çok önceden bellidir ($\bar{X}= 3,95$), adaylar belirlendikten sonra ($\bar{X}= 3,54$) ve seçim kampanyalarını takip ettikten sonra ($\bar{X}= 3,60$) diyen katılımcıların puanlarının seçimlerden birkaç gün önce diyen katılımcılara ($\bar{X}= 2,28$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcıların ($\bar{X}= 3,95$) puanlarının adaylar belirlendikten sonra ($\bar{X}= 3,54$) ve sandık başında diyen katılımcılara ($\bar{X}= 3,14$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcılar, adaylar belirlendikten sonra oy kararımı veririm diyen katılımcılar ve seçim kampanyalarını takip ettikten sonra oy kararımı veririm diyen katılımcılar oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip

olduğum ideoloji etkilidir sorusuna seçimlerden birkaç gün önce oy kararımı veririm diyen katılımcılara oranla daha fazla katıldıkları söylenebilir. Ayrıca oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcılar oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir sorusuna adaylar belirlendikten sonra ve sandık başında oy kararımı veririm diyen katılımcılara nazaran daha fazla katıldıkları söylenebilir.

3.3.3.6.3. Oy Kararı Değişkeni ve Vergi Oranı İlişkisi

Seçmenlerin oy kararı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, oy kararı değişkeni ve vergi oranı arasında katılımcıların görüşlerine yönelik anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.33’de yer verilmiştir.

Tablo 3.33. Oy Kararı Değişkeni ve Vergi Oranı

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	280	3,58	1,22							
	2	100	3,50	1,13							
	3	30	3,93	1,04	Gruplararası	16,552	4	4,138			
	4	7	3,85	1,06	Gruplariçi	639,349	440	1,453	2,848	0,024*	1,3-5
	5	28	2,92	1,38	Toplam	655,901	444				
	Toplam	445	3,55	1,21							

1= Oy vereceğim parti çok önceden bellidir, 2= Adaylar belirlendikten sonra, 3= Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 4= Seçimlerden birkaç gün önce, 5= Sandık başında

* $p < ,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihim olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtlar oy kararı değişkenine göre değerlendirildiğinde de katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 2,848$; $p = 0,024$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde oy vereceğim parti çok önceden bellidir ($\bar{X} = 3,58$) ve seçim kampanyalarını takip ettikten sonra ($\bar{X} = 3,93$) diyen katılımcıların puanlarının sandık başında diyen katılımcılara ($\bar{X} = 2,92$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Oy vereceğim parti önceden bellidir diyen katılımcılar ve seçim kampanyalarını takip ettikten sonra oy kararımı veririm diyen katılımcılar bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihim olumlu yönde etkiler sorusuna oy kararımı sandık başında veririm diyen katılımcılara oranla daha fazla katıldıkları söylenebilir.

3.3.3.6.4. Oy Kararı Değişkeni ve Kamu Harcamaları İlişkisi

Seçmenlerin oy kararı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, oy kararı değişkeni ve kamu harcamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.34’de yer verilmiştir.

Tablo 3.34. Oy Kararı Değişkeni ve Kamu Harcamaları

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	280	3,56	1,14							
	2	100	3,48	1,15							
S10	3	30	3,66	1,09	Gruplararası	13,771	4	3,443	2,510	0,041*	1-5
	4	7	3,71	1,38	Gruplarıçi	603,452	440	1,371			
	5	28	2,85	1,43	Toplam	617,222	444				
	Toplam	445	3,50	1,17							

1= Oy vereceğim parti çok önceden bellidir, 2= Adaylar belirlendikten sonra, 3= Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 4= Seçimlerden birkaç gün önce, 5= Sandık başında

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hâsılatı ile finanse etmesi oy tercihi olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtlar oy kararı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}= 2,510$; $p= 0,041$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcıların ($\bar{X}= 3,56$) puanlarının sandık başında diyen katılımcılara ($\bar{X}= 2,85$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcılar bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hâsılatı ile finanse etmesi oy tercihi olumlu yönde etkiler sorusuna oy kararını sandık başında veren katılımcılara göre daha fazla katıldıkları söylenebilir.

3.3.3.6.5. Oy Kararı Değişkeni ve Vergi Saydamlığı İlişkisi

Seçmenlerin oy kararı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, oy kararı değişkeni ve vergilerin saydamlığı arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.35’de yer verilmiştir.

Tablo 3.35. Oy Kararı Değişkeni ve Vergi Saydamlığı

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	280	4,03	1,04							
	2	100	4,09	0,98							
S14	3	30	4,33	0,80	Gruplararası	15,602	4	3,901	3,629	0,006*	1,2,3-5
	4	7	4,42	0,53	Gruplarıçi	472,892	440	1,075			
	5	28	3,39	1,37	Toplam	488,494	444				
	Toplam	445	4,03	1,04							

1= Oy vereceğim parti çok önceden bellidir, 2= Adaylar belirlendikten sonra, 3= Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 4= Seçimlerden birkaç gün önce, 5= Sandık başında

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihim olumlu etkiler” sorusuna verilen yanıtlar oy kararı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 3,629$; $p = 0,006$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde oy vereceğim parti çok önceden bellidir ($\bar{X} = 4,03$), adaylar belirlendikten sonra ($\bar{X} = 4,09$) ve seçim kampanyalarını takip ettikten sonra ($\bar{X} = 4,33$) diyen katılımcıların puanlarının sandık başında diyen katılımcılara ($\bar{X} = 3,39$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcıların, adaylar belirlendikten sonra oy kararımı veririm diyen katılımcıların ve seçim kampanyalarını takip ettikten sonra oy kararımı veririm diyen katılımcıların, ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihim olumlu etkiler sorusuna sandık başında oy kararını veren katılımcılara göre daha fazla katıldığı söylenebilir.

3.3.3.6.6. Oy Kararı Değişkeni ve Siyasi Partinin İktidarda Olması İlişkisi

Seçmenlerin oy kararı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, oy kararı değişkeni ve oy verilen siyasi partinin iktidarda olması arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.36’da yer verilmiştir.

Tablo 3.36. Oy Kararı Değişkeni ve Siyasi Partinin İktidarda Olması

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S20	1	280	3,18	1,27	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	31,325 665,403 696,728	4 440 444	7,831 1,512	5,178	0,000*	1-5
	2	100	2,94	1,17							
	3	30	2,56	0,97							
	4	7	2,57	1,13							
	5	28	2,28	1,18							
Toplam	445	3,02	1,25								

1= Oy vereceğim parti çok önceden bellidir, 2= Adaylar belirlendikten sonra, 3= Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 4= Seçimlerden birkaç gün önce, 5= Sandık başında

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum” sorusuna verilen yanıtlar oy kararı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 5,178$; $p = 0,000$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcıların ($\bar{X} = 3,18$) puanlarının sandık başında diyen katılımcılara ($\bar{X} = 2,28$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcılar oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum sorusuna sandık başında oy kararını veren katılımcılara oranla daha fazla katıldıkları söylenebilir.

3.3.3.6.7. Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Tek Yönlü Varyans Analizi Ortalaması

Seçmenlerin oy kararı değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde elde edilen bulguların ortalaması Tablo 3.37’de yer verilmiştir.

Tablo 3.37. Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlarının Ortalaması

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
Seçmen Tercihi Ve Vergi İlişkisi	1	280	3,46	0,53	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	4,345 123,503 127,848	4 440 444	1,086 0,281	3,870	0,004*	1-5
	2	100	3,36	0,48							
	3	30	3,43	0,41							
	4	7	3,47	0,53							
	5	28	3,06	0,67							
Toplam	445	3,41	0,53								

1= Oy vereceğim parti çok önceden bellidir, 2= Adaylar belirlendikten sonra, 3= Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 4= Seçimlerden birkaç gün önce, 5= Sandık başında

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi anketine verilen yanıtların ortalaması oy kararı değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 3,870$; $p = 0,004$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde oy vereceğim parti çok önceden bellidir diyen katılımcıların ($\bar{X} = 3,46$) puanlarının sandık başında diyen katılımcılara ($\bar{X} = 3,06$) oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada seçmenlerin siyasi tercihlerini ne zaman belirlediğini öğrenmek amacıyla katılımcılara yöneltilen oy kararı sorusuna katılımcıların büyük bir çoğunluğu oy vereceği partinin çok önceden belli olduğunu söylemiştir. Bu durumda seçmenlerin yarısından fazlasının önceden belirlediği bir siyasi görüşü olduğu ve bu siyasi tercihe göre oy verdiği söylenebilir.

3.3.3.7. Katılımcıların Siyasete İlgili Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi

Sakarya ili sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerin siyasete ilgi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesine ilişkin varyans analizi sonuçları EK 8’de sunulmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklar ise aşağıda verilmiştir.

3.3.3.7.1. Siyasete İlgili Değişkeni ve Parti Bağlılığı İlişkisi

Seçmenlerin siyasete olan ilgi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, siyasete ilgi değişkeni ve siyasi partiye olan bağlılık arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.38’de yer verilmiştir.

Tablo 3.38. Siyasete İlgili Değişkeni ve Parti Bağlılığı

Sorular	Siyasete İlgili	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S1	1	69	2,78	1,29	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	32,258 841,662 873,919	4 440 444	8,064 1,913	4,216	0,002*	1,2,3-5
	2	121	2,94	1,41							
	3	190	2,87	1,38							
	4	39	3,51	1,39							
	5	26	3,76	1,47							
	Toplam	445	2,98	1,40							

1= Siyasetle ilgilenmiyorum, 2= Sadece oy kullanırım, 3= Alt düzeyde siyasete katılım, 4= Orta düzeyde siyasete katılım, 5= Üst düzeyde siyasete katılım

* $p < ,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

Üst düzeyde siyasete katılım gösteren seçmenler parti tercihinde bulunurken partiye olan bağlılık konusunda alt düzeyde siyasete katılım gösteren seçmenlere göre daha hassas davranabilmektedir. Öte yandan alt düzeyde siyasete katılan ya da siyasetle ilgilenmeyen seçmenlerin bir partiye bağlılığının üst düzeylerde olması beklenemez. Çünkü bir siyasi partiye bağlı olan seçmen partinin faaliyetlerini takip eder ve bu bakımdan da siyasetle kısmen de olsa ilgilenmiş olur. Bu bakımdan üst düzeyde siyasetle ilgilenen seçmenlerin siyasi partilere bağlılık göstererek siyasi tercihte bulunması beklenir. Bu bağlamda, “Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partiye olan bağlılığım etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar siyasete ilgi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}= 4,216$; $p= 0,002$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde siyasetle ilgilenmiyorum ($\bar{X}= 2,78$), sadece oy kullanırım ($\bar{X}= 2,94$) ve alt düzeyde siyasete katılıyorum ($\bar{X}= 2,87$) diyen katılımcıların puanlarının üst düzeyde siyasete katılıyorum diyen katılımcılara ($\bar{X}= 3,76$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir.

3.3.3.7.2. Siyasete İlgi Değişkeni ve İdeoloji İlişkisi

Seçmenlerin siyasete olan ilgi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, siyasete ilgi değişkeni ve sahip olunan ideoloji arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.39’da yer verilmiştir.

Tablo 3.39. Siyasete İlgi Değişkenine ve İdeoloji

Sorular	Siyasete İlgi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S4	1	69	3,47	1,22	Gruplararası Gruplariçi Toplam	17,892 574,859 592,751	4 440 444	4,473 1,306	3,424	0,009*	1,2-5
	2	121	3,64	1,14							
	3	190	3,82	1,11							
	4	39	3,92	1,15							
	5	26	4,34	1,09							
	Toplam	445	3,76	1,15							

1= Siyasetle ilgilenmiyorum, 2= Sadece oy kullanırım, 3= Alt düzeyde siyasete katılıyorum, 4= Orta düzeyde siyasete katılıyorum, 5= Üst düzeyde siyasete katılıyorum

* $p<,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir” sorusuna verilen yanıtlar siyasete ilgi değişkenine göre değerlendirildiğinde

katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}= 3,424$; $p= 0,009$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde siyasetle ilgilenmiyorum ($\bar{X}= 3,47$) ve sadece oy kullanırım ($\bar{X}= 3,64$) diyen katılımcıların puanlarının üst düzeyde siyasete katılırim diyen katılımcılara ($\bar{X}= 4,34$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir.

3.3.3.7.3. Siyasete İlgili Değişkeni ve Vergi Oranları İlişkisi

Seçmenlerin siyasete olan ilgi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, siyasete ilgi değişkeni ve vergi oranlarının düşük düzeyde belirlenmesi arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.40'da yer verilmiştir.

Tablo 3.40. Siyasete İlgili Değişkeni ve Vergi Oranları

Sorular	Siyasete İlgisi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S9	1	69	3,26	1,29	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,368 641,533 655,901	4 440 444	3,592 1,458	2,464	0,045*	1-3
	2	121	3,52	1,10							
	3	190	3,73	1,23							
	4	39	3,30	1,07							
	5	26	3,53	1,42							
	Toplam	445	3,55	1,21							

1= Siyasetle ilgilenmiyorum, 2= Sadece oy kullanırım, 3= Alt düzeyde siyasete katılırim, 4= Orta düzeyde siyasete katılırim, 5= Üst düzeyde siyasete katılırim

* $p<,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihi olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtlar siyasete ilgi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)}= 2,464$; $p= 0,045$).). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde siyasetle ilgilenmiyorum ($\bar{X}= 3,26$) diyen katılımcıların puanlarının alt düzeyde siyasete katılırim diyen katılımcılara ($\bar{X}= 3,73$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Bu bağlamda siyasetle ilgilenmeyen seçmen kitlesinin aynı zamanda siyasilerin sunduğu vergi politikalarını siyasetle alt düzeyde de olsa ilgilenen seçmen kitlesine nazaran daha az dikkate aldığı görülmektedir.

3.3.3.7.4. Siyasete İlgili Değişkeni ve Kamu Harcamaları İlişkisi

Seçmenlerin siyasete olan ilgi değişkenine göre seçmen tercihi ve vergi ilişkisi ölçeğine verdiği yanıtların değerlendirilmesinde, siyasete ilgi değişkeni ve kamu harcamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiş olup bulgulara Tablo 3.41’de yer verilmiştir.

Tablo 3.41. Siyasete İlgili Değişkeni ve Kamu Harcamaları

Sorular	Siyasete İlgili	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
	1	69	3,13	1,27							
	2	121	3,50	1,12							
S10	3	190	3,70	1,08	Gruplararası	21,256	4	5,314	3,923	0,004*	1-3
	4	39	3,48	1,18	Gruplarıçi	595,966	440	1,354			
	5	26	3,11	1,50	Toplam	617,222	444				
	Toplam	445	3,50	1,17							

1= Siyasetle ilgilenmiyorum, 2= Sadece oy kullanırım, 3= Alt düzeyde siyasete katılımım, 4= Orta düzeyde siyasete katılımım, 5= Üst düzeyde siyasete katılımım

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

“Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hâsılatı ile finanse etmesi oy tercihimizi olumlu yönde etkiler” sorusuna verilen yanıtlar siyasete ilgi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F_{(4-440)} = 3,923$; $p = 0,004$). Bu farkın kaynağı Tukey testi ile incelendiğinde siyasetle ilgilenmiyorum ($\bar{X} = 3,13$) diyen katılımcıların puanlarının alt düzeyde siyasete katılımım diyen katılımcılara ($\bar{X} = 3,70$) oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Siyasetle ilgilenmeyen seçmenin siyasi partilerin sunmuş olduğu politikalarına karşı da diğer seçmenlere göre daha ilgisiz olduğu görülmektedir.

Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi anketine verilen yanıtların ortalaması siyasete olan ilgi değişkenine göre değerlendirildiğinde katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir ($F_{(4-440)} = 0,796$; $p = 0,529$). Bu durumda katılımcıların siyasete ilgi düzeylerinin genel anlamda seçmen tercihi ve vergi ilişkisi açısından etkili olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan seçmenlerin siyasete ilgi düzeyi değişkenine göre siyasi tercihlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı genel olarak incelendiğinde istatistiksel

olarak katılımcıların görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Ancak bazı sorular arasında farklılıklar olduğu söylenebilir. Siyasetle ilgilenmeyen seçmenler siyasetle alt düzeyde ilgilenen bireylere göre vergi oranlarının düşük düzeyde belirlenmesi oy tercihleri konusunda daha az bir etkiye sahip olduğu belirtilebilir. Aynı şekilde siyasetle ilgilenmeyen seçmenler için kamu harcamalarının düşük düzeyde vergilerle finanse edilmesi oy tercihlerinde alt düzeyde siyasetle ilgilenen seçmenlere göre daha az etkiye sahip olduğu söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Seçmen, siyasi sistem üzerinde etkili olan ve siyasi partilerin kararlarını oylama davranışı sayesinde onaylama ya da sorgulama hakkına sahip olan bireylerdir. Seçmenler siyasi partilerin ya da hükümetin faaliyetlerini değerlendirip oy vererek görüşünü dile getirebilmekte ve bu bakımdan siyasi kararların şekillenmesinde etkili olabilmektedir.

Seçmenler siyasi tercihlerini belirlerken sosyodemografik, psikolojik ve ekonomik faktörler gibi bazı değişkenlerden etkilenebilir. Seçmenlerin siyasi tercihinde etkili olan ekonomik faktörlerin başında ise vergiler gelmektedir.

Seçmenlerin siyasi tercihlerini belirleme noktasında vergilerin ne derece öneme sahip olduğunu belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak “Seçmenlerin siyasi tercihinin şekillenmesinde siyasi partilerin vergilere yönelik politikaları etkilidir.” hipotezi test edilmiş ve elde edilen bulgular dahilinde vergilerin siyasi tercihler üzerinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir.

Siyasiler seçmenlerin tercihlerinde etkili olabilecek politikaları belirlerken seçmenlerin hangi politikalara daha fazla reaksiyon gösterdiklerini göz önünde bulundurur. Burada genellikle kendi çıkarı doğrultusunda hareket eden siyasiler iktidar olma çabasıyla seçmenin kulağına hoş gelecek vaatleri ve seçmeni etkileyebileceği politikaları tercih edecektir. Bu doğrultuda vergileri daima politika aracı olarak kullanacak olan siyasiler seçmenin oyunu kendilerine çekmenin gayretinde olacaktır. Demokratik bir sistemde ve oylamanın siyasi iktidarı belirlediği bir süreçte siyasiler vergiler gibi önemli bir aracı göz ardı etmeyecektir.

Vergilerin seçmen davranışları üzerindeki etkisine yönelik olarak yapılan bu çalışmada farklı unsurlar ele alınmıştır. Çalışmada yaş ve eğitim düzeyinin de seçmenler üzerinde ne derecede etkili olduğu incelenmiştir. Yaş düzeyi arttıkça seçmenlerin belli bir ideolojik düşünceye sahip olup bu düşünce doğrultusunda karar aldığı ifade edilebilir. Ayrıca genç yaşlarda henüz bir ideolojik bağlılığın olmadığı da söylenebilir. Genç seçmenlerin vergilerin düşük düzeyde belirlenmesi durumunda siyasi tercihlerinin değişebileceğini orta ve üstü yaş grubunda ise vergiler azaltılsa

bile siyasi tercihleri üzerinde çokta etkili olmayacağı sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda eğitim düzeyi yüksek bireylerin vergi oranlarının düşürülmesine karşı daha duyarlı olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi ve yaş değişkeni ile birlikte seçmenlerin oy kararını ne zaman verdiği konusu araştırılmıştır.

Oy kararı önceden belli olan seçmenler ile seçim kampanyalarını takip eden seçmenler vergi oranlarının düşük düzeyde belirlenmesi halinde oy tercihlerinin olumlu etkileneceğini belirtmiştir. Aynı zamanda oy kararı çok önceden belli olan seçmenler kamu harcamalarının düşük düzeyde vergiler ile finanse edilmesi ile oy kararlarında olumlu bir etki olacağını belirtmiştir. Bu durumda bizlere seçmenlerin bağlı olduğu partiler ya da sahip olduğu siyasi düşüncelerin kendi açılarından fayda getirisi olduğu takdirde değişebileceğini dolaylı biçimde ifade ettiği söylenebilir. Ayrıca bu seçmenler ödenen vergilerin açık ve net olarak nerelerde kullanıldığını gördüğü takdirde oy kararlarında olumlu bir etki olacağını belirtmiştir.

Seçmenlerin siyasi tercihlerini belirlerken partilerin ekonomik başarılarını göz önünde bulundurduğu söylenebilir. Ayrıca seçmenin tercihleri üzerinde ülkedeki politik gündem ve sahip olduğu ideoloji de etkili olabilmektedir. Öte yandan seçmenin tercihinde ülkedeki politik gündem ya da ideoloji faktörünün her ne kadar etkili olduğu görülse de siyasi partilerin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi, vergi oranlarının düşük düzeyde belirlenmesi, yüksek düzeyde kamu harcamalarının düşük düzeyde vergiler ile finanse edilmesi, ödenen vergilerin açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi, adil vergi yükünü sağlayacak bir vergi reformunun olması, siyasi partilerin uygulamış ya da vaat etmiş olduğu vergi oranları ve oy verilen siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olunmasının seçmenin siyasi tercihleri üzerinde daha fazla etkili olduğu görülmüştür. Seçmenlerin vergi politikalarına yönelik yapılan düzenlemelere duyarlı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Genel çerçevede araştırma bulgularından yola çıkarak seçmenlerin siyasi tercihte bulunurken vergileri göz ardı etmediği söylenebilir. Seçmenler adaletli bir vergi sistemi olmasını ve vergilerin açık ve anlaşılır bir biçimde uygulanmasını istediğini ve adil bir vergi reformu sağlayacak siyasi partilerden yana tercihlerini

kullanabileceğini belirtmiştir. Seçmenlerin büyük çoğunluğu vergilerin kamusal mal ve hizmet sunmak için alındığını düşünse de bir kısmı vergilerin karşılıksız olarak alındığını düşünmektedir. Bireylerin vergilerin kendilerine nasıl hizmet olarak dönüştüğünü şeffaf bir şekilde takip edebildiği takdirde fikri değişebilir ve bu doğrultuda daha sağlıklı tercihte bulunabilir. Seçmen siyasi partilerin hem geçmiş dönem vergi politikaları hem de gelecekteki vergi politikalarına dönük vaatlerini açık bir şekilde görebildiği takdirde kendisine en uygun siyasi partiden tercihi kullanabilecektir. Öte yandan siyasiler için vergi politikalarının ya da vergi politikalarına yönelik vaatlerinin tam anlamıyla seçmen tarafından net bir şekilde görülmesi her zaman faydacı bir yol izlemeleri noktasında doğru bir politika olmayabilir nitekim seçmen her ne kadar vergiyi vatandaşlık görevi olarak görse de her zaman vergiyi gönüllü ödeme taraftarı olmayabilir. Şöyle ki vergi politikalarının ya da vergi düzenlemelerinin her zaman birey tarafından açıkça anlaşılması vergiye yönelik olumsuz bir algı oluşturabilir.

Siyasi süreç içerisinde siyasilerin vergilere yönelik vaatleri de sadece vaatten ibaret olmamalı ve iktidar oldukları takdirde bu vaatleri en doğru biçimde yerine getirmesi gerekir. Sadece vaat olarak kalan vergi politikaları seçmenlerin gelecek seçimlerde tercihlerinin değişmesinde etkili olacaktır. Ayrıca siyasiler adil bir vergi sistemi ile seçmenlerin yük olarak da gördüğü vergiyi daha kabul edilir hale getirmelidir.

Esasında seçmenler için vergiler yadsınamaz bir öneme sahiptir. En nihayetinde seçmenler vergiyi bir vatandaşlık görevi olarak görmekte ve bu düşüncenin de bilincindedir. Seçmenler vergiyi hem kutsal bir ödev hem de kamu harcamalarının karşılığı olarak görmekte ancak seçmenlerin vergilerden kaynaklanan gelir kaybının da etkisiyle vergiye karşı negatif bir tavır da sergileyebilmektedir. Bu nedenle daha adaletli bir vergi sistemi, adil bir vergi reformu ve vergilerin şeffaf bir şekilde harcanması gerçekleştirilirse seçmenler daha istekli bir biçimde vergilerini ödemeye devam etmekle birlikte öte yandan siyasi tercihlerini kendi faydasıyla örtüşen partilerden yana şekillendirecektir. Seçmenler için siyasi tercihte bulunurken vergi politikaları önemli bir değişken olarak görülmektedir. Siyasi partiler bu süreçte

vergi politikalarını oy kazanma aracı olarak kullanmakla kalmayıp kalıcı ve aynı zamanda seçmeni memnun edecek politikalar gerçekleştirme yoluna gidebilir. Bu sayede hem kendi faydası hem de seçmenin faydasını gözetmiş olur.

Bu çalışma Sakarya ili seçmen kitlesi ile sınırlıdır. Literatürde vergilerin seçmenlerin tercihleri üzerinde ne düzeyde etkili olduğu konusu sınırlı bir şekilde ele alınmış bu bakımdan araştırma bu konuda yapılacak çalışmalara katkı sağlayabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu konuda yapılacak çalışmaların il bazında değil de bölgesel bazda yapılması araştırmanın daha kapsamlı olması ve seçmen davranışlarında vergilerin etki düzeyinin anlaşılması açısından fayda sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Akcagündüz, Emre (2010); "Kamu Tercih Teorisi Ve Türkiye Üzerine Olan Etkisi Üzerine Bir İnceleme," *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, s. 29-35.

Akçıl, Mustafa (2015); "Parametrik Testler", <http://www.egitim.aku.edu.tr/parametrik%20testler.ppt> (Erişim Tarihi: 02.03.2015).

Akgün, Birol (2000); "Türkiye'de Seçmen Davranışı: Partizan Tutumlar, İdeoloji Ve Ekonomik Faktörlerin Oy Vermeye Etkisi," *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, Cilt 1, Sayı 4, s. 75-92.

Aktan, Coşkun Can ve Dileyici, Dilek (2001); "Kamu Ekonomisinde Karar Alma ve Oylama Yöntemleri," *Kamu Tercih ve Anayasal İktisat Dergisi*, Sayı 1, s. 112-128.

Aktan, Coşkun Can, Dileyici, Dilek ve Özen, Ahmet (2006); "Kamu Ekonomisinin Yönetiminde İki Farklı Ekonomi Politikası Yaklaşımı: İradî ve Takdiri Kararlara Karşı Kurallar," *İçinde Coşkun, Can, Aktan, Dilek Dileyici, İstiklal Yaşar Vural, (Ed.)*.

Aktan, Coşkun Can, Utkulu, Utku ve Togay, Selehattin (1998); *Nasıl Bir Para Sistemi*, İMKB Yayını, İstanbul.

Ankara, Hüseyin, Yerel, Süheyla ve Konuk, Adnan (2007); "Açık Ocak Madenindeki Kamyonların Özdeşliklerinin İki Örnek Kolmogorov-Smirnov (K-S) Testi İle Belirlenmesi", *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, s. 105-108.

Antunes, Rui (2010); "Theoretical Models of Voting Behaviour," *Exedra*, Sayı 4, s. 145-170.

Arıman, Yasemin (2013); "Seçmenlerin Siyasi Tercihleri Üzerinde Vergilerin Etkisi: Trabzon Örneği," Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Arrow, Kenneth J. (1951); " Social Choice and Individual Values." *Wiley, New York.*

Asim, Muhammad ve Shawar, Durre (2012); "Voting Behavior of People Towards Different Political Parties in District Faisalabad, Pakistan," *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Cilt 3, Sayı 2, s. 85-91.

Avşar, Nilüfer (2002); "Seçmen Davranışının Sosyo-Ekonomik Boyutları ve Mesleğin Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkileri: Isparta Örnek Olay Araştırması," Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Aydın, Kenan ve Özbek, Volkan (2004); "Ailenin Seçmen Davranışları Üzerindeki Etkisi," *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 2, s. 144-167.

Aydın Kılıç, Esra (2012); "Seçmenlerin Oy Verme Davranışlarında Etkili Olan Siyasal Faktörlere İlişkin Bir Araştırma: Ankara Örneği," *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, Sayı 2, s. 179-222.

Baltacı, Cemal, ve Eke, Erdal (2012); "Siyasal Propaganda Araçlarının Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkisine Yönelik Seçmen Algısı: Isparta Örnek Olayı," *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, s. 115-126.

Beren, Fatih (2013); "Seçmen Tercihine Etki Eden Faktörler ve Seçim Güvenliği: Şanlıurfa İli Örneği," *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, s. 191-214.

Berksoy, Turgay ve Demir, İbrahim (2004); "Politik Vergi Çevrimleri: Türkiye’de Vergi Yüğü Üzerinde Politik Etkiler," *Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları, Önlenmesi Yolları*, 19. Türkiye Maliye Sempozyumu, s. 513-532.

Besley, Timothy, ve Case, Anne (1992); "Incumbent Behavior: Vote Seeking, Tax Setting and Yardstick Competition," *National Bureau Of Economic Research*, Sayı: W4041.

Bonneau, C. W., ve Cann, D. M., April). Individual-Level Factors And Voter Participation in Judicial Elections. In *Annual Meeting Of The Midwest Political Science Association, Chicago* (Pp. 11-14).

Bonneau, Chris W. ve Damon M. Cann (2013); "Individual-Level Factors And Voter Participation in Judicial Elections." Annual Meeting Of The Midwest Political Science Association, https://scholar.google.com.tr/scholar?q=Individual-level+factors+and+voter+participation+in+judicial+elections.+In+annual+meeting+of+the+midwest+political+science+association&btnG=&hl=tr&as_sdt=0%2C5, (Erişim Tarihi: 10.08.2014).

Congleton, Roger D. (2002); "The Median Voter Model," *The Encyclopedia of Public Choice*, Springer US, s. 707-712.

Çakır, Hamza, ve Biçer, Ahmet (2015); "Türkiye Yerel Seçimlerinde Seçmen Tercihlerini Etkileyen Kriterler: 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Kayseri Örneği Özet," *Erciyes İletişim Dergisi* Cilt 4, Sayı.1, s. 1-16.

Çınar, Ali (2010); "Ekonominin Seçmen İdeolojisi Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği," Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Çinko, Levent (2006); "Seçmen Davranışları İle Ekonomik Performans Arasındaki İlişkilerin Teorik Temelleri ve Türkiye Üzerine Genel Bir Değerlendirme," *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 61, Sayı 1, s. 103-116.

Çolak, Ertuğrul (2011); "Varyans Analizi (ANOVA) Kruskal-Wallis H Testi", http://www.eczfak.anadolu.edu.tr/bolumSayfalari/belgeler/ecz2014%2011_20140527094539.pdf (Erişim Tarihi: 03.04.2015).

Çukurçayır, M. Akif (2000); *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Yargı Yayınevi, Ankara.

Çukurçayır, M. Akif (2002); *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Çizgi Kitabevi, Konya.

Damlapınar, Zülfikar, ve Balcı, Şükrü (2005); "Seçmenin Zihnindeki Aday İmajını Belirleyen Etkenler: 28 Mart 2004 Yerel Seçimleri Alan Araştırması," *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, s. 58-79.

Daude, Christian ve Melguizo, Ángel (2010); "Taxation and More Representation?: On Fiscal Policy, Social Mobility and Democracy in Latin America," *OECD Publishing*, Sayı 294.

Demir, İ. Cemil (2013); "Seçmen Tercihlerinin Oluşumunda Vergi Propagandası: Ampirik Bir Çalışma," *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 26, Sayı 26, s. 37-56.

Demirci Orel, Fatma, ve Nakıboğlu, Burak (2010); "Genç Seçmenlerin Oy Tercihlerinde Politik Pazarlama Faaliyetlerinden Etkilenme Düzeyleri," *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, Cilt 47, Sayı 543, s. 65-78.

Diker, Ersin, Güllüpunar, Hasan ve Aslan, Ş. Emre (2013); "Oy Verme Yaklaşımları Bağlamında Aday Merkezli Seçmen Tercihi Üzerine Deneysel Bir Araştırma," *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 35, s. 1-21.

Doğan, Adem ve Göker, Göksel (2010); "Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği)," *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, s. 159-187.

Downs, Anthony (1957); "An Economic Theory Of Political Action in a Democracy," *The Journal of Political Economy*, s. 135-150.

Dursun, Davut (2012); *Siyaset Bilimi*, Beta Basım Yayım Dağıtım Aş., İstanbul.

Eke, Erdal (2008); "Siyasal Propaganda Araçlarının Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkisi: Isparta Örnek Olayı" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Ercins, Gülay (2007); "Türkiye'de Sosyo-Ekonomik Faktörlere Bağlı Olarak Değişen Seçmen Davranışı," *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, s. 25-40.

Erdoğan, Seyfettin (2004); *Siyaset-Ekonomi İlişkileri*, Değişim Yayınevi, İstanbul.

Eser, Hamza Bahadır (2012); "Dinin Siyasal Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Antalya Örnek Olay Araştırması," *İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 3, s. 1-40.

Eymen, U. Erman (2007); *SPSS 15.0 Veri Analiz Yöntemleri*, www.istatistikmerkezi.com (Erişim Tarihi: 01.25.2015).

Fair, Ray C. (1978); "The Effect of Economic Events on Votes For President," *The Review of Economics and Statistics*, Cilt 60, Sayı 2, s. 159-173.

GİB (2014); *Vergilendirme Bülteni*, <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/taxation8.pdf>, (Erişim Tarihi:02.03.2014).

Gidengil, Elisabeth, Harell, Allison ve Erickson, Bonnie H. (2007); "Network Diversity And Vote Choice: Women's Social Ties and Left Voting in Canada," *Politics & Gender*, Cilt 3, Sayı 2, s. 151-177.

Gökçe, Orhan; Akgün, Birol ve Karaçor (2002); "Süleyman 3 Kasım Seçimlerinin Anatomisi: Türk Siyasetinde Süreklilik ve Değişim," *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, s. 1-44.

Gümüş, Burak (2006); "Eğitim Düzeyinin Seçmen Davranışındaki Rolü ve Antalya Örnek Olayı," Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Gümüş, Handan (2009); “*Türk Seçmen Davranışı ve AKP, CHP, MHP’nin Seçmen Tabanları*,” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Güvel, Enver Alper ve Koç, Aylin (2011); “Kamu Açıklarının Politik Ekonomisi”, *Sosyo Ekonomi*, Cilt 14, Sayı 14, s. 231-251.

Hamel, Elizabeth, Brodie, Mollyann ve Morin, Richard (2003); “Age and the American Electorate, Younger Voters,” *Public Perspective*, S. 12-15.

Harder, Joshua ve Krosnick, Jon A. (2008); “Why Do People Vote? A Psychological Analysis of the Causes of Voter Turnout,” *Journal of Social Issues*, Cilt 64, Sayı 3, s. 525-549.

Hatfield, William J. ve Miguel, Gerard (2010); “A Political Economy Theory of Partial Decentralization,” *Journal of the European Economic Association*, Cilt 10, Sayı 3, s. 605-633.

Kalender, Ahmet (2000); *Siyasal İletişim*, Çizgi Kitabevi, Konya.

Kapusızoğlu, Mehmet (2011); “Ekonomik Kriz, 2002 Seçimleri ve Seçmen Tercihi,” *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 3, No 2, s. 121-131.

Karadağ, Ahmet (2006); “Sürdürülebilir Demokrasi,” *Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, s. 75-101.

Kayabaşı, Yeltekin (2005); “*Politik Yozlaşmaya Çözüm Olarak Anayasal İktisat*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Kayıran, Meltem (2013); "Kamu Malları: Piyasa Başarısızlığı mı Teorilerin Başarısızlığı mı?" *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 68, Sayı 04, s. 147-184.

Kılınç, Kamil ve Urhan, Yalçın (2012); “Şeffaf ve Hesap Verebilir Kamu Yönetimi Sempozyumu.”

Kırtak, V. Nilay (2015); “Faktör Analizi, Çok Değişkenli İstatistikler,” http://w3.balikesir.edu.tr/~demirci/faktor_analiz.pdf (Erişim Tarihi: 01.02.2015).

Kızıldere, Nurcihan (2002); “Kadınların Oy Verme Davranışlarını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler Kadın Seçmenler Üzerine Bir Araştırma: Isparta Uygulaması,” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Markus, Gregory B. (1992); "The Impact of Personal and National Economic Conditions on Presidential Voting, 1956-1988," *American Journal of Political Science*, s. 829-834.

Nunez, Matias (2009); “Political Competition over Distortionary Taxation,” Sayı 2009-09. THEMA (THéorie Economique, Modélisation et Applications), Université de Cergy-Pontoise.

Negiz, Nilüfer (2007); “Seçmen Davranışında Sosyoekonomik Bir Faktör: Yaş,” <https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&q=Se%C3%A7men+Davran%C4%B1%C5%9F%C4%B1nda+Sosyoekonomik+Bir+Fakt%C3%B6r+Ya%C5%9F%2C&btnG=&lr=>, (Erişim Tarihi: 02.10.2014).

Onur, Sara (2001); “Kamu Seçimi Teorisinde Oylama Olgusu Analizi,” *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 2, s. 47-85.

Öz, Ersan (2015); “Ahmet Güler, Siyasi Parti Programlarında Vergi Anlayışları,” s. 1-29.

Özdemir, Mehmet Bülent (2007); “Türkiye’de Seçim Ekonomisi ve Bütçesel Etkileri,” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Özkan, Abdullah (2007); *Siyasal İletişim Stratejileri*, Tasam Yayınları, İstanbul.

Pınar, Abuzer (2000), “Vergilenmenin Siyasal İktisadı: Literatüre Bir Bakış,” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 55, Sayı 2, S. 97-111.

Ross, Michael L. (2004); "Does Taxation Lead to Representation?," *British Journal of Political Science*, Cilt 34, Sayı 02, s. 229-249.

Sağbaşı, İsa ve Saruç, N. Tolga (2003); "Vergi Politikalarının Seçmenlerin Parti Tercihini Üzerindeki Etkisi: Ankete Dayalı Bir Çalışma," *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı 130, s. 130-146.

Sakal, Mustafa (1998); "Siyasal Karar Alma Sürecinde Yer Alan Aktörler ve Roller," *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1, s. 211-230.

Savaşan, Fatih (2006); "Vergi Aflarına Mükellef Tepkisi: Türkiye'de Vergi Aflarından Kimler Faydalaniyor?," *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 12, s. 149-171.

Sezgin, Şennur (2007); "Ekonomik Oy Verme Teorisi: Türkiye Örneği (1998-2003)," *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 40, Sayı 2, s. 21-38.

Schuknecht, Ludger (2000); "Fiscal Policy Cycles and Public Expenditure in Developing Countries." *Public Choice*, Sayı 102.1-2, s. 113-128.

Slemrod, Joel (2002); "Trust in Public Finance," *National Bureau of Economic Research*, (No. w9187).

Stein, Robert M., Leighley, Jan ve Owens, Christopher (2005); "Who Votes, Who Doesn't, Why and, What Can Be Done?" "A Report to the Federal Commission on Electoral Reform,"
https://scholar.google.com.tr/scholar?q=Who+Votes%2C+Who+Doesn%E2%80%99t%2C+Why+and%2C+What+Can+Be+Done%3F%E2%80%99%E2%80%99A+Report+to+the+Federal+Commission+on+Electoral+Reform&btnG=&hl=tr&as_sdt=0%2C5 , (Erişim Tarihi: 15.07.2014).

Stiglitz, Joseph E. (1994); *Kamu Kesimi Ekonomisi*, (Çev.: Ömer Faruk Batirel), 2, Marmara Üniversitesi Yayın No: 549, İİBF Yayın No: 396, İstanbul.

Şener, Orhan (1998); *Kamu Ekonomisi*, Alkım Yayınları, İstanbul.

Telatar, Funda (1998); "Makroekonomi Siyaset İlişkileri: Politik Devresel Dalgalanmalar," *H. Ü İktisat Bölümü Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, Cilt 9, Sayı 31, s. 37-60.

Tosuner, Mehmet Ve Demir, İhsan Cemil (2009); "Vergi Ahlakının Sosyal ve Kültürel Belirleyenleri," *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1, s. 1-15.

Tokgöz, Oya (1979); "Siyasal Haberleşme ve Kadın," *Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını*, Sayı 429, Ankara.

Turan, İlter (1986), *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, Der Yayınları, İstanbul.

Uslu Karahan, Zeynep (2009); "Siyasal İletişim Yöntemlerinin Seçmen Davranışına Etkisi ve 22 Temmuz 2007 Seçimleri," Bilinç Endüstrisinin Siyaset ve İktidar Pratikleri, Ed. Zeynep Karahan Uslu ve Can Bilgili, Beta Yayınları, İstanbul.

Üzüm, Tuba (2012); "*Seçmen Bağlılığını Etkileyen Unsurların İncelenmesi*," Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.

Wantchekon, Leonard (2003); "Clientelism and Voting Behavior: Evidence From a Field Experiment in Benin," *World Politics*, Cilt 55, Sayı 03, s. 399-422.

Visser, Max (1998); "*Five Theories of Voting Action: Strategy and Structure of Psychological Explanation*" Doctoral Dissertation, Department Of Philosophy And Social Sciences, University Of Twente.

Wiese, Catharina Elizabeth (2011); "*An Exploration of the Voting Behaviour of South African University Youth: A Study of a Select Group of University Students*," Diss. University of Pretoria.

William Hatfield, J. ve Padró i Miquel, G. (2012). A political Economy Theory of Partial Decentralization. *Journal of the European Economic Association*, 10(3), 605-633.

Yaser, Noman, Mahsud, M. Nawaz, ve Chaudhry, I. Ahmad (2011); “Effects of Exposure to Electronic Media Political Content on Voters’ Voting Behavior,” *Berkeley Journal of Social Science*, Cilt 1, Sayı 4, s. 1-22.

Yıldırım, Erdoğan (1995); *Türkiye’de Siyaset Süreci ve Profesyonel Siyasette Benliğin Kurulması: SHP Örneği*, 1. Baskı, Ark Yayınları, Ankara.

EKLER

Ek 1 : Anket Formu

<p>Değerli Katılımcı;</p> <p>Bu anket formu, seçilmiş seçmen gruplarının vergiye b... e vergiye yönelik algılarının ölçülmesi amacıyla düzenlenmiştir. Yüksek lisans tez çalışmasına destek olması için hazırlanmış olup tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Anket sorularına vereceğiniz objektif yanıtlar, çalışmada istenilen amaca ulaşılmasını sağlayacaktır. Anketi cevaplamak için ayırdığınız zaman ve çalışmaya bulunduğunuz katkı için şimdiden teşekkür ederiz.</p> <p>Doç. Dr. Gökhan DÖKMEN Canan OVA</p> <p>Bülent Ecevit Üniversitesi, İ.İ.B.F. Bülent Ecevit Üniversitesi, İ.İ.B.F.</p>

1.Cinsiyetiniz: 1) Kadın 2) Erkek

2.Yaşınız:

3.En son mezun olduğunuz eğitim düzeyi:

1) Bir Okul Bitirmedim	2) Okuryazar
3) İlkokul	4) Ortaokul
5) Lise	5) Ön Lisans
6) Lisans	7) Lisansüstü

4. Şu anda geçiminizi sağladığınız gelir kaynağınız:

- 1) Ticari Kazanç
- 2) Zirai Kazanç
- 3) Ücret/Maaş
- 4) Serbest Meslek Kazancı
- 5) Menkul Sermaye İradı
- 6) Gayri Menkul Sermaye İradı
- 7) Diğer Kazanç ve İratlar (*Lütfen belirtiniz*).....

5. Uygulanmakta olan vergilerden en son hangisini ödediniz?

- 1) Kişisel Gelir Vergisi
- 2) Kurumlar Vergisi
- 3) Katma Değer Vergisi
- 4) Özel Tüketim Vergisi
- 5) Emlak Vergisi
- 6) Motorlu Taşıtlar Vergisi
- 7) Veraset ve İntikal Vergisi

6. Vergi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangileri size en yakındır? (*En fazla üç seçeneği sırasıyla 1, 2 ve 3 olarak numaralandırabilirsiniz*)

- Vatandaşlık görevidir.
- Kutsal bir ödevdir.
- Karşılıksız yapılan bir ödemedir.
- Devletin vatandaşlara sunmuş olduğu kamu hizmetlerinin bir karşılığıdır.
- Ekonomik yaşama müdahaledir.
- Mükellefler üzerinde yükütdür.
- İşletmeler üzerinde yükütdür.
- Girişimcilerin iş kurma sürecinde motivasyonunu azaltır.

7. Daha Önce genel seçimlerde oy kullandınız mı?

- Evet Kullandım.
- Hayır Kullanmadım.

8. Bir siyasi partiye oy verme kararınız ne zaman belli olur? (*Sadece bir seçenek işaretleyiniz*)

- Oy vereceğim parti çok önceden bellidir.
- Adaylar belirlendikten sonra
- Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra
- Seçimlerden birkaç gün önce
- Sandık başında
- Hiç oy kullanmam.

9. Siyasete olan ilginizi aşağıdakilerden hangisiyle ifade edersiniz. (*Sadece bir seçenek işaretleyiniz*)

- Siyasetle ilgilenmiyorum.
- Sadece oy kullanırım.
- Alt düzeyde siyasete katılıyorum (Gazete, radyo ve TV yolu ile siyasal olayları takip etmek; arkadaşlarımla siyaset konuşmak vb.,)
- Orta düzeyde siyasete katılıyorum (Miting ve toplantılara katılmak gibi,)
- Üst düzeyde siyasete katılıyorum (Siyasal bir partiye üye olmak gibi,)

Arka Sayfaya Geçiniz

Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi ilgili yere 'X' koyarak belirtiniz.

1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
1. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde aile, akraba, arkadaş, komşu vb. referans grupları etkilidir.				
2. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partiye olan bağlılığım etkilidir.				
3. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin ekonomik başarısı etkilidir.				
4. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde ülkedeki politik gündem etkilidir				
5. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir				
6. Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir				
7. Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.				
8. Oyumu kullanırken ulusal çıkarları göz önünde bulundururum.				
9. Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihim olumlu yönde etkiler.				
10. Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihim olumlu yönde etkiler.				
11. Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihim olumlu yönde etkiler.				
12. Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihim olumlu yönde etkiler.				
13. Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.				
14. Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.				
15. Ödediğim vergilerin karşılığını kamusal hizmet şeklinde aldığımı düşünüyorum.				
16. Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığını oy sandığımda sorgularım.				
17. Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihim olumlu etkiler.				
18. Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihim olumlu etkiler.				
19. Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihim olumlu etkiler.				
20. Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihim olumlu etkiler.				
21. Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.				
22. Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.				
23. Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.				
24. Oy verdiğim siyasi parti vergi oranlarını arttırsa bile aynı partiye oy vermeye devam ederim.				
25. Desteklemediğim bir parti vergileri azaltacağını söylerse, bu partiye oy veririm.				
26. İktidardaki partiyi desteklesem de vergimi öderim.				

EK 2: Katılımcıların Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Sorular	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	P																																																																																																																																																																																																																																												
Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partiye olan bağlılığım etkilidir.	Kadın	183	3,04	1,33	443	0,787	0,432																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	2,94	1,45				Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin ekonomik başarısı etkilidir.	Kadın	183	3,43	1,31	443	-0,479	0,632	Erkek	262	3,50	1,39	Oy verdiğim partiyi tercih etmemde ülkedeki politik gündem etkilidir.	Kadın	183	3,62	1,21	443	-0,566	0,572	Erkek	262	3,69	1,26	Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir.	Kadın	183	3,71	1,13	443	-0,701	0,484	Erkek	262	3,79	1,17	Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir.	Kadın	183	2,97	1,45	443	-1,704	0,089	Erkek	262	3,21	1,41	Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.	Kadın	183	2,73	1,43	443	1,490	0,137	Erkek	262	2,53	1,45	Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	4,01	1,00	443	0,827	0,409	Erkek	262	3,93	1,11	Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,66	1,12	443	1,638	0,102	Erkek	262	3,46	1,27	Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409	Erkek	262	3,51	1,27	Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320
Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin ekonomik başarısı etkilidir.	Kadın	183	3,43	1,31	443	-0,479	0,632																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,50	1,39				Oy verdiğim partiyi tercih etmemde ülkedeki politik gündem etkilidir.	Kadın	183	3,62	1,21	443	-0,566	0,572	Erkek	262	3,69	1,26	Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir.	Kadın	183	3,71	1,13	443	-0,701	0,484	Erkek	262	3,79	1,17	Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir.	Kadın	183	2,97	1,45	443	-1,704	0,089	Erkek	262	3,21	1,41	Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.	Kadın	183	2,73	1,43	443	1,490	0,137	Erkek	262	2,53	1,45	Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	4,01	1,00	443	0,827	0,409	Erkek	262	3,93	1,11	Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,66	1,12	443	1,638	0,102	Erkek	262	3,46	1,27	Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409	Erkek	262	3,51	1,27	Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54								
Oy verdiğim partiyi tercih etmemde ülkedeki politik gündem etkilidir.	Kadın	183	3,62	1,21	443	-0,566	0,572																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,69	1,26				Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir.	Kadın	183	3,71	1,13	443	-0,701	0,484	Erkek	262	3,79	1,17	Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir.	Kadın	183	2,97	1,45	443	-1,704	0,089	Erkek	262	3,21	1,41	Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.	Kadın	183	2,73	1,43	443	1,490	0,137	Erkek	262	2,53	1,45	Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	4,01	1,00	443	0,827	0,409	Erkek	262	3,93	1,11	Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,66	1,12	443	1,638	0,102	Erkek	262	3,46	1,27	Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409	Erkek	262	3,51	1,27	Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																				
Oy verdiğim partiyi tercih etmemde sahip olduğum ideoloji etkilidir.	Kadın	183	3,71	1,13	443	-0,701	0,484																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,79	1,17				Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir.	Kadın	183	2,97	1,45	443	-1,704	0,089	Erkek	262	3,21	1,41	Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.	Kadın	183	2,73	1,43	443	1,490	0,137	Erkek	262	2,53	1,45	Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	4,01	1,00	443	0,827	0,409	Erkek	262	3,93	1,11	Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,66	1,12	443	1,638	0,102	Erkek	262	3,46	1,27	Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409	Erkek	262	3,51	1,27	Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																
Oy verdiğim partiyi tercih etmemde partinin dini söylemleri etkilidir.	Kadın	183	2,97	1,45	443	-1,704	0,089																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,21	1,41				Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.	Kadın	183	2,73	1,43	443	1,490	0,137	Erkek	262	2,53	1,45	Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	4,01	1,00	443	0,827	0,409	Erkek	262	3,93	1,11	Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,66	1,12	443	1,638	0,102	Erkek	262	3,46	1,27	Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409	Erkek	262	3,51	1,27	Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																												
Oyumu kullanırken kişisel çıkarlarımı göz önünde bulundururum.	Kadın	183	2,73	1,43	443	1,490	0,137																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	2,53	1,45				Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	4,01	1,00	443	0,827	0,409	Erkek	262	3,93	1,11	Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,66	1,12	443	1,638	0,102	Erkek	262	3,46	1,27	Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409	Erkek	262	3,51	1,27	Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																								
Bir siyasi partinin (eğitim, sağlık, savunma) kamu harcama politikaları oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	4,01	1,00	443	0,827	0,409																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,93	1,11				Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,66	1,12	443	1,638	0,102	Erkek	262	3,46	1,27	Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409	Erkek	262	3,51	1,27	Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																				
Bir siyasi partinin kamu harcamalarını yüksek düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,66	1,12	443	1,638	0,102																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,46	1,27				Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409	Erkek	262	3,51	1,27	Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																
Bir siyasi partinin vergi oranlarını düşük düzeyde belirlemesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,61	1,11	443	0,826	0,409																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,51	1,27				Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085	Erkek	262	3,42	1,21	Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																												
Bir siyasi partinin yüksek düzeyde kamu harcamasını düşük düzeyde vergi hasılatı ile finanse etmesi oy tercihimi olumlu yönde etkiler.	Kadın	183	3,62	1,12	443	1,725	0,085																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,42	1,21				Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080	Erkek	262	3,29	1,34	Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																								
Ödenen vergi ile sunulan kamu hizmeti arasında güçlü bir ilişki olduğunu düşünüyorum.	Kadın	183	3,07	1,28	443	-1,752	0,080																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,29	1,34				Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622	Erkek	262	2,72	1,30	Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																				
Daha fazla kamusal hizmetten faydalanmak için daha fazla vergi ödemeye razı olurum.	Kadın	183	2,66	1,32	443	-0,493	0,622																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	2,72	1,30				Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929	Erkek	262	3,73	1,27	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																
Ödediğim verginin nereye nasıl harcadığımı oy sandığımda sorgularım.	Kadın	183	3,74	1,07	443	0,090	0,929																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,73	1,27				Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204	Erkek	262	3,98	1,11	Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																												
Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	4,10	0,94	443	1,271	0,204																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,98	1,11				Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449	Erkek	262	3,87	1,14	Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																																								
Adil vergi yükü dağılımını sağlayacak bir vergi reformu oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,95	0,95	443	0,757	0,449																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,87	1,14				Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382	Erkek	262	3,46	1,20	Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																																																				
Bir siyasi partinin uyguladığı ya da vaat ettiği vergi oranları (Gelir, Kurumlar, Katma Değer vs.) oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,56	1,12	443	0,874	0,382																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,46	1,20				Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*	Erkek	262	2,91	1,45	Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																																																																
Bir siyasi partinin çıkarmış olduğu ya da vaat ettiği vergi afları oy tercihimi olumlu etkiler.	Kadın	183	3,20	1,26	443	2,150	0,032*																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	2,91	1,45				Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488	Erkek	262	3,13	1,26	Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																																																																												
Kullanmış olduğum oy ile vergi ödeme isteğim arasında bağlantı kurarım.	Kadın	183	3,21	1,14	443	0,693	0,488																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,13	1,26				Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337	Erkek	262	3,80	1,12	Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																																																																																								
Oy verirken siyasi partilerin vergi politikaları hakkında bilgi sahibi olmak isterim.	Kadın	183	3,90	0,89	443	0,961	0,337																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,80	1,12				Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421	Erkek	262	2,98	1,26	GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																																																																																																				
Oy verdiğim siyasi partinin iktidarda olması durumunda vergi ödemeye daha istekli olurum.	Kadın	183	3,08	1,23	443	0,805	0,421																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	2,98	1,26				GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																																																																																																																
GENEL	Kadın	183	3,45	0,52	443	0,996	0,320																																																																																																																																																																																																																																												
	Erkek	262	3,40	0,54																																																																																																																																																																																																																																															

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

EK3: Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Yaş	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S1	1	75	3,04	1,38	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	3,358 870,561 873,919	4 440 444	0,83 1,97	0,424	0,791	
	2	175	3,01	1,44							
	3	122	2,85	1,31							
	4	42	3,04	1,54							
	5	31	3,12	1,38							
	Toplam	445	2,98	1,40							
S2	1	75	3,05	1,39	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	27,01 793,94 820,95	4 440 444	6,75 1,80	3,742	0,005*	1-3,4,5
	2	175	3,39	1,41							
	3	122	3,63	1,25							
	4	42	3,80	1,27							
	5	31	3,87	1,20							
	Toplam	445	3,47	1,35							
S3	1	75	3,72	1,07	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	7,450 679,988 687,438	4 440 444	1,86 1,54	1,205	0,308	
	2	175	3,76	1,19							
	3	122	3,61	1,28							
	4	42	3,59	1,41							
	5	31	3,25	1,45							
	Toplam	445	3,66	1,24							
S4	1	75	3,44	1,21	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	12,911 579,840 592,751	4 440 444	3,22 1,31	2,449	0,046*	1-2
	2	175	3,92	1,09							
	3	122	3,70	1,21							
	4	42	3,76	1,18							
	5	31	3,87	0,95							
	Toplam	445	3,76	1,15							
S5	1	75	3,25	1,42	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	8,092 909,831 917,924	4 440 444	2,02 2,06	0,978	0,419	
	2	175	3,13	1,41							
	3	122	2,95	1,40							
	4	42	3,38	1,56							
	5	31	2,96	1,58							
	Toplam	445	3,11	1,43							
S6	1	75	2,62	1,46	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	7,316 919,974 927,290	4 440 444	1,82 2,09	0,875	0,479	
	2	175	2,69	1,40							
	3	122	2,41	1,40							
	4	42	2,71	1,51							
	5	31	2,80	1,68							
	Toplam	445	2,61	1,44							
S7	1	75	3,66	1,23	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	9,852 496,642 506,494	4 440 444	2,46 1,12	2,182	0,070	
	2	175	4,08	0,96							
	3	122	3,93	1,05							
	4	42	4,07	1,04							
	5	31	4,00	1,18							
	Toplam	445	3,96	1,06							
S8	1	75	3,37	1,26	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	8,327 649,884 658,211	4 440 444	2,08 1,47	1,409	0,230	
	2	175	3,66	1,14							
	3	122	3,40	1,22							
	4	42	3,66	1,33							
	5	31	3,70	1,29							
	Toplam	445	3,54	1,21							
S9	1	75	3,42	1,26	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	20,279 635,622 655,901	4 440 444	5,07 1,44	3,509	0,008*	2-4
	2	175	3,77	1,08							
	3	122	3,54	1,19							
	4	42	3,16	1,46							
	5	31	3,19	1,32							
	Toplam	445	3,55	1,21							

EK 3: (devamı) Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Yaş	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S10	1	75	3,38	1,24	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,887 602,335 617,222	4 440 444	3,72 1,36	2,719	0,029*	2-4
	2	175	3,62	1,06							
	3	122	3,63	1,11							
	4	42	3,09	1,51							
	5	31	3,22	1,23							
	Toplam	445	3,50	1,17							
S11	1	75	2,94	1,35	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	10,148 767,649 777,798	4 440 444	2,53 1,74	1,454	0,215	
	2	175	3,14	1,33							
	3	122	3,34	1,23							
	4	42	3,40	1,46							
	5	31	3,32	1,27							
	Toplam	445	3,20	1,32							
S12	1	75	2,56	1,29	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	7,098 755,747 762,845	4 440 444	1,77 1,71	1,033	0,390	
	2	175	2,70	1,30							
	3	122	2,63	1,32							
	4	42	2,90	1,33							
	5	31	3,03	1,30							
	Toplam	445	2,70	1,31							
S13	1	75	3,46	1,31	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	9,358 624,880 634,238	4 440 444	2,34 1,42	1,647	0,161	
	2	175	3,71	1,11							
	3	122	3,90	1,13							
	4	42	3,78	1,37							
	5	31	3,77	1,23							
	Toplam	445	3,73	1,19							
S14	1	75	3,84	1,16	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	4,210 484,284 488,494	4 440 444	1,05 1,10	0,956	0,431	
	2	175	4,07	0,98							
	3	122	4,02	1,09							
	4	42	4,11	1,01							
	5	31	4,19	0,94							
	Toplam	445	4,03	1,04							
S15	1	75	3,82	1,11	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2,547 509,857 512,404	4 440 444	0,63 1,15	0,550	0,699	
	2	175	3,88	1,03							
	3	122	4,02	1,02							
	4	42	3,83	1,24							
	5	31	3,93	1,15							
	Toplam	445	3,91	1,07							
S16	1	75	3,46	1,20	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2,931 608,273 611,204	4 440 444	0,73 1,38	0,530	0,714	
	2	175	3,44	1,15							
	3	122	3,62	1,17							
	4	42	3,47	1,29							
	5	31	3,61	1,05							
	Toplam	445	3,51	1,17							
S17	1	75	3,13	1,36	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2,577 851,917 854,494	4 440 444	0,64 1,93	0,333	0,856	
	2	175	3,01	1,33							
	3	122	2,97	1,43							
	4	42	3,19	1,53							
	5	31	2,93	1,41							
	Toplam	445	3,03	1,38							
S18	1	75	3,12	1,25	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	3,031 651,989 655,020	4 440 444	0,75 1,48	0,511	0,727	
	2	175	3,09	1,17							
	3	122	3,27	1,24							
	4	42	3,21	1,17							
	5	31	3,29	1,29							
	Toplam	445	3,17	1,21							

EK 3: (devamı) Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Yaş	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S19	1	75	3,76	1,19	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	1,290 479,011 480,301	4 440 444	0,32 1,08	0,296	0,880	
	2	175	3,86	0,96							
	3	122	3,86	1,05							
	4	42	3,92	1,04							
	5	31	3,74	1,06							
	Toplam	445	3,84	1,04							
S20	1	75	2,96	1,26	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	0,984 695,745 696,728	4 440 444	0,24 1,58	0,155	0,960	
	2	175	3,04	1,17							
	3	122	3,03	1,31							
	4	42	3,11	1,38							
	5	31	2,93	1,28							
	Toplam	445	3,02	1,25							

1= 19-25 yaş, 2= 26-35 yaş, 3=36-45 yaş, 4=46-55 yaş, 5=56 yaş ve üstü

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

EK 4: Katılımcıların Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S1	1	123	3,04	1,31	Gruplararası Gruplariçi Toplam	1,184 872,735 873,919	3 441 444	0,395 1,979	0,199	0,897	
	2	153	3,00	1,44							
	3	114	2,90	1,42							
	4	55	3,00	1,45							
	Toplam	445	2,98	1,40							
S2	1	123	3,45	1,39	Gruplararası Gruplariçi Toplam	2,400 818,553 820,953	3 441 444	0,800 1,856	0,431	0,731	
	2	153	3,41	1,34							
	3	114	3,59	1,32							
	4	55	3,41	1,42							
	Toplam	445	3,47	1,35							
S3	1	123	3,45	1,26	Gruplararası Gruplariçi Toplam	10,395 677,043 687,438	3 441 444	3,465 1,535	2,257	0,081	
	2	153	3,78	1,22							
	3	114	3,78	1,19							
	4	55	3,52	1,31							
	Toplam	445	3,66	1,24							
S4	1	123	3,46	1,18	Gruplararası Gruplariçi Toplam	20,209 572,541 592,751	3 441 444	6,736 1,298	5,189	0,002*	1-3
	2	153	3,77	1,13							
	3	114	4,04	1,04							
	4	55	3,81	1,24							
	Toplam	445	3,76	1,15							
S5	1	123	3,35	1,37	Gruplararası Gruplariçi Toplam	18,411 899,513 917,924	3 441 444	6,137 2,040	3,009	0,030*	1-4
	2	153	3,15	1,40							
	3	114	3,01	1,51							
	4	55	2,69	1,43							
	Toplam	445	3,11	1,43							
S6	1	123	2,83	1,48	Gruplararası Gruplariçi Toplam	13,051 914,239 927,290	3 441 444	4,350 2,073	2,098	0,100	
	2	153	2,62	1,40							
	3	114	2,36	1,45							
	4	55	2,60	1,40							
	Toplam	445	2,61	1,44							
S7	1	123	3,91	0,96	Gruplararası Gruplariçi Toplam	3,248 503,246 506,494	3 441 444	1,083 1,141	0,949	0,417	
	2	153	4,00	1,08							
	3	114	4,05	1,08							
	4	55	3,78	1,19							
	Toplam	445	3,96	1,06							
S8	1	123	3,58	1,13	Gruplararası Gruplariçi Toplam	2,056 656,156 658,211	3 441 444	0,685 1,488	0,461	0,710	
	2	153	3,49	1,29							
	3	114	3,63	1,16							
	4	55	3,43	1,30							
	Toplam	445	3,54	1,21							
S9	1	123	3,52	1,08	Gruplararası Gruplariçi Toplam	4,674 651,227 655,901	3 441 444	1,558 1,477	1,055	0,368	
	2	153	3,62	1,25							
	3	114	3,61	1,26							
	4	55	3,30	1,27							
	Toplam	445	3,55	1,21							
S10	1	123	3,41	1,17	Gruplararası Gruplariçi Toplam	5,776 611,446 617,222	3 441 444	1,925 1,386	1,389	0,246	
	2	153	3,54	1,14							
	3	114	3,64	1,17							
	4	55	3,30	1,27							
	Toplam	445	3,50	1,17							
S11	1	123	3,23	1,25	Gruplararası Gruplariçi Toplam	1,579 776,21 9 777,79 8	3 441 444	0,526 1,760	0,299	0,826	
	2	153	3,12	1,34							
	3	114	3,22	1,38							
	4	55	3,29	1,31							
	Toplam	445	3,20	1,17							

EK 4: (devamı) Katılımcıların Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anamlı Fark (Tukey)
S12	1	123	2,76	1,31	Gruplararası Gruplarıç Toplam	2,006 760,839 762,845	3 441 444	0,669 1,725	0,388	0,762	
	2	153	2,63	1,30							
	3	114	2,67	1,33							
	4	55	2,81	1,29							
	Toplam	445	2,70	1,31							
S13	1	123	3,63	1,18	Gruplararası Gruplarıç Toplam	1,855 632,384 634,238	3 441 444	0,618 1,434	0,431	0,731	
	2	153	3,76	1,22							
	3	114	3,78	1,14							
	4	55	3,80	1,23							
	Toplam	445	3,73	1,19							
S14	1	123	3,97	0,99	Gruplararası Gruplarıç Toplam	7,355 481,140 488,494	3 441 444	2,452 1,091	2,247	0,082	
	2	153	4,02	1,04							
	3	114	4,21	1,04							
	4	55	3,80	1,14							
	Toplam	445	4,03	1,04							
S15	1	123	3,81	1,11	Gruplararası Gruplarıç Toplam	6,611 505,793 512,404	3 441 444	2,204 1,147	1,921	0,125	
	2	153	3,90	1,04							
	3	114	4,09	0,99							
	4	55	3,74	1,20							
	Toplam	445	3,91	1,07							
S16	1	123	3,48	1,09	Gruplararası Gruplarıç Toplam	2,526 608,678 611,204	3 441 444	0,842 1,380	0,610	0,609	
	2	153	3,43	1,23							
	3	114	3,62	1,16							
	4	55	3,54	1,18							
	Toplam	445	3,51	1,17							
S17	1	123	3,26	1,32	Gruplararası Gruplarıç Toplam	15,171 839,323 854,494	3 441 444	5,057 1,903	2,657	0,048*	1-4
	2	153	3,00	1,35							
	3	114	3,02	1,40							
	4	55	2,63	1,51							
	Toplam	445	3,03	1,38							
S18	1	123	3,21	1,22	Gruplararası Gruplarıç Toplam	1,686 653,334 655,020	3 441 444	0,562 1,481	0,379	0,768	
	2	153	3,20	1,23							
	3	114	3,13	1,13							
	4	55	3,03	1,30							
	Toplam	445	3,17	1,21							
S19	1	123	3,82	1,03	Gruplararası Gruplarıç Toplam	6,101 474,200 480,301	3 441 444	2,034 1,075	1,891	0,130	
	2	153	3,94	0,92							
	3	114	3,86	1,06							
	4	55	3,56	1,25							
	Toplam	445	3,84	1,04							
S20	1	123	3,26	1,15	Gruplararası Gruplarıç Toplam	15,055 681,673 696,728	3 441 444	5,018 1,546	3,246	0,022*	1-3
	2	153	3,05	1,22							
	3	114	2,78	1,30							
	4	55	2,87	1,33							
	Toplam	445	3,02	1,25							
Ortalama	1	123	3,42	0,58	Gruplararası Gruplarıç Toplam	,945 126,904 127,848	3 441 444	0,315 0,288	1,094	0,351	
	2	153	3,42	0,52							
	3	114	3,45	0,48							
	4	55	3,30	0,54							
	Toplam	445	3,41	0,53							

1= 1000TL altı, 2= 1001TL-2000TL, 3=2001TL-3000TL, 4=3001TL ve üstü

p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

EK 5: Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S1	1	76	3,19	1,39	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	9,143 864,776 873,919	4 440 444	2,286 1,965	1,163	0,326	
	2	52	2,80	1,42							
	3	160	3,07	1,33							
	4	37	2,89	1,42							
	5	120	2,84	1,46							
	Toplam	445	2,98	1,40							
S2	1	76	3,78	1,27	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	11,151 809,801 820,953	4 44 0 44 4	2,788 1,840	1,515	0,197	
	2	52	3,51	1,19							
	3	160	3,40	1,38							
	4	37	3,21	1,29							
	5	120	3,42	1,44							
	Toplam	445	3,47	1,35							
S3	1	76	3,48	1,36	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	7,603 679,835 687,438	4 440 444	1,901 1,545	1,230	0,297	
	2	52	3,57	1,16							
	3	160	3,82	1,19							
	4	37	3,54	1,19							
	5	120	3,63	1,27							
	Toplam	445	3,66	1,24							
S4	1	76	3,67	1,23	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	7,916 584,835 592,751	4 440 444	1,979 1,329	1,489	0,205	
	2	52	3,50	1,07							
	3	160	3,74	1,10							
	4	37	3,97	1,16							
	5	120	3,89	1,19							
	Toplam	445	3,76	1,15							
S5	1	76	3,60	1,38	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	57,230 860,693 917,924	4 440 444	14,308 1,956	7,314	0,000*	1-5, 3-5
	2	52	3,17	1,24							
	3	160	3,26	1,38							
	4	37	3,13	1,45							
	5	120	2,57	1,46							
	Toplam	445	3,11	1,43							
S6	1	76	2,89	1,58	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	11,478 915,812 927,290	4 440 444	2,870 2,081	1,379	0,240	
	2	52	2,75	1,46							
	3	160	2,60	1,40							
	4	37	2,48	1,21							
	5	120	2,43	1,45							
	Toplam	445	2,61	1,44							
S7	1	76	3,97	1,00	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	4,662 501,833 506,494	4 440 444	1,165 1,141	1,022	0,396	
	2	52	3,69	1,18							
	3	160	4,03	1,06							
	4	37	3,97	1,04							
	5	120	3,99	1,06							
	Toplam	445	3,96	1,06							
S8	1	76	3,77	1,15	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	11,368 646,844 658,211	4 440 444	2,842 1,470	1,933	0,104	
	2	52	3,30	1,21							
	3	160	3,62	1,25							
	4	37	3,62	1,03							
	5	120	3,38	1,23							
	Toplam	445	3,54	1,21							
S9	1	76	3,36	1,26	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,567 641,334 655,901	4 440 444	3,642 1,458	2,499	0,042*	2-3
	2	52	3,25	1,31							
	3	160	3,75	1,22							
	4	37	3,43	1,14							
	5	120	3,57	1,11							
	Toplam	445	3,55	1,21							

EK 5: (devamı) Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S19	1	76	3,78	1,06	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	3,073 477,228 480,301	4 440 444	0,768 1,085	0,708	0,587	
	2	52	3,71	1,05							
	3	160	3,93	1,03							
	4	37	3,91	1,08							
	5	120	3,79	1,01							
	Toplam	445	3,84	1,04							
S20	1	76	3,27	1,34	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	24,488 672,240 696,728	4 440 444	6,122 1,528	4,007	0,003*	1-5, 3-5
	2	52	3,09	1,20							
	3	160	3,17	1,18							
	4	37	2,91	1,25							
	5	120	2,66	1,23							
	Toplam	445	3,02	1,25							

1= OKURYAZAR İLKOKUL, 2= ORTAOKUL, 3= LİSE, 4= ÖNLİSANS, 5= LİSANS VE ÜSTÜ

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

EK 6: Katılımcıların Gelir Kaynağı Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Gelir Kaynağı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S1	1	82	3,08	1,45	Gruplararası Gruplariçi Toplam	1,406 872,513 873,919	3 441 444	0,469 1,978	0,237	0,871	
	2	25	2,84	1,37							
	3	287	2,97	1,39							
	4	51	2,96	1,39							
	Toplam	445	2,98	1,40							
S2	1	82	3,39	1,39	Gruplararası Gruplariçi Toplam	15,443 805,510 820,953	3 441 444	5,148 1,827	2,818	0,039*	3-4
	2	25	3,80	1,32							
	3	287	3,55	1,33							
	4	51	3,01	1,40							
	Toplam	445	3,47	1,35							
S3	1	82	3,80	1,23	Gruplararası Gruplariçi Toplam	4,044 683,394 687,438	3 441 444	1,348 1,550	0,870	0,457	
	2	25	3,60	1,29							
	3	287	3,66	1,26							
	4	51	3,45	1,13							
	Toplam	445	3,66	1,24							
S4	1	82	3,85	1,23	Gruplararası Gruplariçi Toplam	8,428 584,322 592,751	3 441 444	2,809 1,325	2,120	0,097	
	2	25	3,44	1,08							
	3	287	3,81	1,13							
	4	51	3,47	1,11							
	Toplam	445	3,76	1,15							
S5	1	82	3,08	1,50	Gruplararası Gruplariçi Toplam	5,031 912,893 917,924	3 441 444	1,677 2,070	0,810	0,489	
	2	25	3,44	1,32							
	3	287	3,06	1,44							
	4	51	3,29	1,34							
	Toplam	445	3,11	1,43							
S6	1	82	2,48	1,45	Gruplararası Gruplariçi Toplam	9,930 917,360 927,290	3 441 444	3,310 2,080	1,591	0,191	
	2	25	3,16	1,34							
	3	287	2,58	1,45							
	4	51	2,74	1,42							
	Toplam	445	2,61	1,44							
S7	1	82	4,09	1,04	Gruplararası Gruplariçi Toplam	6,092 500,402 506,494	3 441 444	2,031 1,135	1,790	0,148	
	2	25	3,72	1,13							
	3	287	3,99	1,05							
	4	51	3,72	1,13							
	Toplam	445	3,96	1,06							
S8	1	82	3,45	1,27	Gruplararası Gruplariçi Toplam	6,634 651,577 658,211	3 441 444	2,211 1,477	1,497	0,215	
	2	25	3,28	1,30							
	3	287	3,63	1,18							
	4	51	3,35	1,23							
	Toplam	445	3,54	1,21							
S9	1	82	3,47	1,30	Gruplararası Gruplariçi Toplam	3,662 652,239 655,901	3 441 444	1,221 1,479	0,825	0,480	
	2	25	3,24	1,26							
	3	287	3,60	1,18							
	4	51	3,56	1,22							
	Toplam	445	3,55	1,21							
S10	1	82	3,40	1,28	Gruplararası Gruplariçi Toplam	2,878 614,344 617,222	3 441 444	0,959 1,393	0,689	0,559	
	2	25	3,32	1,10							
	3	287	3,56	1,15							
	4	51	3,45	1,20							
	Toplam	445	3,50	1,17							
S11	1	82	3,32	1,38	Gruplararası Gruplariçi Toplam	11,353 766,445 777,798	3 441 444	3,784 1,738	2,177	0,090	
	2	25	3,76	1,23							
	3	287	3,14	1,31							
	4	51	3,03	1,24							
	Toplam	445	3,20	1,32							

EK 6: (devamı) Katılımcıların Gelir Kaynağı Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Gelir Kaynağı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S12	1	82	2,74	1,33	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	0,630 762,215 762,845	3 441 444	0,210 1,728	0,121	0,947	
	2	25	2,68	1,28							
	3	287	2,71	1,32							
	4	51	2,60	1,23							
	Toplam	445	2,70	1,31							
S13	1	82	3,80	1,23	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	8,454 625,784 634,238	3 441 444	2,818 1,419	1,986	0,115	
	2	25	3,40	1,38							
	3	287	3,79	1,15							
	4	51	3,45	1,23							
	Toplam	445	3,73	1,19							
S14	1	82	3,81	1,15	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,580 473,914 488,494	3 441 444	4,860 1,075	4,522	0,004*	1-3, 3-4
	2	25	3,80	1,08							
	3	287	4,16	0,98							
	4	51	3,74	1,11							
	Toplam	445	4,03	1,04							
S15	1	82	3,93	1,14	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	41,729 470,676 512,404	3 441 444	13,910 1,067	13,033	0,000*	1-2, 2-1,3,4, 3-4
	2	25	2,84	1,28							
	3	287	4,05	0,96							
	4	51	3,54	1,06							
	Toplam	445	3,91	1,07							
S16	1	82	3,45	1,28	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2,507 608,698 611,204	3 441 444	0,836 1,380	0,605	0,612	
	2	25	3,24	1,05							
	3	287	3,54	1,15							
	4	51	3,54	1,15							
	Toplam	445	3,51	1,17							
S17	1	82	3,07	1,54	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2,285 852,209 854,494	3 441 444	0,762 1,932	0,394	0,757	
	2	25	2,76	1,36							
	3	287	3,05	1,36							
	4	51	2,98	1,27							
	Toplam	445	3,03	1,38							
S18	1	82	2,96	1,28	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	8,005 647,015 655,020	3 441 444	2,668 1,467	1,819	0,143	
	2	25	2,96	1,27							
	3	287	3,26	1,18							
	4	51	3,05	1,20							
	Toplam	445	3,17	1,21							
S19	1	82	3,92	1,06	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	6,711 473,590 480,301	3 441 444	2,237 1,074	2,083	0,102	
	2	25	3,36	1,15							
	3	287	3,87	1,01							
	4	51	3,80	1,05							
	Toplam	445	3,84	1,04							
S20	1	82	2,98	1,39	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	1,459 695,269 696,728	3 441 444	0,486 1,577	0,309	0,819	
	2	25	3,16	1,17							
	3	287	3,04	1,21							
	4	51	2,90	1,26							
	Toplam	445	3,02	1,25							
Ortalama	1	82	3,40	0,52	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	1,711 126,137 127,848	3 441 444	0,570 0,286	1,994	0,114	
	2	25	3,29	0,50							
	3	287	3,45	0,54							
	4	51	3,28	0,50							
	Toplam	445	3,41	0,53							

1= ticari kazanç, 2= zirai kazanç, 3=ücret-maaş, 4=serbest meslek
 $p < ,05$ düzeyinde anlamlı fark vardır.

EK 7: Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S1	1	280	3,17	1,43	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	30,592 843,327 873,919	4 440 444	7,648 1,917	3,990	0,003*	1-2
	2	100	2,60	1,23							
	3	30	2,56	1,19							
	4	7	3,14	1,57							
	5	28	2,89	1,47							
	Toplam	445	2,98	1,40							
S2	1	280	3,53	1,39	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	4,471 816,482 820,953	4 44 44 4	1,118 1,856	0,602	0,661	
	2	100	3,30	1,21							
	3	30	3,40	1,40							
	4	7	3,57	1,27							
	5	28	3,57	1,45							
	Toplam	445	3,47	1,35							
S3	1	280	3,77	1,24	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	11,597 675,841 687,438	4 440 444	2,899 1,536	1,888	0,112	
	2	100	3,48	1,16							
	3	30	3,53	1,33							
	4	7	3,71	1,11							
	5	28	3,28	1,32							
	Toplam	445	3,66	1,24							
S4	1	280	3,95	1,10	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	42,368 550,383 592,751	4 440 444	10,592 1,251	8,468	0,000*	1,2,3-4 1-2,5
	2	100	3,54	1,09							
	3	30	3,60	1,00							
	4	7	2,28	0,95							
	5	28	3,14	1,45							
	Toplam	445	3,76	1,15							
S5	1	280	3,20	1,46	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	7,053 910,871 917,924	4 440 444	1,763 2,070	0,852	0,493	
	2	100	3,06	1,38							
	3	30	2,86	1,35							
	4	7	2,85	1,46							
	5	28	2,82	1,46							
	Toplam	445	3,11	1,43							
S6	1	280	2,57	1,47	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	1,805 925,485 927,290	4 440 444	0,451 2,103	0,214	0,930	
	2	100	2,66	1,38							
	3	30	2,66	1,42							
	4	7	3,00	1,41							
	5	28	2,67	1,41							
	Toplam	445	2,61	1,44							
S7	1	280	3,98	1,05	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	1,978 504,517 506,494	4 440 444	0,494 1,147	0,431	0,786	
	2	100	3,90	1,12							
	3	30	4,13	1,00							
	4	7	4,00	1,00							
	5	28	3,82	1,12							
	Toplam	445	3,96	1,06							
S8	1	280	3,53	1,26	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	5,197 653,014 658,211	4 440 444	1,299 1,484	0,876	0,478	
	2	100	3,64	1,07							
	3	30	3,43	1,16							
	4	7	4,14	,69							
	5	28	3,32	1,38							
	Toplam	445	3,54	1,21							
S9	1	280	3,58	1,22	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	16,552 639,349 655,901	4 440 444	4,138 1,453	2,848	0,024*	1,3-5
	2	100	3,50	1,13							
	3	30	3,93	1,04							
	4	7	3,85	1,06							
	5	28	2,92	1,38							
	Toplam	445	3,55	1,21							

EK 7: (devamı) Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S10	1	280	3,56	1,14	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	13,771 603,452 617,222	4 440 444	3,443 1,371	2,510	0,041*	1-5
	2	100	3,48	1,15							
	3	30	3,66	1,09							
	4	7	3,71	1,38							
	5	28	2,85	1,43							
	Toplam	445	3,50	1,17							
S11	1	280	3,26	1,33	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	6,045 771,753 777,798	4 440 444	1,511 1,754	0,862	0,487	
	2	100	3,16	1,27							
	3	30	3,06	1,31							
	4	7	3,28	1,38							
	5	28	2,82	1,33							
	Toplam	445	3,20	1,32							
S12	1	280	2,75	1,34	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	6,254 756,591 762,845	4 440 444	1,563 1,720	0,909	0,458	
	2	100	2,72	1,23							
	3	30	2,36	1,12							
	4	7	3,00	1,29							
	5	28	2,46	1,40							
	Toplam	445	2,70	1,31							
S13	1	280	3,77	1,19	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	9,529 624,710 634,238	4 440 444	2,382 1,420	1,678	0,154	
	2	100	3,70	1,16							
	3	30	3,93	1,04							
	4	7	3,85	1,34							
	5	28	3,21	1,31							
	Toplam	445	3,73	1,19							
S14	1	280	4,03	1,04	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	15,602 472,892 488,494	4 440 444	3,901 1,075	3,629	0,006*	1,2,3-5
	2	100	4,09	0,98							
	3	30	4,33	0,80							
	4	7	4,42	0,53							
	5	28	3,39	1,37							
	Toplam	445	4,03	1,04							
S15	1	280	3,91	1,07	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	6,663 505,742 512,404	4 440 444	1,666 1,149	1,449	0,217	
	2	100	3,90	1,03							
	3	30	4,26	0,86							
	4	7	3,71	1,38							
	5	28	3,60	1,22							
	Toplam	445	3,91	1,07							
S16	1	280	3,51	1,17	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	10,414 600,791 611,204	4 440 444	2,603 1,365	1,907	0,108	
	2	100	3,58	1,13							
	3	30	3,66	1,18							
	4	7	3,85	1,06							
	5	28	2,96	1,20							
	Toplam	445	3,51	1,17							
S17	1	280	2,98	1,41	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	5,774 848,721 854,494	4 440 444	1,443 1,929	0,748	0,560	
	2	100	3,13	1,36							
	3	30	3,30	1,26							
	4	7	3,28	1,60							
	5	28	2,78	1,34							
	Toplam	445	3,03	1,38							
S18	1	280	3,20	1,24	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2,538 652,482 655,020	4 440 444	0,635 1,483	0,428	0,789	
	2	100	3,15	1,14							
	3	30	3,20	0,99							
	4	7	3,14	1,34							
	5	28	2,89	1,39							
	Toplam	445	3,17	1,21							

EK 7: (devamı) Katılımcıların Oy Kararı Değişkenine Göre Seçmen Tercih ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Oy Kararı	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S19	1	280	3,81	1,07							
	2	100	3,86	0,93							
	3	30	4,23	0,77	Gruplararası	6,641	4	1,660			
	4	7	4,14	0,69	Gruplarıçi	473,660	440	1,077	1,542	0,189	
	5	28	3,64	1,25	Toplam	480,301	444				
	Toplam	445	3,84	1,04							
S20	1	280	3,18	1,27							
	2	100	2,94	1,17							
	3	30	2,56	0,97	Gruplararası	31,325	4	7,831			
	4	7	2,57	1,13	Gruplarıçi	665,403	440	1,512	5,178	0,000*	1-5
	5	28	2,28	1,18	Toplam	696,728	444				
	Toplam	445	3,02	1,25							

1= Oy vereceğim parti çok önceden bellidir, 2= Adaylar belirlendikten sonra, 3= Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 4= Seçimlerden birkaç gün önce, 5= Sandık başında

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

EK 8: Katılımcıların Siyasete İlgili Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Siyasete İlgili	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S1	1	69	2,78	1,29	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	32,258 841,662 873,919	4 440 444	8,064 1,913	4,216	0,002*	1,2,3-5
	2	121	2,94	1,41							
	3	190	2,87	1,38							
	4	39	3,51	1,39							
	5	26	3,76	1,47							
	Toplam	445	2,98	1,40							
S2	1	69	3,47	1,32	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	11,715 809,238 820,953	4 440 444	2,929 1,839	1,592	0,175	
	2	121	3,51	1,37							
	3	190	3,57	1,26							
	4	39	3,20	1,50							
	5	26	2,96	1,73							
	Toplam	445	3,47	1,35							
S3	1	69	3,65	1,21	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	11,848 675,591 687,438	4 440 444	2,962 1,535	1,929	0,105	
	2	121	3,44	1,28							
	3	190	3,82	1,18							
	4	39	3,69	1,19							
	5	26	3,46	1,55							
	Toplam	445	3,66	1,24							
S4	1	69	3,47	1,22	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	17,892 574,859 592,751	4 440 444	4,473 1,306	3,424	0,009*	1,2-5
	2	121	3,64	1,14							
	3	190	3,82	1,11							
	4	39	3,92	1,15							
	5	26	4,34	1,09							
	Toplam	445	3,76	1,15							
S5	1	69	3,20	1,45	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	12,758 905,165 917,924	4 440 444	3,190 2,057	1,550	0,187	
	2	121	3,34	1,41							
	3	190	3,00	1,36							
	4	39	2,82	1,57							
	5	26	3,07	1,71							
	Toplam	445	3,11	1,43							
S6	1	69	2,81	1,48	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,534 912,756 927,290	4 440 444	3,634 2,074	1,752	0,138	
	2	121	2,81	1,47							
	3	190	2,50	1,37							
	4	39	2,43	1,46							
	5	26	2,26	1,56							
	Toplam	445	2,61	1,44							
S7	1	69	3,69	1,26	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	8,334 498,161 506,494	4 440 444	2,083 1,132	1,840	0,120	
	2	121	3,96	1,13							
	3	190	4,08	0,91							
	4	39	3,87	1,05							
	5	26	3,92	1,16							
	Toplam	445	3,96	1,06							
S8	1	69	3,42	1,31	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	11,491 646,720 658,211	4 440 444	2,873 1,470	1,955	0,100	
	2	121	3,66	1,16							
	3	190	3,63	1,18							
	4	39	3,17	1,16							
	5	26	3,26	1,42							
	Toplam	445	3,54	1,21							
S9	1	69	3,26	1,29	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,368 641,533 655,901	4 440 444	3,592 1,458	2,464	0,045*	1-3
	2	121	3,52	1,10							
	3	190	3,73	1,23							
	4	39	3,30	1,07							
	5	26	3,53	1,42							
	Toplam	445	3,55	1,21							

EK 8 (devamı) Katılımcıların Siyasete İlgi Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Siyasete İlgi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S10	1	69	3,13	1,27	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	21,256 595,966 617,222	4 440 444	5,314 1,354	3,923	0,004*	1-3
	2	121	3,50	1,12							
	3	190	3,70	1,08							
	4	39	3,48	1,18							
	5	26	3,11	1,50							
	Toplam	445	3,50	1,17							
S11	1	69	3,24	1,31	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	6,030 771,768 777,798	4 440 444	1,507 1,754	0,859	0,488	
	2	121	3,37	1,32							
	3	190	3,09	1,30							
	4	39	3,17	1,35							
	5	26	3,11	1,42							
	Toplam	445	3,20	1,32							
S12	1	69	2,73	1,31	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	14,854 747,991 762,845	4 440 444	3,714 1,700	2,184	0,070	
	2	121	2,79	1,35							
	3	190	2,52	1,25							
	4	39	3,10	1,27							
	5	26	2,92	1,44							
	Toplam	445	2,70	1,31							
S13	1	69	3,68	1,16	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	10,524 623,715 634,238	4 440 444	2,631 1,418	1,856	0,117	
	2	121	3,65	1,28							
	3	190	3,69	1,17							
	4	39	3,94	1,07							
	5	26	4,26	1,04							
	Toplam	445	3,73	1,19							
S14	1	69	3,91	1,02	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	3,939 484,556 488,494	4 440 444	0,985 1,101	0,894	0,467	
	2	121	3,93	1,13							
	3	190	4,11	0,96							
	4	39	4,07	1,15							
	5	26	4,15	1,08							
	Toplam	445	4,03	1,04							
S15	1	69	3,63	1,18	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	6,415 505,989 512,404	4 440 444	1,604 1,150	1,395	0,235	
	2	121	3,92	1,00							
	3	190	3,96	1,05							
	4	39	4,02	1,03							
	5	26	4,00	1,20							
	Toplam	445	3,91	1,07							
S16	1	69	3,36	1,13	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	4,872 606,332 611,204	4 440 444	1,218 1,378	0,884	0,473	
	2	121	3,54	1,14							
	3	190	3,52	1,17							
	4	39	3,74	1,01							
	5	26	3,30	1,54							
	Toplam	445	3,51	1,17							
S17	1	69	2,92	1,29	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	6,491 848,004 854,494	4 440 444	1,623 1,927	0,842	0,499	
	2	121	3,11	1,46							
	3	190	3,06	1,35							
	4	39	3,10	1,31							
	5	26	2,61	1,57							
	Toplam	445	3,03	1,38							
S18	1	69	3,14	1,08	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	6,204 648,816 655,020	4 440 444	1,551 1,475	1,052	0,380	
	2	121	3,18	1,23							
	3	190	3,26	1,16							
	4	39	2,92	1,22							
	5	26	2,88	1,68							
	Toplam	445	3,17	1,21							

EK 8 : (devamı) Katılımcıların Siyasete İlgili Değişkenine Göre Seçmen Tercihi ve Vergi İlişkisi Düzeylerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sorular	Siyasete İlgisi	N	\bar{X}	S.S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anlamlı Fark (Tukey)
S19	1	69	3,72	1,12	Gruplararası Gruplarıç Toplam	5,879 474,422 480,301	4 440 444	1,470 1,078	1,363	0,246	
	2	121	3,71	1,06							
	3	190	3,96	0,96							
	4	39	3,82	1,07							
	5	26	3,88	1,14							
	Toplam	445	3,84	1,04							
S20	1	69	3,00	1,21	Gruplararası Gruplarıç Toplam	9,287 687,441 696,728	4 440 444	2,322 1,562	1,486	0,205	
	2	121	2,97	1,28							
	3	190	2,96	1,19							
	4	39	3,12	1,34							
	5	26	3,57	1,41							
	Toplam	445	3,02	1,25							

1= Siyasetle ilgilenmiyorum, 2= Sadece oy kullanırım, 3= Alt düzeyde siyasete katılırım, 4= Orta düzeyde siyasete katılırım, 5= Üst düzeyde siyasete katılırım

*p<,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.